

TAMPEREEN YLIOPISTO

Tuovi Mäkipere

Maininnan arvoista/ Vård att nämna
Suomenruotsalaisuuden esittäminen Aamulehdessä

Viestinnän, median ja teatterin yksikkö

Journalistiikan pro gradu -tutkielma

Huhtikuu 2016

TAMPEREEN YLIOPISTO

Viestinnän, median ja teatterin yksikkö

MÄKIPERE, TUOVI: Maininnan arvoista/ Vård att nämna.

Suomenruotsalaisuuden esittäminen Aamulehdessä.

Pro gradu -tutkielma, 77 s. + 15 liites.

Journalistiikka

Huhtikuu 2016

Tutkin pro gradu -tutkielmassani, miten suomenruotsalaisuutta esitetään Aamulehdessä. Aineistosani ovat Aamulehden vuoden 2014 jutut, joissa viitataan suomenruotsalaisuuteen tai ruotsinkielisyyteen. Aineistoon kuuluu 94 juttua.

Tutkimusmenetelmäni on aineistolähtöinen sisällönanalyysi ja analyysin tekniikkana teemoittelu. Luomani teemoittelun avulla vastaan tutkimuskysymykseeni, miten suomenruotsalaisuudesta kirjoitetaan Aamulehdessä.

Otin tarkasteluun Tampereella ilmestyvän Aamulehden, sillä Tampere on Suomen suurin ruotsinkielinen kielisaareke. Kielisaarekkeella tarkoitetaan suomenkielistä paikkakuntaa, jossa ruotsinkielisyydellä on historiallista jatkuvuutta ja jonka ruotsinkielinen vähemmistö pystyy ylläpitämään kieli-identiteettiään.

Tutkimukseni perusteella kolmasosa Aamulehden suomenruotsalaisuusviittauksista on mainintoja. Maininnoissa suomenruotsalaisuus vain todetaan, mutta aiheeseen ei paneuduta enempää. Mainintojen lisäksi suomenruotsalaisuutta lähestytään monista muistakin näkökulmista. Esimerkiksi erilaisia ilmiöitä voi verrata suomenruotsalaisuuteen ja suomenruotsalaisia voidaan esittää sekä elitistisenä kansanosana että vähemmistönä, jonka asema heikkenee. Kaksikielinen Suomi näytetään maana, jossa laki takaa palvelut kahdella kielellä, mutta jossa kieliryhmät eivät välttämättä kohtaa.

Suomenruotsalaisuutta ei Aamulehdessä kuitenkaan esitetä millään tietyllä tavalla. Kielivähemmistöä ja sen asemaa ei tarvitse joka jutussa erikseen selittää, sillä ilmiö on lukijoille riittävän tuttu. Toisaalta ruotsinkielisyys on vähän vierasta. Ruotsin kieli on suomenkielisessä kontekstissa nimenomaan se *toinen* kotimainen kieli, ja silloin suomenruotsalaisuus on Aamulehdessä toiseutta.

Asiasanat: suomenruotsalaisuus, vähemmistö, kielivähemmistö, esittäminen, media, Aamulehti, kielisaareke, sisällönanalyysi, språk, minoritet, representation, finlandssvenskhet

Sisällysluettelo

1 Johdanto	1
1.1 Miksi tämä tutkimusaihe?	2
1.2 Tutkimuksen rakenne	3
2 Tampere kielisaarekkeena	4
2.1 Kielisaareke	4
2.2 Tampereen ruotsinkielisyyden historia	5
2.3 Tampereen ruotsinkielisyyden nykypäivä	6
2.4 Aamulehti	7
3 Suomenruotsalaisuus	9
3.1 Äidinkielen vaihtaminen	10
3.2 Finne, finlandssvensk vai finländare?	10
3.2.1 Suomenruotsi kielenä	12
3.2.2 Suomenruotsalaisten kielelliset oikeudet	12
3.3 Elitisteiksi mielletyt?	13
3.3.1 Pakkoruotsi ja tvångsfinska	14
3.3.2 Suomenruotsalainen media – maailmanennätys	15
4 Vähemmistö ja valtamedia	17
4.1 Toiseus	18
4.1.1 Ihmisten kategorisointi ja stereotypisointi	19
4.2 Identiteetti ja yhteisöllisyys	21
4.2.1 Suomalaisten identiteetti	22
4.3 Vähemmistöjen esittäminen	23
4.3.1 Etnisyyden esittäminen suomalaisissa medioissa	24
4.3.2 Vähemmistöjen esittämisestä ulkomaisissa medioissa	25
5 Aineisto	28
5.1 Aineiston hankinta	28
5.2 Aineiston rajaus	29
5.3 Aineiston kuvailu	30
5.4 Tutkimuskysymykset	31
5.5 Hypoteesi	32

6 Menetelmä	33
6.1 Sisällönanalyysi	34
6.1.1 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi	35
6.1.2 Teemoittelu	36
6.1.3 Otsikoiden analyysi	37
6.1.4 Analyysimenetelmän arviointia	37
6.2 Visuaalisten elementtien tarkastelu	38
7 Analyysi	41
7.1 Suomenruotsalaisuusviittausten pelkistäminen.....	41
7.1.1 Teemoista lyhyesti	42
7.2 Maininta.....	43
7.2.1 Maininta yksinään	43
7.2.2 Maininta suomen kanssa	45
7.2.3 Tiivistelmä maininnoista	47
7.3 Kielitodellisuus.....	48
7.3.1 Kaksikielisyys.....	48
7.3.2 Ruotsinkielisyyden todellisuus.....	49
7.3.3 Tiivistelmä kielitodellisuudesta	50
7.4 Asema	51
7.4.1 Elitismi	51
7.4.2 Huono tilanne.....	52
7.4.3 Tiivistelmä asemasta.....	53
7.5 Käsitys.....	53
7.5.1 Suomenruotsalaisuuden kuvailu.....	53
7.5.2 Suomenruotsalaisuuteen suhtautuminen	55
7.5.3 Tiivistelmä käsityksestä.....	55
7.6 Vertailu	56
7.6.1 Vertailu vieraskielisyyteen	56
7.6.2 Vertailu muuhun.....	57
7.6.3 Tiivistelmä vertailusta.....	58
7.7 Leikittely	59
7.8 Otsikoiden tematisointi	60

7.9 Juttujen visuaaliset elementit.....	61
7.9.1 Visuaalisten elementtien tekstien tematisointi	61
7.9.2 Suomenruotsalaisiksi mainitut henkilöt kuvissa	62
8 Päätelmät.....	64
8.1 Miten suomenruotsalaisuudesta kirjoitetaan?	64
8.1.1 Kotoisaa toiseutta	65
8.2 Kriittisiä huomioita	67
8.3 Ehdotuksia jatkotutkimukseksi	68
Lähteet.....	69
Liitteet.....	78
Liite 1: Aamulehden juttujen tunnistetiedot	78
Liite 2: Analyysi	81

Kuviot ja taulukot

Sivu

Kuvio 1: Viitekehys ja tutkimusongelma	2
Taulukko 1: Teemojen nimet ja lukumäärät	42
Taulukko 2: Esimerkkejä maininnoista	44
Taulukko 3: Esimerkkejä maininnoista suomen kanssa	46
Taulukko 4: Esimerkkejä kaksikielisyydestä	48
Taulukko 5: Esimerkkejä ruotsinkielisestä todellisuudesta	50
Taulukko 6: Esimerkkejä elitismistä	51
Taulukko 7: Esimerkkejä huonosta tilanteesta	52
Taulukko 8: Esimerkkejä suomenruotsalaisuuden kuvailusta	53
Taulukko 9: Esimerkkejä suomenruotsalaisuuteen suhtautumisesta	55
Taulukko 10: Esimerkkejä vertailusta vieraskielisyyteen	56
Taulukko 11: Esimerkkejä vertailusta muuhun	58
Taulukko 12: Kaikki leikittely-teeman analyysiyksiköt	59
Taulukko 13: Visuaalisten elementtien tekstit	62

1 Johdanto

"Mä aattelin, että briljant idé. Mä käyn nyt tuolla Karikses Arbiksessa opettelemas muiden vähemmistöjen kanssa suomea."

Muffe Hellberg, suomenruotsalainen sketsihahmo
(Ajankohtainen Nelonen 30.5.2014)

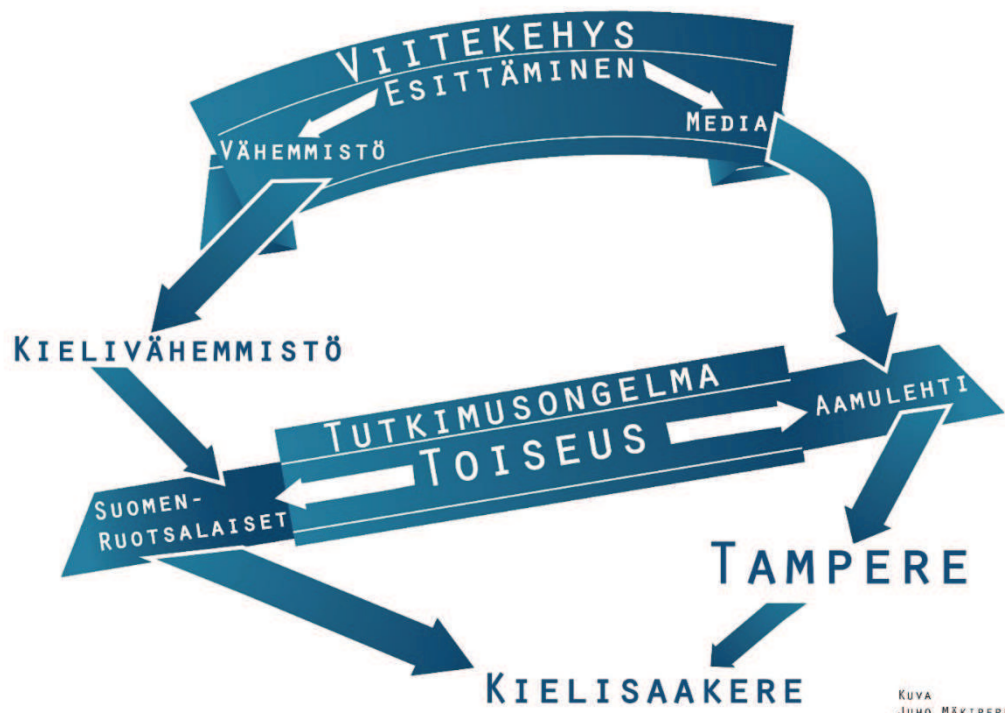
Millainen vähemmistö ovat suomenruotsalaiset? Ja miten heitä esitetään suomenkielisessä mediassa? Tämän pro gradu -tutkielman lähtökohtana on ristiriita: sanasta "vähemmistö" tulee todennäköisesti ensimmäisenä mieleen ihmisryhmä, joka on jollain tapaa huono-osaisempi kuin enemmistö. Suomenruotsalaiset ovat siitä poikkeuksellinen vähemmistö, että mielikuvissa he ovat etuoikeutettuja ja parempiosaisia kuin suomenkieliset suomalaiset.

Kun puhutaan vähemmistön esittämisestä mediassa, puhutaan usein esimerkiksi maahanmuuttajista. Poikkean aiemmista vähemmistöjen esittämiseen liittyvistä tutkimuksista, ja käänän katseen maahanmuuttajista Suomen sisälle: kotimaiseen vähemmistöömme suomenruotsalaisiin. Selvitän, miten enemmistökielinen eli suomenkielinen media esittää kielivähemmistön.

Tässä tutkielmassa enemmistökielinen media on Tampereella ilmestynvä Aamulehti. Miksi ihmeessä? Tamperehan on mustanmakkaran, jääkiekon ja manserockin kaupunki, josta on suomenruotsalaisuus kaukana. Tampere ei kuitenkaan ole täysin ei-ruotsinkielinen. Tampereella nimittäin asuu ruotsinkielinen vähemmistö. Tampereen suomenruotsalaiset muodostavat ruotsinkielisen kielisaarekkeen keskelle suomenkielistä Suomea. Kielisaareke on yksi tämän tutkimuksen keskeisistä termeistä. Kielisaarekkeella tarkoitetaan paikkakuntaa, jolla on merkittävä ruotsinkielinen vähemmistö, vaikka paikka sijaitseekin Pohjanmaan, Varsinais-Suomen ja Uudenmaan ruotsin- ja kaksikielisten alueiden ulkopuolella. Suomen ruotsinkielisistä kielisaarekkeista Tampere on suurin, ja lisäksi se on ainoa, joka sijaitsee sisämaassa.

Tutkimusongelmani on kielivähemmistön esittäminen mediassa, ja tutkimukseni linkittyy aiheesta tehtyihin aiempiin tutkimuksiin. Kielisaarekkeen lisäksi toinen tutkimukseni keskeisistä termeistä on toiseus, eli nähdäänkö suomenruotsalaiset Aamulehdessä osaksi meitä vai muita. Toiseuteen liitetty usein alaspäin katsominen, mutta suomenruotsalaisuuteen liitetään usein elitismi ja etuoikeutettu asema. Jos ihmisryhmää pidetään elitistienä, heitä katsotaan ylöspäin. Tarkastelen siis, ovatko suomenruotsalaiset Aamulehden toisia, ja miten oletettu eliittiasema mahdollisesti vaikuttaa

toiseuttamiseen. Oheisesta kuviosta selviävät tutkimuksen viitekehys ja tutkimusongelma sekä keskeiset käyttämäni termit.

Kuvio 1: Viitekehys ja tutkimusongelma

1.1 Miksi tämä tutkimusaihe?

En itse ole suomenruotsalainen, vaan tutkin heitä täysin ulkopuolisena. Kiinnostukseni suomenruotsalaisuuden tutkimiseen lähtee siitä, että ennen journalistiikan opintoja opiskelin pääaineenani pohjoismaisia kieliä. Pohjoismaisten kielten kaksikielisyysaiheisella kurssilla vuonna 2010 tutustuin kielisaarekkeen käsitteeseen. Tampereen asema kielisaarekkeena oli ensisijainen syy siihen, miksi halusin tutkia pro gradussani juuri Aamulehteä.

Haluan tuoda tutkimuksellani uudenlaisen avauksen vähemmistöjen tutkimiseen. Suomeen muuttaneiden henkilöiden sijaan tarkastelen, miten kotimaista kielivähemmistöä esitetään suomenkielisessä mediassa. Lisäksi haluan tutkia kielisaareke-Tamperetta uudesta näkökulmasta, sillä aiemmin Tampereen asemaa suurimpana ruotsinkielisenä kielisaarekkeena on tutkittu kielitieteissä (vrt. esim. Lönnroth 2009a–c), mutta ei yhteiskuntatieteissä. Suomenruotsalaisten esittämistä kielisaarekkeen suomenkielisessä mediassa ei ole ainakaan omien selvitysteni mukaan tutkittu aiemmin.

Kehitin tämän pro gradun tutkimusaiheen kandidaatintutkielmani pohjalta. Tutkin kandidaatintutkimukseni (Mäkipere 2012), miten suomenruotsalaisuutta esitetään ruotsalaisuuden päivään liittyvissä jutuissa Turun Sanomissa. Aineiston rajauksen vuoksi ruotsalaisuuden päivä itsessään oli otsikoissa ja jutuissa merkittävässä osassa. Esitin, että jatkotutkimuksessa voisi selvittää, millainen kuva suomenruotsalaisista muodostuu Turun Sanomissa tai muussa lehdessä vuoden aikana.

Kandidaatintutkimuksessa tutkimani Turun Sanomat on kaksikielisen alueen suomenkielinen päämedia. Kaksikielisen alueen median sijaan halusin tässä pro gradussa tutkia täysin suomenkielisen alueen mediaa. Tampereen asema suurimpana kielisaarekkeena sai minut valitsemaan Aamulehden. Kielisaareke-Tampereesta on tutkittu muun muassa ruotsinkielisyyden historiaa. Nykyään suomenruotsalaisia asuu Tampereella ja muualla Pirkanmaalla yhteensä noin tuhat. Lisäksi Tampereella on ruotsinkielisiä instituutioita, kuten koulu ja seurakunta.

1.2 Tutkimuksen rakenne

Tarkastelen luvuissa 2–4 tämän tutkielman teoreettista viitekehystä. Luvussa 2 käyn läpi kielisaarekkeen käsitteen ja kielisaareke-Tampereesta tehtyjä kielitieteellisiä tutkimuksia. Luvussa 3 käsitelen suomenruotsalaisuutta ja luvussa 4 vähemmistöjen esittämistä valtamedioissa.

Viitekehyksen jälkeen kuvaan aineiston keräämisen ja siinä tekemäni valinnat luvussa 5. Seuraavaksi, eli luvussa 6, käsitelen valitsemaani menetelmää, eli aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Puran analyysini luvussa 7. Lopuksi luvussa 8 käyn läpi tutkimuksessa tekemäni päätelmät ja annan ehdotuksia jatkotutkimukseksi.

2 Tampere kielisaarekkeena

”Tampereella saa varmaan turpiinsa, jos puhuu ruotsia”, kommentoi eräs tuttavani. Kommentissa piilee totuuden siemen, sillä Tamperetta ei yleisesti yhdistetä ruotsinkielisyyteen. Kuitenkin Tampereella ja Pirkanmaalla asuu myös ruotsinkielisiä. Käyn tässä luvussa ensin läpi kielisaarekkeen käsitteen. Koska ruotsin kielen historia juontaa Tampereella juurensa teollistumisen aikaan, käsittelen lyhyesti myös Tampereen ruotsinkielisyyden historiaa ja kielitaistelun vuosia. Lopuksi kerron tutkimastani mediasta Aamulehdestä.

2.1 Kielisaareke

Käytän tässä tutkielmassa Harry Lönnrothin (2009c) tapaan sanaa kielisaareke, vaikka myös kielsaari olisi varmasti toimiva käännös muiden kielten samaa käsitettä tarkoittavalle sanalle. Lönnroth (2009a, 103–106) käy läpi, miten kielisaarekkeen käsitettä määritellään suomeksi, ruotsiksi (språkö), saksaksi (Sprachinsel) ja englanniksi (speech island). Käsitteen läpikäymisen jälkeen Lönnroth antaa esityksen uudeksi kielisaarekkeen määritelmäksi, joka ottaa huomioon kaksikielisen nyky-Suomen olosuhteet.

Lönnrothin esittelemä (2009a, 106) kielisaarekkeen määritelmä kuuluu seuraavasti: ”[Kielisaareke on] suomenkielinen paikkakunta, jossa ruotsinkielisellä vähemmistöllä on sekä historiallista jatkuvuutta että kielellistä infrastruktuuria. Jotta paikkakunta on suomenkielinen, sen pitää olla virallisesti suomenkielinen; jotta vähemmistö on ruotsinkielinen, sen pitää olla suomenruotsalainen, ei ruotsinruotsalainen. [Käännös: TM.]” Käytän tässä tutkielmassa kielisaarekkeesta Lönnrothin määritelmää.

Kielisaarekkeen ruotsinkielisen vähemmistön täytyy olla riittävän suuri, jotta se pystyy ylläpitämään identiteettiään sekä esimerkiksi koulua ja vapaa-ajantoimintaa. Kielellinen infrastruktuuri tarkoittaa muun muassa ruotsinkielistä lukiota. Tampereen, Kotkan, Porin ja Oulun lisäksi myös Viipuri oli aiemmin kielisaareke. (Lönnroth 2009a, 106–107.)

Tampere on Suomen suurin ruotsinkielisten kielisaareke ja samalla ainoa, joka sijaitsee sisämaassa (Lönnroth 2009a, 13). Muut kielisaarekkeet ovat rannikkokaupunkeja: Pori, Oulu ja Kotka. Kielisaaret lasketaan yleensä Uudenmaan, Turun seudun, Ahvenanmaan ja Pohjanmaan lisänä osaksi Svenskfinlandia, eli ruotsinkielistä Suomea. (Lönnroth 2009b, 25.)

Tampereen ruotsia eli Tammerforssvenskaa ovat puhuneet ja puhuvat Tampereen ruotsinkieliset aina kaupungin perustamisesta nykypäivään. Puhujiin lukeutuvat muualta Tampereelle muuttaneet suomenruotsalaiset, mutta eivät riikinruotsalaiset. Tampereen ruotsi on keskeinen osa Sisä-Suomen ruotsinkielisyyttä. (Lönnroth 2009c, 118.)

Vuonna 2010 ja sen jälkeen kielisaarekkeista on tehty jonkin verran kielitieteellistä tutkimusta. Tampereen ruotsinkielisyyden tutkimusta edustavat Lönnrothin (2009a–c) tutkimusten lisäksi esimerkiksi Kingelin-Orrenmaan (2010) pohjoismaisten kielten sivuainetutkielma sekä Modeniuksen (2009) ja Heikuran (2015) pohjoismaisten kielten pro gradu -tutkielmat. Muistakin kielisaarekkeista on tehty tutkimusta. Oulun yliopistossa on tämän tutkielman kirjoitusaikana meneillään ruotsinkielisten oululaisten kieli- ja kulttuuri-identiteettiä koskeva tutkimus (Kulturell och språklig identitet hos gårdagens och dagens svenskspråkiga uleåborgare). Hietaoja (2015) tutkii pro gradussaan Porin ruotsinkielisyyttä.

Kingelin-Orrenmaa, Heikura ja Hietaoja tutkivat kielisaarekkeiden ruotsinkielisten koulujen oppilaita. Laurent (2013, 16, 20) kirjoittaakin, ettei kielisaarta ole ilman koulua: ”Koulu edustaa jatkuvuutta, antaa luottamusta tulevaisuuteen ja toimii koossapitävänä linkkinä paikkakunnan perheiden välillä. [...] Jokaisen ruotsinkielisen koulun ja päiväkodin ja jokaisen ruotsin- tai kaksikielisen yhdistyksen takana on yksi tai useampia tulisieluja [...] joiden mielestä kannattaa uhrata viikossa tunteja aikaa vapaaehtoistyöhön, jotta ruotsinkielistä tilaa voidaan ylläpitää. [Käännös: TM.]” Varsinaisten kielisaarten lisäksi ruotsinkielinen koulu on 12 muullakin suomenkielisellä paikkakunnalla (emt., 16), mutta pelkän ruotsinkielisen koulun olemassaolo ei täytä kielisaarekkeen kriteerejä. Esimerkiksi Varkaudessa ja Jyväskylässä ei ole riittävää ruotsinkielistä ”historiaa ja nykyisyyttä”.

2.2 Tampereen ruotsinkielisyyden historia

Lönnroth tutkii teoksessaan *Svenskt i Tammerfors* (2009b) kolmea ruotsin kieleen liittyvää aihetta Tampereella: ensinnä Tampereen ruotsinkielisyyttä kaunokirjallisuudessa, toiseksi 1800-luvun ruotsinkielisyyttä ja ”kieli-ilmastoa” Tammerfors Aftonblad -lehdessä sekä kolmanneksi Tampereen ruotsinkielisen vanhainkodin historiaa ja vanhainkodissa asuvien asukkaiden muistoja. Tampereen ruotsinkielisyys juontaa siis juurensa teollistumisen aikaan 1800-luvulle, ja ruotsinkielisyys on Tampereella paitsi menneisyyden, myös nykyisyyden ilmiö.

On merkittävää tiedostaa, että ruotsi oli Tampereen virallinen hallintokieli 1800-luvun lopulle. Suomenmielisen Aamulehden perustaminen [vuonna 1881, TM huom.] kuuluu osaltaan suomen- ja ruotsinkielisten välisen kielitaistelun vuosiin Tampereella. (Lönnroth 2009c, 124–125.)

Kielitaistelu näkyi Aamulehdessä. Lehden aate oli selvä, kuten Pietilä (2010, 52–53) kirjoittaa: ”Aamulehden ohjelmassa keskeisellä sijalla kansallisuus- ja kieliasia, siis suomen kielen saattaminen samanarvoiseksi maan vanhan sivistyskielen ruotsin kanssa.” Ruotsinkieliset eivät suomenkielisten aatteita hyväksyneet, vaan vastaiskuksi suomenkielisten asioiden ajamiselle ruotsinkieliset perustivat Tammerfors Aftonbladin puoli vuotta Aamulehden perustamisen jälkeen. (Sinisalo 1969, ks. Pietilä 2010, 52–53, 55.) Tammerfors Aftonblad kirjoitti Lönnrothin (2009b, 163) mukaan kielikysymyksestä näytenumeronsa ensimmäiseltä sivulta alkaen. Ruotsinkieliset olivat tietenkin ruotsin kielen asialla, suomenkieliset suomen kielen.

Paitsi kielitaistelu, myös työväenkysymys, raittiusasia ja naisten oikeuksien vahvistuminen leimasivat aatteiden vuosikymmeneksi kutsuttua 1880-lukua. Koska työläiskaupunki Tampereella oli suurempi suomenkielinen väestö kuin muissa isoissa kaupungeissa, myös kieleen liittyvät epäkohdat olivat räikeitä. Esimerkiksi valtiopäivävaaleissa äänimäärä suhteutettiin varallisuuteen, mikä oli epäoikeudenmukaista Tampereen suomenkieliselle enemmistölle, joka oli köyhempää kuin ruotsinkielinen vähemmistö. (Sinisalo 1969, ks. Pietilä 2010, 52–53, 55.)

Tampereen ruotsinkielisellä vähemmistöllä oli pitkään oma lehtensä. Sisämaan ainoa ruotsinkielinen lehti Tammerfors Aftonblad lopetti vuonna 1972 (Pietilä 2010, 192). Vaikka Tampereella ei enää ilmestykään omaa ruotsinkielistä lehteä, Moringin (2012, 290) mukaan Suomen nykyinen ruotsinkielinen sanomalehdistö, eli valtakunnallinen Hufvudstadsbladet ja kahdeksan muuta lehteä, on kansainvälisessä vertailussa ainutlaatuisen mittava.

2.3 Tampereen ruotsinkielisyyden nykypäivä

Ruotsinkielisellä vähemmistöllä on ollut Tampereella ja muuallakin Suomessa suurta yhteiskunnallista vaikutusvaltaa. Nykyään ruotsinkieliset ovat Tampereen toiseksi suurin kielivähemmistö venäjänkielisten jälkeen. (Lönnroth 2009c, 137–138.) Vuoden 2013 lopussa Tampereella asui 1 172 ruotsinkielistä, mikä on puoli prosenttia kaupungin väestöstä. Tosin kaupungin kaikki ruotsinkieliset eivät ole suomenruotsalaisia, sillä Tampereella asui kyseisenä ajankohtana 204 Ruotsin kansalaista. Vieraskielisiä, eli muun kuin suomen- tai ruotsinkielisiä, asui kaupungissa samana ajankohdana 13 835 henkeä, mikä kattaa 6,3 prosenttia tamperelaisista. (Salminen 2014, 5, 7, 10.)

Lönnroth (2009b, 16) kirjoittaa, että Tampereella toimii esimerkiksi ruotsinkielinen päiväkot, peruskoulu, lukio ja vanhainkoti sekä esimerkiksi ruotsinkielinen seurakunta ja kulttuurisäätiö. Esimerkiksi ruotsinkielisessä peruskoulussa ja lukiossa opiskelee yhteensä yli 300 oppilasta (Tammerfors Svenska Samskolan 2015). Ruotsinkieliset organisaatiot keskittyvät Pyynikille Tampereen keskustan länsipuolelle.

Ruotsi ei varsinaisesti ”kuulu” Tampereen kaupunkikuvassa. Olen kuullut Tampereella ruotsia vain Pyynikin ruotsinkielisessä korttelissa, yliopiston pohjoismaisten kielten laitoksella ja satunnaisten ruotsalaisturistien puhumana. Ympäröivä, vahvasti suomenkielinen todellisuus vaikuttaa tietenkin myös Tampereen ruotsinkielisen koulun arkeen. Kingelin-Orrenmaa (2010, 42) huomauttaa, että koulun opettajat ovat huolestuneet suomen kielen vallitsevasta asemasta, sillä heidän täytyy kaikissa aineissa keskittyä ruotsin kielen opettamiseen varsinaisen asiasisällön sijaan; erityinen ongelma on monien oppilaiden liian rajallinen sanavarasto.

Ruotsinkielisen Tampereen kaksikielisestä todellisuudesta kirjoittaa myös Modenius (2009). Kaksikielisten pariskuntien yhteinen kieli on useimmiten suomi, ja yhtenä syynä suomen kielen käyttöön pariskunnat mainitsevat ympäristön suomenkielisyyden. Kaksikielisten pariskuntien lapset on kuitenkin käytännössä aina rekisteröity Tampereella ruotsinkielisiksi, ja vanhemmat listaavat syiksi muun muassa ruotsinkielisyyden säilyttämisen ja ruotsinkielisen koulun käymisen. (Modenius 2009, 53.)

2.4 Aamulehti

Kuten kirjoitin luvussa 2.2, Aamulehden perustaminen liittyy suomen- ja ruotsinkielisten kielitaistelun vuosiin 1880-luvun Tampereella. Nykyään Aamulehti on yli 103 000 kappaleen levikillään Suomen toiseksi suurin sanomalehti Helsingin Sanomien jälkeen. Lisäksi Aamulehti on Alma Median suurin lehti. (LT-Levikkitilasto 2015.)

Suomen, Ruotsin, Norjan ja Tanskan mediarakenne poikkeaa muista Euroopan maista esimerkiksi siinä, että päivälehdistön osuus on hallitseva (Gustafsson & Kemppainen 2002, 119). Kansainvälisessä vertailussa Suomi on vahva sanomalehtimaa. Maassamme on kattava valikoima niin valtakunnallisia kuin maakunta-, alue- kuin paikallislehtiäkin, ja niiden osuus joukkoviestinnän liikevaihdosta ja mediamainonnasta on huomattavan suuri. Lehtiyhtiö päättää kunkin lehtensä maantieteel-

lisen levikkialueen. Helsingin Sanomat, Aamulehti ja Turun Sanomat ovat suuria ykköslehtiä. (Jyrkiäinen 2012, 67, 69, 79.)

Koska Aamulehti on Suomen toiseksi suurin sanomalehti, sitä on tutkittu paljon journalistiikan ja muidenkin alojen tutkimuksissa monista eri näkökulmista. Suomenruotsalaisuuden esittämistä Aamulehdessä ei ole tutkittu aiemmin, mutta vähemmistöjen esittämistä on tutkinut esimerkiksi Jarkko Wickström (2014) tiedotusopin pro gradu -tutkielmassaan. Hän tutkii, miten maahanmuuttajia esittää Aamulehden lehtikuviissa ja onko esittämisen tavoissa havaittavissa toiseutta. Paneudun toiseuden käsitteeseen luvussa 4.1. Wickström (2014, 84) toteaa päätelmissään, että maahanmuuttajat esiintyvät kuvissa useimmiten muiden kuin maahanmuuttoaiheiden yhteydessä, ja että kuvissa rakentuu monipuolinen kuva maahanmuuttajista. Kuitenkin Wickström (2014, 90) huomauttaa, että toimittajien olisi syytä harkita entistä tarkemmin, milloin maahanmuuttajan etnisen taustan mainitseminen on jutussa perusteltua.

Toisenlaisen vähemmistön esittämistä Aamulehdessä tutkii Jutta Mattsson (2010) journalistiikan pro gradussaan. Mattsson (2010, 89–90) kirjoittaa vammaisten esittämisen tavoista: ”Vammaisten syrjintä toteutuu [...] negatiivisissa uutisvalinnoissa ja vaihtoehtoisten näkökulmien puuttumisessa. [...] Kehitysvammaiset eivät ole pääosassa varsinaisissa uutisissa, vaan human interest -tyylisissä jutuissa.” Kehitysvammaisten esittämisen tutkiminen tarjoaa kiinnostavan vertailukohdan omalle suomenruotsalaisuus-aineistolleni. Jos tietynlaiset lähestymistavat ohjaavat vammaisista kirjoittamista Aamulehdessä, toistuuko yksipuolinen tematiikka myös suomenruotsalaisista kirjoitettaessa?

3 Suomenruotsalaisuus

Suomen virallisen tilaston (2014) Väestörakenne-taulukosta selviää ruotsinkielisten lukumäärän ja prosenttiosuuden muutos vuodesta 1980 vuoteen 2013. Kyseisellä aikavälillä ruotsinkielisten osuus väestöstä on laskenut prosenttiyksikön kymmenesosa kerrallaan 6,3 prosentista 5,3 prosenttiin. Lukumäärällisesti ruotsinkielisten osuus on pudonnut 300 480:stä 290 910:een. Samasta taulukosta voi tarkastella suomenkielisten ja vieraskielisten lukumääriä. Vieraskielisillä tarkoitetaan muita kuin suomen-, ruotsin- ja saamenkielisiä. Suomenkielisten osuus on 33 vuoden aikana laskenut 93,5 prosentista 89,3 prosenttiin, kun taas vieraskielisten osuus on kasvanut 0,2 prosentista 5,3:een. Vuonna 2013 vieraskielisten määrä kohosi ensimmäistä kertaa yhtä suureksi kuin ruotsinkielisten osuus. Vieraskielisten määrän kohoaminen samalle tasolle ruotsinkielisten määrän kanssa ylitti myös Aamulehden uutiskynnyksen, ja uutinen kuuluu myös tämän tutkielman aineistoon (Pakkoruotsi puhuttaa taas, 27.4.2014).

Suomenruotsalaisuutta koskevat tilastotiedot vaihtelevat sen mukaan, mitä on kysytty; käyttökielen, kotikielen ja äidinkielen kysyminen tuottavat erilaisen tuloksen (Heikkilä 2011, 18). 1970-luvulle asti äidinkielen käsite oli ongelmattomampi kuin nykyään, sillä kotona olevat pienten lasten äidit puhuivat lapsilleen joka tapauksessa äidinkieltään. Nykyään ruotsinkieliset perheet ovat usein kaksikielisiä, ja yleensä molemmat vanhemmat käyvät töissä. Lapsen kielellinen sosialisatio tapahtuu perheen sijaan entistä enemmän yhteiskunnassa. (Lojander-Visapää 2006, 270–271, viitattu Heikkilä 2011, 18.)

Vaikka suomenruotsalaiset asuvat lähinnä Ahvenanmaalla sekä Pohjanmaan, Varsinais-Suomen ja Uudenmaan rannikolla, Suomi on kaksikielinen maa. Kaksikielisyys ei rajoitu pelkästään siihen, että maitopurkissa lukee sekä maito että mjölk, vaan oikeus kummankin kansalliskielen käyttöön määritellään perustuslaissa. Jokaisella on oikeus käyttää äidinkieltään, eli suomea tai ruotsia, viranomais- ja tuomioistuinasioissa, ja julkisen vallan on huolehdittava väestön sivistyksellisistä ja yhteiskunnallisista tarpeista kummallakin kielellä (Suomen perustuslaki 1. luku 17. §).

Suomenruotsalaisuuteen ja suomenruotsiin liittyviä tutkimuksia löytyy monelta tieteenalalta ja monesta näkökulmasta. Koska olen suomenkielinen ja opiskelen suomenkielisessä yliopistossa suomeksi, tutkin suomenruotsalaisuutta ulkopuolisena. Suomenruotsalaisuutta tutkitaan toki myös sisäpiiristä esimerkiksi ruotsinkielisessä yliopistossa Åbo Akademiassa ja journalistiikan alalla Helsingin yliopiston social- och kommunalhögskolanissa.

3.1 Äidinkielen vaihtaminen

Äidinkieltään pystyy Suomessa vaihtamaan yksinkertaisesti esimerkiksi verkkolomakkeella (Äidinkieli- ja kielitietojärjestelmä). Turun Sanomien (Kuusela 2009) uutisesta Äidinkielen vaihtaminen onnistuu ilman perusteluja selviää, ettei äidinkielen vaihtajien määrää tilastoida, eivätkä viranomaiset saa kysellä kielen vaihdon syytä. Äidinkielen vaihtamisen helppoudesta on myös tehty huumoria. Vuonna 2010 ruotsinkielinen radiokanava X3M käynnisti humoristisen Hurriksi-kampanjan, jossa toivotettiin suomenkieliset tervetulleiksi suomenruotsalaiseen yhteisöön. Kampanjaan liittyi leikkimielellä toteutettu sivusto hurriksi.com, jossa suomenruotsalaisuuden eduiksi mainitaan muun muassa suomenkielisten nöyryyttäminen vaatimalla ruotsinkielistä palvelua. Suomenruotsalaisuuden mainitut edut perustuvat suomenruotsalaisten stereotyyppiseen esittämiseen elitisteinä. Käsittelen elitismia luvussa 3.3.

Minäkin voisin siis vaihtaa äidinkieleni ruotsiksi. Tietenkään pelkkä lomakkeen täyttäminen ei muuttaisi ruotsin kielen taitoani äidinkielen veroiseksi, mutta tilastoissa olisin suomenruotsalainen ja saisin esimerkiksi veropaperini ruotsiksi. Suomen rekistereihin voidaan merkitä vain yksi äidinkieli, vaikka lukuisat suomalaiset ovat kaksikielisiä. Tom Moring (2012, 275) kirjoittaa: ”On huomattava, että Suomessa käytetty kielen mukainen rekisteröinti on varsin tiukka, sillä se ei huomioi monikielisyyttä. Eri kieliä puhuvien ja ymmärtävien osuus on siis suurempi kuin pääkielen perusteella luokiteltujen ryhmien osuus väestöstä.” Moring (2012, 275) lisää, että vaikka Suomi on monikulttuurinen maa, äidinkielenään muuta kieltä kuin suomea puhuva väestö on yhä suhteellisen pieni.

Äidinkielen vaihtamista koskee myös kaksi tämän tutkielman aineiston juttua (13.6. ja 27.6.2014), joissa kerrotaan lappilaisen Pellon kunnan aikeesta maksaa 50 euroa kuntalaisille, jotka vaihtavat äidinkieltänsä ruotsiksi, jotta Pello voisi muuttua kaksikieliseksi kunnaksi. Lopulta korvauksia ei kuitenkaan maksettu.

3.2 Finne, finlandssvensk vai finländare?

Suomen- ja ruotsinkielisessä suomalaisuuden käsitteistössä on eroja. Suomenruotsalaisessa kontekstissa (finlands)svensk-kategorian vastinpari on finne, eli suomenkielinen suomalainen. Molempien yläkäsite on finländare, joka kattaa kaikki Suomen kansalaiset. Poliittinen ja yhteiskunnallinen suomalaisuus pysyy siis sanastollisesti erillään etnisestä suomalaisuudesta. Suomalaisuus on kaikkien Suomen valtion kansalaisten ominaisuus, mutta etninen suomalaisuus on suomenkielisten

suomalaisten (finnar) ominaisuus. Jo 1920-luvulla ehdotettiin sanaa ”suomenmaalainen” suomen kieleen vastaamaan (suomen)ruotsin sanaa finländare, mutta sanaa ei tuolloin hyväksytty käyttöön, ja se kuulostaa yhä kömpelöltä. (Lepola 2000, 369, 371.)

Suomalaisuutta käsittelevän sanaston eroavaisuuksia esiintyy esimerkiksi medioiden sanavalinnoissa. Tom Sandlund (2002, 18) kirjoittaa suomen- ja ruotsinkielisten medioiden käyttämästä sanastollisista eroista, joista muodostuu kuva siitä, mitä ryhmiä mediat lukevat sisä- ja ulkopiiriinsä. Suomenkielisten medioiden sisäpiirin sanastoon kuuluvat suomenkieliset suomalaiset ja suomalaiset yleensä (finnar och finländare), kun taas suomenruotsalaisten sisäpiirin muodostavat sanastollisesti suomenruotsalaiset, suomenkieliset ja suomalaiset yleensä (finlandssvenskar, finskspråkiga och finländare). (Emt., 18.)

Vähemmistöistä ja maahanmuuttajista kirjoittaessaan suomenruotsalaisilla medioilla on kaksijakoinen asema, sillä suomenruotsalaiset ovat kielivähemmistö suomalaisuuden sisällä. Kuitenkin suomenruotsalaiset ovat suomalaisia. Esimerkiksi maahanmuuttajista kirjoittaessaan suomenruotsalaiset siis ovat enemmistösuomalaisia, jotka kirjoittavat vähemmistöstä. (Sandlund 2000, 16.) Hahmotan suomenruotsalaisuuden ja vähemmistöjen suhteen siten, että he ovat enemmistösuomalaisia kirjoittaessaan ulkomaalaisperäisistä vähemmistöistä, mutta näkevät itsensä vähemmistöksi kirjoittaessaan suomenkielisistä suomalaisista.

Suomenruotsalaisen kulttuurin asemasta suomalaisessa yhteiskunnassa kirjoittaa esimerkiksi Similä (1995). Hänen mukaansa monikulttuurisen yhteiskunnan ei pelkästään pitäisi sisältää useita kulttuureja, vaan koko yhteiskunta pitäisi järjestää ja institutionalisoida näiden kulttuurien pohjalle – Suomessa tällaista määritelmää voi soveltaa vain suomenruotsalaisiin ja ehkä saamelaisiin. (Ks. Kivikuru 2002, 31.) Suomenruotsalaisuus ei kuitenkaan läpileikkaa koko maata jo siitäkään syystä, että suurin osa suomenruotsalaisista asuu suhteellisen pienellä maantieteellisellä alueella. Tämä tarkoittaa, että valtaosa suomenkielisistä suomalaisista ei kohtaa suomenruotsalaisia arjessaan.

Siinä missä Similä (1995) kirjoittaa Suomen monikulttuurisuudesta, johon suomenruotsalaisuus liittyy ja jolle yhteiskunnan pitäisi perustua, Höckerstedt (2000) kyseenalaistaa suomenruotsalaisten suomalaisuuden. Höckerstedt pitää debattiteoksessaan Fuskfinnar eller östsvenskar (2000, 23) suomenruotsalaista etnisyyttä yhtenä ”yleisruotsalaisuuden” alalajina: ”On mahdotonta ymmärtää Suomen ruotsalaista kulttuuria, jos ei näe yhteyttä Ruotsiin. [...] Suomalaiset, siis suomenkieliset, laskevat itsensä yhdeksi kansaksi [...] Pidän tätä käsitteenä, joka kuuluu niin tiiviisti yhteen suomen kielen, kulttuurin ja kollektiivisen yhteisöllisyyden tunteen kanssa, ettei suomenruotsalainen automaattisesti kelpaa mukaan. Jäljelle jää kysymys siitä, miten suomenruotsalaiset määritellään

kansanosaksi. [Käännös: TM.]” Tämän tutkielman lähtökohtana on kuitenkin se, miten suomenruotsalaiset ovat yksi vähemmistö suomalaisuuden käsitteen sisällä.

3.2.1 Suomenruotsi kielenä

Koska suomenruotsalaisuus määrittyy ruotsinkielisyyden mukaan, käsittelen tässä lyhyesti suomenruotsia kielenä. Suomenruotsi-termi on lähtöisin 1900-luvun alun Suomen ruotsinkielisestä kielihuollosta, ja termin takana oli erityisesti Hugo Bergroth (1866–1937), jota pidetään maamme ruotsinkielisen kielihuollon isänä. Jos puhutaan 1900-luvun alkua aikaisemmasta ajasta, käytetään yleensä termejä ”suomalainen ruotsi” (finländsk svenska) tai ”Suomessa puhuttu ruotsi” (svenskan i Finland). (Lönroth 2009c, 121.)

Suomenruotsin oikeinkirjoituksessa noudatetaan Ruotsin Akatemian sääntöjä. Kuitenkin suomenruotsissa esiintyy sanastotasolla finlandismeja, eli ilmaisuja, jotka esiintyvät vain suomenruotsissa tai joilla on eri merkitys riikin- ja suomenruotsissa (Reuter 2004). Suomenruotsin sävelkulkua muistuttaa paljolti suomen sävelkulkua, eikä ”laulavaa” riikinruotsia (Reuter 2006).

Suomenruotsin erityispiirteisiin kuuluu muun muassa sanaston tietynlainen vanhakantaisuus; sellaiset sanat kuin vedlider ja gårdskarl [halkovaja ja talonmies, TM huom.] ovat jääneet käytöstä Ruotsissa. Vastaavasti monet tavalliset riikinruotsin sanat, kuten macka ja bensinmack [voileipä ja bensiiniasema] eivät ole lyöneet läpi suomenruotsissa. Suomen kielellä on vaikutusta suomenruotsiin sekä sanasto- että lausetasolla, ja suomenruotsissa on myös suoria käännöslainoja suomesta. Suomalaisilla ilmiöillä on luonnollisesti vastineensa vain suomenruotsissa, esimerkiksi boboll [pessäpallo] ja memma [mämmi]. (Saari 1997, 29–32.)

3.2.2 Suomenruotsalaisten kielelliset oikeudet

Suomenruotsalaisuus määrittyy sen mukaan, onko henkilön äidinkieleksi ilmoitettu ruotsi. Valtioneuvoston asetuksessa väestötietojärjestelmästä (2010/ 128) selvitetään henkilön kielitietojen tallentamista: ”Väestötietojärjestelmään talletetaan rekisteröinnin kohteena olevan henkilön ilmoituksen perusteella tiedot äidinkielestä ja asiointikielestä, suomesta tai ruotsista, jos kumpikaan näistä ei ole henkilön äidinkieli.” Väestötiedoissa ei siis tunneta kaksikielisiä, vaan henkilöllä voi olla vain yksi äidinkieli.

Kielilaissa taataan suomen- ja ruotsinkielisten perustuslaillinen oikeus käyttää viranomais- ja tuomioistuinasioissa omaa kieltään. Lain 5. pykälässä todetaan kielijaottelun perusyksiköksi kunta.

Kunta voi olla joko kaksikielinen tai yksikielisesti suomen- tai ruotsinkielinen. Kaksikielisessä kunnassa vähemmistökielen osuus on vähintään 8 prosenttia tai 3 000 asukasta. Myös viranomaisten yksi- ja kaksikielisyys määräytyy kunnan tai kuntayhtymän kielten mukaan. Ahvenmaan kielisäädökset kuuluvat maakunnan itsehallintolakiin. (Kielilaki 2003/423.)

3.3 Elitisteiksi mielletyt?

Suomenruotsalaisuus on yksi tämän tutkimuksen avainkäsitteistä. Kuitenkin Liebkind et al. (2007, 5) kirjoittavat, että suomenruotsalaiset ovat yhteiskunnallisesti heterogeeninen ja maantieteellisesti hajanainen joukko, eivätkä suomenruotsalaisten asuttamat alueet ole edes yhtenäinen kokonaisuus. Olen syntyjäni satakuntalainen, ja olen usein saanut selittää, että Satakunta katkaisee Länsi- ja Lounais-Suomen rannikon ruotsinkielisyyden. Kotiseudullani ei siis kuule ruotsia. Pori on Satakunnassa pieni kielisaareke keskellä suomenkielistä satakuntalaisuutta, samoin kuin Tampere on kielisaareke suomenkielisellä Pirkanmaalla.

Suomenruotsalaisten epäyhtenäisyyttä sivuaa myös Heikkilä (2011, 18, 22) kirjoittaessaan, että suomenruotsalaisten kesken vallitsee suurta sisäistä hajontaa, vaikka suomenruotsalaisia käsitellään etenkin monissa tilastollisissa tutkimuksissa staattisena yksikkönä. Tiedostan, että suomenruotsalaiset ovat epäyhtenäinen joukko, mutta en kuitenkaan tässä tutkimuksessa lähde erittelemään suomenruotsalaisten heterogeenisyyttä esimerkiksi asuinpaikan, koulutustason tai tulojen mukaan.

Monelle lienevät tuttuja esimerkiksi sellaiset suomenruotsalaisten elitismiin liitettävät fraasit kuin *bättre folk* ja *pappa betalar*, joilla viitataan suomenruotsalaisten rikkauteen ja eliittiasemaan. Suomenruotsalaisiin liitettävästä elitismistä kirjoittaa osuvasti Riie Heikkilä (2011, 22): ”Suomenruotsalaisista on vaikeaa puhua mainitsematta heitä koskevaa yleistä stereotypiaa: ennakkoluuloja, joiden mukaan he ovat menestyksekkäämpiä ja kaikin tavoin ’parempia’ kuin suomenkieliset. Tämä liitetään usein käsitykseen, jonka mukaan valtaväestön suhtautuminen kielivähemmistöön ei ole lainkaan neutraali, päinvastoin.”

Heikkilä (2011, 54) kuvailee väitöskirjansa päätelmissä eri suomenruotsalaisryhmien elämäntyylin, kulttuurinkulutuksen ja harrastusten eroja ”jopa yllättävän suuriksi”. Koulutetut kaupunkilaissuomenruotsalaiset tuntevat, harrastavat ja kuluttavat laajalti erilaisia ja erikielisiä kulttuurituotteita, kun taas maalla asuvat, kouluttamattomat ja yksikielisesti ruotsinkieliset ryhmät ovat epäaktiivisimpia

kulttuurin suhteen. (Heikkilä 2011, 54.) Tosin todennäköisesti minkä tahansa kieli- tai muun ryhmän sisäisiä eroja tutkittaessa kävisi ilmi, että koulutetut kaupunkilaiset ovat aktiivisempia kulttuurinkuluttajia kuin kouluttamattomat ja maalla asuvat.

Heikkilä (2011, 54–55) kirjoittaa suomenruotsalaisten kulttuuripääomasta:

Keskiluokkaiset suomenruotsalaiset] korostivat ruotsin kielen käyttämisen tärkeyttä ja omaa etuoikeutettua asemaansa ruotsin- ja suomenkielisen kulttuurin välillä [...]. Kaksikielisyys on poliittisesti korrektaa: kielestä tulee ruotsinkieliselle keskiluokalle kulttuurisen hyvän tahdon mukainen tavoiteltava arvo, jolla tehdään pesäeroa toisaalta suomenkielisiin, toisaalta työväenluokkisiin ruotsinkielisiin, jotka useimmiten hallitsevat pelkkää ruotsia. [...] Ainakin koulutetuilla, kaksikielisillä kaupunkilaissuomenruotsalaisilla voi siis väittää olevan enemmän kulttuurista pääomaa kuin sekä ruotsinkielisellä työväenluokalla että useimmilla suomenkielisillä siitäkin syystä, että heillä on mahdollisuus kuluttaa kulttuuria sujuvasti sekä suomeksi että ruotsiksi. Tämän eron voi kuitenkin tulkita olevan liudentumassa, jos ja kun sekä suomen- että ruotsinkieliset nuoret kuluttavat yhä enemmän kulttuuria englanniksi.

Suomenruotsalaisten oletettu elitismi selittyy siis ainakin osittain sillä, että kaksikieliset suomenruotsalaiset pystyvät seuraamaan kulttuuritarjontaa kahdella kielellä. Kuitenkin, kuten Heikkilän päätelmät osoittavat, kulttuurisen pääoman käsitteen voi liittää vain pieneen osaan suomenruotsalaisia: keskiluokkisiin, koulutettuihin kaupunkilaissuomenruotsalaisiin. Kaikkiin suomenruotsalaisiin liitettävä elitismi istuu silti arkipuheissa tiukassa.

3.3.1 Pakkoruotsi ja tvångsfinnska

Kysymys Suomen kaksikielisyydestä ja siihen liittyvät erilaiset näkökulmat aiheuttavat keskustelua säännöllisin väliajoin. Kieliryhmien välisiä vastakkainasetteluja on perinteisesti pidetty esimerkiksi poliittisissa virtauksissa ratkaisevina. (Sandlund 2000, 12–13.) Toisen kotimaisen kielen opiskelu eri kouluasteilla on yksi ruotsin kieleen liittyvistä näkökulmista, joka nousee vähän väliä keskusteluun. Maaliskuussa 2015 eduskunta hylkäsi kansalaisaloitteen ruotsin kielen vapaaehtoisesta opiskelusta (Pohjanpalo 2015), mutta aihe pysyy poliittisella agendalla varmasti jatkossakin.

Pakkokieli keskustelua käydään sekä suomen- että ruotsinkielisissä piireissä. Suomenkielisten suhtautuminen ruotsin kieleen näkyy niin sanotussa pakkoruotsikeskustelussa. Saukkonen (2011, 89–90) kirjoittaa teoksessaan Mikä suomenruotsalaisissa ärsyttää, että pakkoruotsi ”on ikään kuin koko ajan valmiina löytääkseen tiensä verkkosivustoille suhteellisen pienistäkin virikkeistä. [...] Tämä ”pakkoruotsikeskustelu” sisältää myös käsityksiä Suomen ruotsinkielisestä väestöstä. [...] [S]uomenkielisiä kriittiseen kielipoliittiseen keskusteluun osallistuvia ei ärsytä niinkään tämän päivän suomenruotsalaiset kuin ruotsin kielen asema suomenkielisessä kouluopetuksessa [...]”

Esimerkki uudehkosta kielikeskustelututkimuksesta on esimerkiksi Tiina Räisän (2009) pro gradu -tutkielma. Räisä selvittää suomen- ja ruotsinkielisten välistä verkkokeskustelua Ylen ehdotuksesta lopettaa joko suomenruotsalainen nuorten radiokanava tai suomenkielinen radiokanava. Räisä kirjoittaa päätelmissään, että erityisesti suomenkieliset esittävät rasistisia argumentteja, joilla he vahvistavat oman kieliryhmänsä asemaa. Sen sijaan ruotsinkieliset pitävät enemmistökielen edustajia uhkana omalle kielelleen ja kulttuurilleen. (Räisä 2009, 69–72.)

Vanhempaa tutkimusta pakkokielikeskustelusta edustaa Kjell Herbertsin (1988) tutkimus neljästä ruotsin kieleen ja suomenruotsalaisiin liittyvästä debatista, joita käsiteltiin suomenkielisessä pääkaupunkiseudun lehdistössä vuosien 1984 ja 1988 välisenä aikana. Herberts (1988, 154) kirjoittaa, että eri toimituksilla on erilainen tapa suhtautua kielikysymykseen, mutta esimerkiksi ruotsin kielen opiskelu peruskoulussa on yksi keskustelun vakioaiheista.

Suomenkielisen pakkoruotsi-käsitteen vastinparina on suomenruotsalaisten käyttämä termi pakko-suomi, eli tvångsfinnska. Samoin kuin suomenkieliset opiskelevat toisena kotimaisena ruotsia, ruotsinkielisille toinen kotimainen kieli on suomi. Pia Nyman-Kurkialan (2002, 179, 185) tutkimuksesta ilmenee muun muassa, että suomenruotsalaisnuoret pitävät suomen kielen opiskelua pakkosuomena ja suomenkielisten asennetta ruotsinkielisiä kohtaan huonona. Nyman-Kurkiala (2002, 198) käsittelee tutkimuksessaan, miten viiden eri paikkakunnan nuoret kokevat kielellisen identiteettinsä ja miten ruotsin- tai kaksikieliseen kieliryhmään kuulumisen kategorisoi nuoria voimakkaasti: ”Kielellisten konfliktien voidaan siten suurelta osin katsoa liittyvän nuorten identiteettityöhön ja siihen sisältyvään tarpeeseen luoda positiivinen sosiaalinen identiteetti.”

Jos olisin ottanut tämän tutkimuksen aineistoon mukaan lukijoiden mielipidekirjoitukset, aineisto sisältäisi varmasti paljon enemmän kielipolitiikkaan ja pakkoruotsiin liittyvää tematiikkaa. Kuten Saukkonen (2011, 90) kirjoittaa, kielikeskusteluun osallistujia ärsyttää erityisesti pakkoruotsi. Aamulehden mielipidesivuilta olen huomannut saman. Aineistonani ovat kuitenkin vain lehden journalistinen aineisto.

3.3.2 Suomenruotsalainen media – maailmanennätys

Koska kielivähemmistöllä ei ole omaa, yhtenäistä kielialuetta, kielivähemmistöä palvelevien instituutioiden olemassaolo on elintärkeää. Ympäristön suhtautuminen vaikuttaa vähemmistökielen asemaan: suhtaudutaanko siihen myönteisesti vai kielteisesti ja missä sosiaalis-taloudellisessa

asemassa vähemmistökielen käyttäjät ovat yhteiskunnassa. Suomessa kielivähemmistöjä suojelevat kansainväliset sopimukset. Tosin Suomen lainsäädäntö ei tunne *vähemmistökielen* käsitettä. (Moring 2012, 277–278.)

Suomenruotsalaisista medioista on tutkittu sekä niiden sisältöä että mediatarjontaa itseään. Suomenruotsalaisista mediayhtiöistä KSF Media julkaisee lehtiä Uudellamaalla ja HSS Media Pohjanmaalla. Varsinais-Suomessa ja Ahvenanmaalla ilmestyy ruotsinkielisiä lehtiä. Moring ja Kivikuru (2002, 17) kuvailevat suomenruotsalaista sanomalehdistöä sanalla *maailmanennätys*: ”Se on lähes neljäsosa Euroopan unionin kielivähemmistöjen päivälehdistä. Vaikka otamme mukaan laskuihin kaikkien Euroopan maiden kielivähemmistöjen lehdet, luku ei juurikaan suurene [...] [sillä] 50:tä vähemmistökieltä palvelee 50 päivälehteä, joista yhdeksän siis Suomessa.”

Yksi suomenruotsalaisiin medioihin liittyvistä tutkimusnäkökulmista on tutkia sitä, miten suomenruotsalaiset itse käyttävät omakielisiä medioitaan. Moring ja Husband (2007, 77) kuvailevat, miten vaatimattoman kokoisen kielivähemmistön yhdeksän sanomalehteä, kaksi radiokanavaa ja televisiokanava tarjoavat mahdollisuuden tutkia, miten kattava mediatarjonta kohentaa vähemmistökielen elinvoimaa. Esimerkiksi Yleisradio aloitti vuonna 1997 nuorille suomenruotsalaisille suunnatun Radio X3M:n, sillä ikäryhmälle ei ollut aiemmin tarjolla omakielistä radiokanavaa. X3M on yksi esimerkki siitä, miten omakielistä mediaa suositaan, jos se täyttää yleisön laatustandardit, tai nuorten radiokanavan tapauksessa genrevaatimukset. Kaiken kaikkiaan ruotsinkielisen mediatarjonnan ja yleisön suhde on monimutkainen, sillä muun muassa ikä ja yhteiskuntaluokka sekä alue- ja kieli-identiteetit sekä kansallinen ja kansainvälinen mediatarjonta vaikuttavat mediankäyttöön. (Moring & Husband 2007, 94–96.)

4 Vähemmistö ja valtamedia

Tutkielmani tutkimuskohde on Suomen kielivähemmistö, eli ruotsinkieliset suomalaiset. Vähemmistöjä ei kuitenkaan määritellä vain kielen perusteella, vaan vähemmistön voi määrittää myös muu ominaisuus. Pentassuglia (2000, 50–51) kirjoittaa, ettei vähemmistön määritelmästä ole maailmanlaajuista yhteisymmärrystä, mutta kuitenkin on olemassa erilaisia ratkaisuja, joilla suojellaan ihmisiä tai ihmisryhmiä tai molempia.

Yksi tapa, jolla Suomessa suojellaan suomenruotsalaisten asemaa kielivähemmistönä, on asetus alueellisia kieliä tai vähemmistökieliä koskevan eurooppalaisen peruskirjan voimaansaattamisesta (1998/ 23). Siinä Suomi on sitoutunut noudattamaan Suomen alueella vähemmän puhuttuun viralliseen kieleen ruotsiin niitä peruskirjan kohtia, jotka koskevat koulutusta, oikeus- ja hallintoviranomaisia, julkisia palveluja, joukkoviestimiä, kulttuuritoimintaa, palveluja, talous- ja yhteiskuntaelämää sekä yhteyksiä valtakunnan rajojen yli.

Enemmistö ja vähemmistö ovat sanoja, jotka kuvaavat ihmisten määrää yksinkertaisella matematiikalla: enemmistön edustajia on enemmän kuin vähemmistön. Ihmisten jaottelu enemmistöön ja vähemmistöön myös osoittaa omalla tavallaan sen, että ihmiset ovat erilaisia. Ihmisten jaottelu enemmistöön ja vähemmistöön on yksi tapa luoda erottelua yksilöiden ja ihmisryhmien välille. Kielitoimiston sanakirja (2016) antaa ”vähemmistölle” seuraavan määritelmän:

vähemmistö: määrältään pienempi osa jostakin ryhmästä, esimerkiksi Suomen ruotsinkielinen vähemmistö, eduskunnan, valtuuston, yhtiökokouksen vähemmistö, pieni vähemmistö oppilaista, määrävähemmistö, vähemmistönä oleva ryhmä, jäädä vähemmistöön. [...] [Muokkaus sanakirjatekstistä: TM.]

Vähemmistöistä puhuminen on yksi tapa luoda erilaisuutta ihmisten välille. Lehtonen ja Löytty (2003, 7) kirjoittavat erilaisuuden luomisesta monikulttuurisuuskeskustelussa: ”Useimmiten keskustelu liittyy viime vuosikymmeninä maahan muuttaneisiin ihmisiin, harvemmin Suomen perinteisiin ”etnisiin” tai kulttuurisiin vähemmistöihin, kuten saamelaisiin tai romaneihin, saati sitten suomenruotsalaisiin.” Lehtosen ja Löytyn sanavalinta ”saati sitten suomenruotsalaisiin” antaa viitteen siitä, että suomenruotsalaisia ei edes oteta lukuun, kun puhutaan Suomen monikulttuurisuudesta. Suomenruotsalaiset lasketaan siinä tapauksessa osaksi enemmistösuomalaisia. Tämän tutkielman lähtökohta on kuitenkin kielivähemmistön eli suomenruotsalaisten esittäminen valtakielisessä mediassa. Tutkielmani kontekstissa suomenruotsalaiset ovat siis vähemmistö.

4.1 Toiseus

Elizabeth Hallam ja Brian V. Street (2000, 3) kirjoittavat, että toiseuden määrittely on lähtenyt nais-tutkimuksesta: miehet ovat muodostaneet itsestään subjektin, kun taas naiset nähdään toisina. Samalla, kun toiseuden luominen feminististen ja antropologisten diskurssien avulla jatkuu, myös muut kulttuuriset prosessit vaativat analyysia. Itse ja toinen eivät ole jakamattomia luokkia, eikä kulttuurinen erilaisuus ole enää vakaata. (Hallam & Street 2000, 4–5.) Toiseus luo jatkuvan muistutuksen erilaisuudestamme. Lisäksi itsen ja toisen välinen dynamiikka on perustavanlaatuisen tärkeää sekä henkilö- että yhteisötasolla. (Jordanova 2000, 245.)

Käsittelen seuraavaksi Brunen (2004), Fiske (2003) ja Raittilan (2004) tavat käsittää toiseutta. Brune keskittyy journalistisissa teksteissä esiintyvään toiseuteen, ja Fiske käsittelee erityisesti sosiaalisissa rakenteissa havaittavaa toiseutta. Raittila käsittelee toiseutta etnisyyden näkökulmasta.

Ylva Brunen (2004) väitöstutkimus käsittelee maahanmuuttajien, pakolaisten ja rasisen väkivallan esittämistä Ruotsin sanomalehdistössä. Brunen (2004, 47) mukaan toimittajilla on usein tietyt, vakiintuneet tulkintarepertuaarit, ennustettavat käsittelytavat sekä yhteiset avainkäsitteet ja kuva-kieli. Brune (2004, 48) kuvailee perustavanlaatuista tapaa, jolla määrittelemme meitä ja toisia:

- Tekstissä ”me” puhuu ”niistä”. Se, jota kuvaillaan, on hahmoteltava ja teoretisoitava esine. Hahmottelut ja teoriat ovat lähtöisin diskursseista, joista teksti ”me” on kotoisin tai jolle on myötämielinen, kun taas ”niillä” on rajallinen tai ei lainkaan vaikutusta siihen, miten teksti muotoilee ”niitä”.
- Tekstin ”meidän” ja ”niiden” välinen suhde ilmenee sarjana eroja, vastakkainasetteluna tai konfliktina. Vastakkainasettelu voi piillä epäsymmetrisessä suhteessa, kuten ”me annamme heille apua” tai ilmetä vertailuissa [...]. Konflikteja voi ehkä kuvailla vastakkainasetteluiksi, jotka vaativat ratkaisua. [Käännös: TM.]

Toisen näkökulman toiseuden esittämiseen antaa John Fiske (2003). Yksi keskeisimmistä esittämisen eli representoinnin tavoista on toiseuttaminen. Toiseus on aina representoinnin tuotetta, ja toiseuttaja käyttää aina valtaa suhteessa toiseen. Ensinnäkin ensimmäinen esitetään ylivertaiseksi suhteessa toiseen, kuten tehdään puhuttaessa esimerkiksi kolmannen maailman maista. Lisäksi toiseutta edustava osapuoli esitetään maastona, jossa ensimmäinen voi harjoittaa vallankäyttöään. Esimerkiksi eurooppalainen ja yhdysvaltalainen imperialismi tekee toiseksi Lähi-itää, Afrikkaa, Aasiaa ja Latinalaista Amerikkaa. Tämä ”kolmas maailma” nähdään alueena, jolla ”ensimmäinen maailma” voi säädyllisesti harjoittaa vallankäyttöään. (Emt., 135–136.)

Raittila (2004, 17) määrittelee väitöstutkimuksessaan toiseuden itsestä ja omasta sisäryhmästä

poikkeavaksi etniseksi vieraudeksi: se voi olla ensinnäkin ilmiön ero kuten ihonväri, toiseksi erilaisia tapoja ja muita kulttuurisia piirteitä, kolmanneksi poliittisin perustein rakentuvia erontekoja. Esimerkiksi venäläisten toiseuttamisen lähtökohtana ovat kulttuuriset, uskonnolliset ja poliittiset syyt (emt., 35).

Yhteenvetona Brunen, Fiskin ja Raittilan esittämistä toiseuttamisen tavoista voi esittää, että toiseus on vastakkainasettelua, vallankäyttöä ja vierauden esittämistä. Tämän tutkielman kontekstissa mahdollinen toiseuttamisen kohde ovat suomenruotsalaiset. Kuitenkin, kuten kirjoitan luvussa 3.3, suomenruotsalaisiin liitetään yleisesti esimerkiksi elitismi. Suomenruotsalaiset eivät siis ole tyypillinen toiseutettava kohde, joka nähdään vallankäytön kohteena tai alisteisena suhteessa ”meihin”, eli tässä tapauksessa suomenkielisiin. Etninen vierauskin on suomenruotsalaisista puhuttaessa vieras termi, sillä suomenruotsalaiset ovat etnisiä suomalaisia. Suomenruotsalaisten toiseuttamisesta puhuttaessa näen käyttökelpoisimmaksi termiksi vastakkainasettelun: jos Aamulehden teksteissä suomenruotsalaiset esitetään toisina, tekstissä luodaan vastakkainasettelua suomen- ja ruotsinkielisten suomalaisten välille.

4.1.1 Ihmisten kategorisointi ja stereotypisointi

Raittilan (2004) tutkimus käsittelee venäläisten ja virolaisten toiseuttamista suomalaisessa mediassa. Perinteisen kognitivistisen ajattelun mukaan ihminen yhdistää yksittäisten kokemusten keräämistä tietoa, ja yksi yleistämisen tapa on ilmiöiden ja ihmisten kategorisointi. Olennaista on kategorioiden rajojen vetäminen ja niiden hierarkkisuus. Raittila antaa esimerkin siitä, että todennäköisesti kategorisoimme suomalaisen prostituoidun kategoriaan nimeltä prostituoidut. Jos kyseessä onkin virolainen prostituoitu, olennaista on miettiä, miellämmekö hänet ensisijaisesti virolaisten vai prostituoitujen kategoriaan. (Raittila 2004, 18–19.)

Länsimaaisessa toiseuden diskurssissa erityisesti ihonväri on ollut merkittävä toiseuden indikaattori, sillä ihonvärin avulla ”rotujen” erot on voitu esittää luonnollisina faktoina. Suomessa etninen toiseus ei kuitenkaan ole ollut samalla tavalla tai yhtä pitkään näkyvissä. Vuosisatoja sitten suomalaisten toisia olivat saamelaiset, viikingit ja ruotsalaiset ristiretkeläiset, romanit ja myöhemmin venäläiset. (Emt., 33.) Saamelaiset ovat kuitenkin asuneet Suomen alueella jo ennen suomenkielisiä suomalaisia, sillä saamelaiset ovat maan alkuperäiskansa.

Suomen saamelaisten ja romanien toiseuttamista voi verrata suomenruotsalaisten toiseuttamiseen, sillä kaikki kolme ryhmää ovat suomalaisia vähemmistöjä. Maija Luotosen (2014) pro gradu

-tutkielma käsittelee kotimaisten vähemmistöjen sijaan maahanmuuttajien toiseutta kolmessa suomalaisessa naistenlehdessä. Luotonen (2014, 99) kirjoittaa pro gradunsa päätelmissä, että maahanmuuttajia esitetään ennen kaikkea julkisuuden henkilöinä tai jonkun toisen henkilön läheisenä, ja osana suomalaista arkea ja julkisuutta. Jos maahanmuuttaja asetetaan kertomaan suomalaisuudesta, hänet käsitetään ulkopuoliseksi. Toiseuttamisen ongelma on se, että maahanmuuttaja määritellään vain maahanmuuttajuuden perusteella. (Emt., 100, 104.)

Medioiden käyttämät poissulkemisen ja marginalisoinnin käytänteet luovat tahattomasti toiseutta. Kuitenkin medioille on vielä tyypillisempää jättää toiseus huomiotta. Suomalaisten medioiden ongelma ei siis niinkään ole avoin rasismi, vaan hiljaisuus. Ruotsinkielisissä medioissa kieli on tärkeä aihe, ja myönteistä omakuvaa vahvistetaan esimerkiksi esittämällä, että ulkomaalaisten on helppompaa oppia ruotsin kuin suomen kieli. (Horsti 2002, 354–355.) Horsti (2000, 84) kirjoittaa, että suomen- ja ruotsinkielisten medioiden tuottamaa toiseutta ei ole systemaattisesti vertailtu. Vertailua ei tämän tutkielman kirjoitusaikana ole vielääkään tehty.

Etenkin naiset, tummaihoiset ja homoseksuaalit näkevät itsensä usein esitettynä stereotyyppisesti medioissa ja arkipuheessa. Stereotypiat ovat ihmisen yksi tapa järjestää sitä sekalaista dataa, jota vastaanotamme maailmasta. Ongelmaksi muodostuu ensinnäkin se, että vaikean todellisuuden ymmärtämisessä on turhan helppo ripustautua mihin tahansa selitykseen, joka tarjoaa järjestystä kaaokseen. Toiseksi, jokaisen yhteisön tapa järjestää todellisuutta on historiallisen prosessin tulos. (Dyer 2009, 206–207.) Tämän tutkimuksen kontekstissa voi sanoa, että yksi suomenruotsalaisten stereotyyppinen esittämistapa on heidän kuvaamisensa ”parempana väkenä”, *bättre folk*ina.

Jos suomenruotsalaisia pidetään *bättre folk*ina, kiinnostavan vertailukohdan tarjoaa se, miten Suomi, suomalaiset ja ruotsinsuomalaiset nähdään Ruotsissa. Hilikka Koskinen (2014) käsittelee pro gradu -tutkielmassaan Ruotsin kahden suurimman päivälehdessä rakentamaa Suomi-kuvaa. Koskinen (2014, 90, 92) toteaa, että lehtien Suomi-kuva rakentuu stereotypioille: ”Epäasialliset, vahvasti stereotyyppisesti sävyttyneet uutisointitavat tuntuvat olevan enemmänkin poikkeus kuin sääntö. [...] Tutkimuksessani kävi ilmi, että vaikka suurin osa Göteborgs-Postenin ja Dagens Nyheterin jutuista oli neutraaleja, niiden rivien väleistä pilkotteli sangen usein asenne, jonka pohjalta Suomea ja suomalaisuutta kuvaa edelleen sanapari ”*sämre folk*”. [...] [Y]ksi keino koettaa haastaa ja välttää niitä [arvolatautuneita mielipiteitä] on kohdistaa kriittistä huomiota juuri toimittajien omiin stereotyyppisiin käsityksiin ja ennakoasenteisiin.” Ruotsalaisten tapa ajatella suomalaisia *sämre folk*ina (huonompana väkenä) on yksi stereotyyppiin perustuva tapa jäsentää todellisuutta. Kuitenkin, kuten Koskinen (2014, 92) kirjoittaa, arvolatautunut kirjoittelu ei kuulu nykyaikaiseen, ammattimaiseen ja puolueettomaan tiedonvälitykseen.

4.2 Identiteetti ja yhteisöllisyys

Identiteetillä tarkoitetaan yhtenäisyyttä tai samanlaisuutta. Kun erittelemme vaikutelmia muista ihmisistä tai medioista, käsittelemme eroja meidän itsemme ja toisten välillä. Mediat luovat kuviteltua yhteisöllisyyttä. Kuviteltu yhteisöllisyys on kenties selvintä kansallisella tasolla ja erityisen selvää, jos tarkkaillaan valtio-omisteista radiota ja televisiota. Sanomalehdistö loi aikanaan ensimmäisen käsityksen kansallisesta yhteisöllisyydestä, sillä ihmiset eivät pelkästään asuneet samalla alueella, vaan lehdistön avulla he myös saivat kokemuksen samanaikaisesta kokemuksellisesta yhteisöllisyydestä. Suorat lähetykset voimistivat yhteisöllisyyden tunnetta entisestään. (Gripsrud 2004, 18–19.)

Kieltä pidetään yleisesti tärkeimpänä etnisen identiteetin määrittäjänä. Ensinnäkin kieli on instrumentti, jolla yksilö nimeää itsensä ja muun maailman, toiseksi lapsen kasvatus on kielellisen vuorovaikutuksen tulosta ja kolmanneksi kieli on etnisten ryhmien keskeinen, ryhmää yhdistävä piirre. Etnisen ryhmän kaikkien jäsenten ei edes tarvitse osata puhua kyseistä kieltä, vaan kieli voi toimia ryhmän yhteisöllisyyden symbolina. (Liebkind 2010, 20.) Kuten mainitsin luvussa 3.1, henkilö on lain silmissä suomenruotsalainen, jos hänen äidinkielekseen on merkitty ruotsi. Kielitaitoa ei tarvitse osoittaa mitenkään. Suomenruotsalaiset sopivat esimerkiksi Liebkindin mainitsemasta etnisestä ryhmästä, jota määrittää kieli, mutta jonka kaikki jäsenet eivät osaa ruotsia.

Identiteetti ei kuitenkaan ole yksiselitteinen, jakamaton tai muuttumaton osa ihmistä. Gripsrud (2004, 23) kirjoittaa, että 2000-luku, tietokoneet ja internetyhteydet avasivat ihmisille lukemattomia ikkunoita maailmaan ja samalla mahdollisuuden leikkiä identiteetillä – ”hajautunut minä” on olemassa monissa maailmoissa yhtä aikaa ja peilaa monia rooleja samanaikaisesti. Esimerkiksi, kun kirjoitan tätä nimenomaista virkettä, edessäni oleva kannettava tietokone ja selkäni takana oleva kännykkä tarjoavat internet-yhteyksineen paitsi mahdollisuuden kuunnella ulkomaista radiokanavaa, myös etsiä tietoa ja ottaa yhteyden salamannopeasti vaikka maapallon toiselle puolelle.

Luomme itsestämme kuvaa vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Mediat tuottavat materiaalia, johon suhteutamme itsemme ja jonka avulla luomme identiteettiämme tai identiteettejämme. (Gripsrud 2004, 41.) Joukkoviestintä saa usein rituaalimaisia muotoja, ja esimerkiksi merisäätiedotus, jossa luetellaan rannikon säähavaintoasemien nimiä kuin loitsua, toi kotien käytäntöihin kansallisia symboleja, eli tässä tapauksessa kansakuntaa ympäröivistä etuvartioasemista. (Löfgren 1995, viitattu Morley 2003, 171.) Merisäätiedotuksen vertaaminen kansakunnan yhteisöllisyyden

luomiseen sopii suomenruotsalaisuuden tutkimiseen esimerkiksi siksi, että ruotsinkielisyys keskityy Suomessa rannikoille ja saaristoon. Ruotsinkieliset saaret, kuten Russarö, Märket ja Bredskäret, piirtävät omalla tavallaan Suomen kansakunnan rajat.

4.2.1 Suomalaisten identiteetti

Suomessa ei ole niinkään puhuttu etnisyydestä, vaan kieliryhmistä. Julkisella tasolla vallitsee tietynlainen käsitesotku, sillä jos puhutaan Suomen etnisistä suhteista, käsitellään usein maahanmuuttajien ja enemmistöväestön välistä suhdetta. Enemmistöväestö käsitetään siinä tapauksessa yhdeksi etniseksi ryhmäksi. (Sandlund 2000, 15.)

Kuusiston (2000) mukaan suomalaisille kehittyi historian aikana vähemmistöidentiteetti, jopa eräänlainen etninen alemmuuskompleksi, sillä suomalaiset elivät vuosisatoja ensin Ruotsin, sitten Venäjän vallan alla (ks. Raittila 2004, 35). Suomessa rotukeskustelua ei ole niinkään käyty suhteessa kaukaisiin kansoihin, vaan erityisesti 1900-luvun alussa osa suomenruotsalaisista pyrki erottumaan itäisistä suomalaisista. Lisäksi suomalaisilla oli tarve irrottautua heihin lyödystä alemman rodun leimasta. 1900-luvun alun eurooppalaisessa rotukeskustelussa suomalaiset esitettiin mongolirotuisiksi, ja siksi suomalaisten suhtautumista saamelaisiin ja venäläisiin onkin syytä tarkastella pyrkimyksenä kohota läntisten sivistysvaltioiden joukkoon. (Raittila 2004, 34–35.)

Tässä tutkimuksessani tarkastelen tilanteita, joissa luodaan suomalaisuuden käsitteeseen sisäistä erottelua. Koska aineistoni jutuissa täytyy olla mainittuna suomenruotsalaisuus, jutuissa luodaan jakoa suomen- ja ruotsinkielisiin suomalaisiin. Henkilön identiteetti ei kuitenkaan välttämättä ole yksiselitteisesti suomen- tai ruotsinkielinen. Olen viettänyt kaksikielisessä Vaasassa kaksi kesää ja tavannut lukuisia ihmisiä, joille kielen vaihtaminen jopa kesken virkkeen oli täysin normaalia. Tiedän suomenruotsalaisia, jotka eivät edes muista, ovatko he väestörekisterissä merkittyinä suomen- vai ruotsinkielisiksi. Täysin suomenkielinen perhe saattaa laittaa lapsensa ruotsinkieliseen kouluun, jotta lasten tulevat opiskelu- ja työmahdollisuudet paranevat (vrt. esim. Modenius 2009, 53, 55). Toisaalta suomenruotsalaisen perheen lapsi saattaa kokea itsensä suomenkieliseksi.

Mikko Lehtosen ja Olli Löytyn (2003, 8–9) mukaan Suomen myöhäinen kaupungistuminen ja yhteiskuntarakenteen suhteellisen pienet erot näkyvät jonkinlaisena yhtenäiskulttuurin korostamisena ja erilaisuuden sietokyvyn suhteellisenä kehittymättömyytenä, vaikka Suomi onkin rajamaa: ”Silti suomalaisia halkovat monet erot. [...] Suomalaisessa julkisuudessa nämä erilaiset kokemusmaailmat ja katsomukset ovat kuitenkin liian harvoin dialogissa toistensa kanssa. [...] Mikä on tässä ja nyt määritty nykyyään kasvavasti siitä, mikä on toisaalla ja muulloin.”

Lehtonen ja Löytty (2003, 9) kirjoittavat, että koska suomalaisuuden sisäiset erot eivät tule esille, voidaan tuottaa normaaliuden käsite, jonka avulla erilaisuutta suhteutetaan suomalaisuuden normistoon. Kirjoittajat eivät ota kantaa suomen- ja ruotsinkielisyyteen yhtenä suomalaisuuden sisäisistä eroista. Kuitenkaan monikulttuurisuudessa ei ole kyse vain toisten toiseudesta suhteessa meihin, vaan myös meidän erilaisuudestamme suhteessa muihin (emt., 13). Yksinkertainen esimerkki tästä on, että suurin osa maailman ihmisistä ei käy saunassa eikä avannossa. Suomeen tuleva ulkomaalainen luo erontekoa suomalaisiin ajattelemalla, että 100-asteinen sauna, yksiasteinen vesi ja 20 asteen pakkanen on tolkuton yhdistelmä.

4.3 Vähemmistöjen esittäminen

Tutkielmani linkittyy aiempiin tutkimuksiin siitä, miten vähemmistöjä esitetään medioissa. Jostein Gripsrudin (2004, 27) mukaan medioiden esitys tietyistä ryhmästä tai väestönosasta voi nostattaa tunteita erityisesti, jos ryhmän jäsenet kokevat kuuluvansa voimakkaasti omaan ryhmäänsä. Voimakkaimpiin ryhmäkategorioiden kuuluvat esimerkiksi sukupuoli ja etninen tausta (emt., 27).

Eri ihmisryhmistä kirjoittaminen vaatii hienovaraisuutta, jotta kirjoittajan tiedostamat ja tiedostamat tomat asenteet eivät näy valmiissa tekstissä. Raittila (2004, 310) kirjoittaa: ”Journalistin on hyvä pystyä kahden tason itsereflektioon: yhtäältä kulttuuristen myyttien, ajatusmallien ja ideologioiden, toisaalta oman työn rutiineihin liittyvien mekanismien tiedostamiseen. Molemmilla tasoilla on kysymys ideologioiden uusintamisesta, vaikka sitä ei itse tiedostettaisi.” Työskennellessäni kaksikielisen alueen maakuntalehdessä huomasin esimerkiksi, miten eksoottisena pidin ruotsin- ja kaksikielisiä haastateltavia. Olen kasvanut täysin suomenkielisellä seudulla, joten yllätyin iloisesti joka kerta, kun pääsin puhumaan haastateltavan kanssa ruotsia. Paikallisia seudun kaksikielisyys ei yllätä, sillä heille se on arkipäivää.

Journalistien ajatusmalleihin liittyy itsereflektion lisäksi kysymys kunkin asian vallitsevasta esittämisen tavasta. Journalistit saattavat olla jopa sokeita tapahtumille, jotka eroavat liikaa odotetusta ja tavallisesta. Journalistit ovat tottuneita huomaamaan tapahtumia, jotka sopivat uutisten vallitsevaan kertomistapaan. Esimerkiksi politiikka esitetään usein pelin, konfliktin, skandaalin ja houkuttuksen termein. (Nylund 2009, 20–21.) Kandidaatintutkielmassani (Mäkipere 2012, 19–21) tein samankaltaisen havainnon: Turun Sanomien ruotsalaisuuden päivä -jutuissa suomenruotsalaisuus tematisoitiin esimerkiksi kielipolitiikkaan ja elitismiin.

4.3.1 Etnisyyden esittäminen suomalaisissa medioissa

Tampereen yliopiston Journalismin, viestinnän ja median tutkimusyksikössä Cometissa oli vuodesta 1998 vuoteen 2009 käynnissä tutkimusprojekti nimeltä Rasismi ja etninen syrjintä mediassa. Käyn tässä luvussa läpi osan kyseisen tutkimusprojektin julkaisuista, sillä niiden rasismi- ja etnisyysaiheet ovat samankaltaisia oman vähemmistön esittämistä käsittelevän tutkimukseni kanssa.

Raittila ja Kuttilainen (2000) tutkivat vähemmistöjen esillä oloa eri medioissa syksyllä 1999. He eivät käsittele suomenruotsalaisia yhtenä vähemmistöryhmänä mutta vertailevat suomen- ja ruotsinkielisten lehtien kirjoittelua keskenään: ”Keskeisin johtopäätös kuitenkin on, että suomen- ja ruotsinkielisissä lehdissä etniset väestöryhmät olivat esillä hämmästyttävän tarkasti samassa suhteessa.” (Emt., 75.)

Mainittuun Rasismi ja etninen syrjintä mediassa -tutkimusprojektiin liittyy muun muassa tutkimus islamin esittämisestä. Maasilta, Rahkonen ja Raittila (2008, 62) kuvaavat, että vaikka heidän tutkimusjaksollaan helmikuussa 2007 islam oli suhteellisen usein esillä mediassa, islamista ja muslimeista kerrottiin silti vain vähän: ”Juttujen perusteella muslimeista saatu kuva on monoliittinen, yksipuolinen ja väkivaltainen: useimmiten islam ja siihen liittyvät käsitteet ja symbolit tulevat esiin Suomen ulkopuolella tapahtuneen terrorin ja muun poliittisen väkivallan yhteydessä. Islamista uskontona ja kulttuurina kerrotaan hyvin vähän. Poikkeuksen tekivät lähinnä Suomessa asuvia muslimeja koskevat jutut, jotka olivat kuin toiselta planeetalta verrattuna muun maailman muslimeja koskeviin juttuihin.”

Kirjoittajat myös huomauttavat, että journalistit eivät juurikaan pysähdy miettimään, millaisia kokonaisuuksia heidän yksittäisistä jutuistaan muodostuu yleisölle (emt., 62). Paitsi islamista kertovien juttujen, myös minkä tahansa ihmisryhmän esittämistä koskevien juttujen yhteydessä on relevanttia pohtia, millainen kokonaiskuva jutuista muodostuu. Tämänkin tutkielman aineisto koostuu yksittäisistä jutuista, joita tehdessään Aamulehden toimittajat tuskin ovat pohtineet, millaista kuvaa suomenruotsalaisista heidän juttunsa muodostavat.

Cometin tutkimusprojektiin liittyi myös esimerkiksi tutkimus etnisyydestä kertovien mediatekstien vastaanotosta. Raittila et al. (2007, 140) nivovat yhteen tapaustutkimustensa havaintoja. He puhuvat ”suvaitsevuusjournalismista”, jolla he tarkoittavat pyrkimystä kuvata maahanmuuttajia myönteisesti omissa erillisissä jutuissaan: ”Erityisesti suomalaiset keskustelijat kaipasivat menestystarinoiden sijaan huumoria ja uusia poikkeavia näkökulmia, uskottavia juttuja maahanmuuttajien elämästä kaikkine puolineen. Sen sijaan maahanmuuttajat kokivat positiivisesta näkökulmasta tehdyt

suvaitsevaisuusjutut useimmiten hyväksi.” Kirjoittajat toteavat, että maahanmuuttajat kokivat suvaitsevaisuusjutut myönteiseksi asiaksi verrattuna arkipäivässään kohtaamaansa syrjintään ja rasismiin (emt., 140).

Mainitussa tutkimuksessa suomalaiset ja maahanmuuttajat kertoivat haastattelussa, miltä erityyppiset, maahanmuuttajista kertovat jutut heistä tuntuvat. Maahanmuuttajuuden esittäminen on lähtökohdiltaan erilaista kuin suomenruotsalaisuuden, sillä suomenruotsalaiset ovat vähemmistö suomalaisuuden sisällä. Kuitenkin vastaavanlainen suomenruotsalaisten haastattelututkimus voisi avata kiinnostavia näkökulmia suomenruotsalaisuuden esittämiseen. Kokevatko suomenruotsalaiset esimerkiksi, että heistä kertovissa jutuissa nostetaan aina esille, kuinka hyvin he osaavat suomea?

Myös Helsingin yliopiston Svenska social- och kommunalhögskolanissa (soc & komissa) oli vuosituhannen alussa käynnissä vastaava tutkimus medioiden esittämästä etnisyydestä. Soc & kom keskittyi suomenruotsalaisten medioiden tutkimiseen. Esimerkiksi Anna Kujala (2002, 82) kirjoittaa, miten suomenruotsalaisissa medioissa käsitellään etnisiä kysymyksiä ja rasismia: ”Yleisimmin kirjoitetaan vähemmistöistä yleisesti tai määrittelemättä ryhmää. Suurin määritelty ryhmä ovat venäläiset. Vertailun vuoksi, harvat teksteistä käsittelevät kahta Suomessa pisimpään asunutta etnistä vähemmistöä, saamelaisia ja Suomen romaneja. [Käännös: TM.]” Kujalan tutkimus ei ota kantaa siihen, miten suomenruotsalaiset käsittelevät omaa vähemmistöasemaansa, tai vertaavatko he itseään muihin vähemmistöihin.

4.3.2 Vähemmistöjen esittämisestä ulkomaisissa medioissa

Vähemmistöjen esittäminen medioissa on maailmalla niin suosittu tutkimusaihe, etten pysty tässä gradussa käymään läpi läheskään kaikkia aiheesta tehtyjä tutkimuksia. Pysin kuitenkin antamaan tehdyistä tutkimuksista joitakin esimerkkejä ja avaamaan näkökulmia, joista vähemmistöjen esittämisestä on tutkimuksessa lähestytty. Lisäksi kerron tutkimusten päätelmistä.

Luvussa 4.1 esittelemäni Brunen (2004) tutkimus tarkastelee maahanmuuttajien, pakolaisten ja rasisistisen väkivallan esittämistä Ruotsin sanomalehdistössä. Toinen esimerkki Ruotsissa tehdystä tutkimuksesta on esimerkiksi Anna-Lill Ledmanin (2012) väitöstutkimus, jossa hän tarkastelee saamelaisnaisten esittämistä ruotsalaisessa ja saamelaisessa lehdistössä vuodesta 1966 vuoteen 2006. Saamelaisnaisten esittämisessä ilmenee kaikkina tutkimusajanjakson vuosina toiseuttaminen: naisina he ovat toisia suhteessa miehiin ja saamelaisina he ovat toisia suhteessa ruotsalai-

siin. Heidät esitetään etnisyytensä takia stereotyyppisen saamelaisina, eli poroja hoitavina, luonnonläheisinä paimentolaisina. Sukupuoli- ja etnisyydiskurssit myös yhdistyvät, esimerkiksi kun saamelaisnaisia kuvataan perinteisiin sidotuiksi ja epätasa-arvoisiksi. (Ledman 2012, 201–204.)

Saamelaiset ovat yksi Ruotsin kansallisista vähemmistöistä, kuten myös juutalaiset, romanit, ruotsinsuomalaiset ja tornionlaaksolaiset (Sveriges riksdag, betänkande 1999/2000:KU6). Vertailun vuoksi esimerkiksi Zhao ja Postiglione (2010, 319) huomauttavat, että Kiinan miljardiväestöön kuuluu 56 etnistä ryhmää. Zhao ja Postiglione tutkivat etnisten vähemmistöjen esittämistä kiinalaisissa yliopistolehdistä. He kirjoittavat, että yliopistolehdet esittävät vähemmistöjä kaksijakoisella tavalla: toisaalta vähemmistöt nähdään osaksi ”meitä” ja valtion monikulttuurisuuden ideologiaa, toisaalta vähemmistöt esitetään toisina suhteessa han-kiinalaisiin. (Ema., 331.)

Vähemmistöjen esittämisen tapa voi muuttua rajustikin yksittäisen tapahtuman seurauksena. Poole (2011) kirjoittaa muslimien esittämisessä brittimedioissa ennen 11. syyskuuta 2001 Yhdysvalloissa tapahtuneita terrori-iskuja ja niiden jälkeen. Muslimien esittäminen muuttui syyskuun 11:n jälkeen. Vastakkainasettelun diskurssi alkoi näkyä muslimeja esittävissä mediasisällöissä: esimerkiksi muslimien arvoja ja ”meidän arvojamme” (eli brittien arvoja) alettiin asettaa vastakkain. Lisäksi sopeuttamisen diskurssi nousi muslimien esittämiseen terrori-iskun jälkeen. (Ema., 59.) Olisi kiinnostavaa lukea vastaavanlaisesta tutkimuksesta, joka olisi tehty esimerkiksi ennen vuoden 2015 loppukesällä alkanutta, ”pakolaiskriisiksi” nimettyä turvapaikanhakijoiden laajamittaista saapumista Eurooppaan ja kriisin jälkeen.

Sanoma- ja aikakauslehtien lisäksi vähemmistöjen esittämistä voi tietenkin tutkia myös muissa medioissa. Television tarjoamasta vähemmistöjen esittämisen tavasta esimerkin tarjoaa Michael Ray Fitzgerald (2010). Fitzgerald (2010, 367) soveltaa viestintätutkija Cedric C. Clarkin vuonna 1969 esittelemää teoriaa vähemmistöjen esittämisen evoluutiosta ja tarkastelee Amerikan intiaanien esittämistä televisiossa. Clarkin mukaan vähemmistöjen esittämisen tapa etenee huomaamattomuudesta humoristiseen, säännönmukaiseen ja lopulta kunnioittavaan esittämistapaan. Clarkin teoriassa on kuitenkin perustavanlaatuinen ongelma, sillä se olettaa esittämistavan muuttuvan kronologisesti askel kerrallaan. Fitzgeraldin päätelmien mukaan suurin osa intiaaneista esitetään, Clarkin termejä käyttäen, säännönmukaisen esittämistavan mukaan. (Ema., 379–380.) Vaikka Clarkin teoriassa on Fitzgeraldin osoittamia puutteita, myös Suomen vähemmistöjen esittämistapojen muutoksesta olisi kiinnostavaa saada tutkimustietoa.

Yhdysvaltalaisvähemmistön esittämistä tutkii myös Nancy Signorielli (2009). Hänen tutkimuksensa käsittelee vähemmistöjen esittämistä parhaan katseluaajan yhdysvaltalaisissa tv-ohjelmissa vuodesta 2000 vuoteen 2008. Mustia esiintyy tutkimusaineiston ohjelmissa samassa suhteessa kuin

heitä on Yhdysvaltain väestössä, kun taas latinot ja aasialaiset ovat aliedustettuina. Tosin latinot ja aasialaiset näkyvät eri ohjelmagenreissä monipuolisemmin kuin mustat. Lisäksi mustien osuus tv-ohjelmissa väheni 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen aikana. Kaiken kaikkiaan parhaan katseluajan ohjelmien katsoja näki harvoin eritaustaisten ihmisten toimivan keskenään. Tämä on ongelmallista, jos katsoja elää valkoisten yhteisössä ja televisio tarjoaa hänelle ainoan mahdollisuuden nähdä värillisiä ihmisiä – parhaan katseluajan ohjelmissa tällaista mahdollisuutta harvoin on. (Emt., 333.) Tämä on yleistettävissä minkä tahansa enemmistömedian tapaan esittää vähemmistöä. Jos suuri osa enemmistömedian käyttäjistä ei ole tekemisissä vähemmistöjen kanssa, media antaa vähemmistölle kasvot.

Televisio-ohjelmista voidaan paitsi tutkia vähemmistön prosentuaalista edustavuutta, myös toiseuttamisen tematiikkaa. Yuval Karniel ja Amit Lavie-Dinur (2011, 65) tarkastelevat Israelin palestiinalaisarabien toiseuttamista Israelin television reality-ohjelmissa. Kirjoittajat toteavat, että palestiinalaisarabit ovat ohjelmissa aliedustettuina. He huomauttavat myös, että vaikka palestiinalaisarabit esitetään erilaisina ja toisina, heidän on tarkoitus erilaisuudellaan lisätä ohjelman kiinnostavuutta. (Ema., 80, 84.)

Vähemmistön esittäminen mediassa tarjoaa tutkimukselle loputtomasti erilaisia lähtökohtia: tarvitaan vähemmistö tai vähemmistöjä sekä media tai medioita. Tutkimuksessa voi tarkastella esimerkiksi vähemmistön edustavuutta mediassa suhteessa vähemmistön suhteelliseen määrään väestössä tai toiseuttamisen strategioita.

5 Aineisto

Etsin Aamulehdestä vuoden 2014 ajalta ne jutut, joissa puhuttiin suomenruotsalaisuudesta. Valitsin tutkittavaksi vuoden, jonka aikana aloitin tutkielmani kirjoittamisen. Halusin tutkia ajankohtaista aineistoa.

Alkuperäinen ideani oli tutkia juttuja, joissa käsitellään suomenruotsalaisia henkilöitä. Henkilöihin rajaaminen olisi kuitenkin kaventanut aineistoa liikaa, sillä myös esimerkiksi järjestöistä ja yhdistyksistä voidaan puhua suomenruotsalaisina. Käytän siis tässä tutkimuksessa ”suomenruotsalaista” laajempaa termiä ”suomenruotsalaisuus”.

5.1 Aineiston hankinta

Hain aineistoni jutut Alma Median sähköisestä arkistosta. Hain osumia ensin haulla suomenruots*. Tarkoitan tässä luvussa tähdellä (*) hakusanan katkaisumerkkiä. Sain suomenruots*-haulla tuloksiksi ne jutut, joissa mainitaan suomenruotsi, suomenruotsalainen tai suomenruotsalaisuus ja näiden sanojen kaikki taivutusmuodot.

Tämä haku ei kuitenkaan ollut riittävän kattava. Aineiston ulkopuolelle jäivät ne jutut, joissa suomenruotsalaisen henkilön tai esimerkiksi organisaation kieleen viitattiin yksinkertaisesti sanalla ruotsi, eikä kieltä eritelty suomenruotsiksi. Olisin varmasti saanut kattavimman aineiston etsimällä juttuja hakusanalla ruots*. Tein arkistoon kokeeksi haun hakusanalla ruots*, ja vuodelle 2014 osumia tuli yhteensä 2 697. Ongelmaksi olisi ruots*-haulla kuitenkin muodostunut se, että Ruotsista ja ruotsin kielestä kirjoitetaan jokaisessa Aamulehdessä lukuisia kertoja, mutta läheskään jokaisessa jutussa ei puhuta suomenruotsalaisuudesta. Minun olisi ollut mahdotonta käydä läpi tuhansia juttuja, joista valtaosa olisi ollut harhaosumia.

Suomenruots*-haku ei siis löytänyt kaikkia minulle relevantteja juttuja, ja toisaalta ruots*-haku tuotti liikaa osumia. Laajensin hakua ja hain seuraavaksi haulla ruots* and.p kiel*. Hakukomento and.p toi mukaan ne tulokset, joissa ruotsiin ja kieleen liittyvät sanat esiintyivät samassa kappaleessa (paragraph). Haut tuottivat joitakin päällekkäisiä osumia suomenruots*-haun kanssa, mutta merkitin kunkin jutun aineistoon vain kerran, vaikka se sisältyi molempiin hakuihin. Hakutulokset ilmes-

tyivät arkistoon uusimmasta vanhimpaan, joten kokosin hakutulokset taulukkoon samassa järjestyksessä. Taulukkoni eteni siis kronologisesti taaksepäin.

Kun pohdin aineiston keräämisen menetelmää, minulle ehdotettiin, että etsisin aineiston sähköisen arkiston sijaan paperilehdistä. Kävisin Aamulehdet läpi käsin ja etsisin jutuista maininnat suomenruotsalaisista. Paperilehtien läpikäyminen edellyttäisi kuitenkin lehtien lukemista kannesta kanteen läpi, ja pidän urakkaa kohtuuttomana. Jotta löytäisin kaikki ruotsinkielisiin liittyvät jutut, minun pitäisi käytännössä lukea lehtien kaikki journalistiset tekstit sanasta sanaan. Hylkäsin paperilehtien tutkimisen. En olisi pystynyt keskittyneesti lukemaan 360 Aamulehden valtavaa tekstimassaa.

Toiseksi vaihtoehdoksi minulle ehdotettiin, että kävisin sähköistä arkistoa läpi myös hauilla, joissa sana Tampere on yhdistettynä seudun suomenruotsalaisten organisaatioiden tai tapahtumien nimiin hakukomennolla and.s. Komento and.s tuo näkyviin ne jutut, joissa hakusanat esiintyvät samassa virkkeessä. Esimerkki tällaisessa hakulauseesta olisi esimerkiksi tampere* and.s samskolan* tai tampere* and.s lucia*. Mielestäni ei kuitenkaan ollut tarkoituksenmukaista etsiä vain Tampereen ruotsinkielisiin organisaatioihin liittyviä juttuja. Tarkoitukseni oli saada aineistoon kaikki ne jutut, joissa suomenruotsalaisuus on mainittu. Koska osa Aamulehden materiaalista on STT:n, muiden Alma Median lehtien tai Lännen Median tuottamaa tekstiä, haun kohdistaminen Tampereen ruotsinkielisiin organisaatioihin jättäisi tulosten ulkopuolelle kaikkien muiden paikkakuntien suomenruotsalaiset organisaatiot. Hain kuitenkin kokeeksi tuloksia kahdella ehdotetulla tavalla. Haku tampere* and.s samskolan* ei tuottanut yhtään osumaa, ja tampere* and.s lucia* tuotti ne jutut, jotka olin jo löytänyt aineistooni. En siis jalostanut tätä hakuideaa pidemmälle, sillä se ei olisi tuottanut enempää tuloksia, vaan hain aineiston hauilla suomenruots* ja ruots* and.p kiel*.

5.2 Aineiston rajaus

Otin aineistooni toimituksellisen aineiston, eli toimittajien kirjoittamat uutiset, haastattelut, reportaa-sit, kolumnit ja muut journalistiset tekstit. Rajasin aineiston ulkopuolelle lukijoiden mielipidekirjoitukset, tv- ja radio-ohjelmäsivut ja niissä julkaistut ohjelma-arviot ja menovinkit sekä nekrologit ja listat verkko-otsikoista.

Jos Aamulehden sähköinen arkisto jätti jotkin osumat teknisen virheen tai muun minusta riippumattoman syyn vuoksi aineiston ulkopuolelle, en voinut vaikuttaa asiaan. En pysty käymään läpi koko vuoden Aamulehtiä ja tarkistaa, onko sähköinen arkisto löytänyt kaikki jutut. Tuskin edes löytäisin kaikkia suomenruotsalaisuusviittauksia edes lukemalla jokaista lehteä sanasta sanaan.

Aineistoni jutuissa suomenruotsalaisuus määritellään sanavalinnalla. Toisin sanoen, jos toimittaja oli katsonut tarpeelliseksi mainita suomenruotsalaisuuden, otin jutun aineistooni. Laskin suomenruotsalaisuudeksi myös sen, jos suomalaisen henkilön tai organisaation yhteydessä puhuttiin ruotsinkielisyydestä. Suomenruotsalaisuus määrittyy nimenomaan kielen mukaan: koska Suomessa on kaksi virallista kieltä, suomenruotsalaisia ovat ruotsinkieliset suomalaiset.

Käytän tutkielmassani termejä ”suomenruotsalaisuus” ja ”ruotsinkielisyys” synonyymeinä, sillä tutkielmani kontekstissa ruotsinkielisyys viittaa Suomen toiseen kotimaiseen kieleen, ei Ruotsissa puhuttuun riikinruotsiin. Aineiston ulkopuolelle jäivät jutut, joissa suomenruotsalaisuutta tai ruotsinkielisyyttä ei mainittu, vaikka jutun kohde olisikin ruotsinkielinen henkilö tai organisaatio. Tällöin toimittaja ei ollut katsonut tarpeelliseksi mainita kohteen ruotsinkielisyyttä. Koska tarkoitukseni on tutkia suomenruotsalaisuuden esittämistä Aamulehdessä, jutussa pitää olla mainittuna suomenruotsalaisuus tai ruotsinkielisyys.

En ottanut aineistooni myöskään juttuja, joissa puhuttiin suomenkielisten ruotsinopiskelusta. Linjaukseni on, että suomenkielisten opiskelema ruotsi ei liity tutkimukseeni, sillä se ei kerro suomenruotsalaisuuden esittämisestä. Eihän esimerkiksi suomalaisten venäjänopiskelusta kirjoittaminen kerro mitään venäläisten esittämisestä mediassa.

5.3 Aineiston kuvailu

Aineistossani on 93 juttua. Arkistossa joka jutulle oli merkitty juttutyyppi, joten käytän tässä samaa juttutyyppiluokittelua, kuin mitä Alma Median sähköiseen arkistoon oli merkitty. Yli puolet jutuista oli uutisia, ja kaikkiaan juttutypit jakautuivat seuraavasti:

- uutinen 56
- kolumni 7
- reportaasi 5
- henkilökuva 5
- arvostelu 4
- haastattelu 4
- pääkirjoitus 3
- tausta 3
- muu 2
- lista 1
- pakina 1

– kooste 1

– kommentti 1

Suomenruotsalaisuuteen viitataan siis monenlaisissa juttutyypeissä. Aineistoon sisältyy vain yksi juttu, jossa suomenruotsalaisuus on jutun pääasia (Näin syntyi uutinen, 18.5.2014). Kyseisen jutun aiheena on suomenruotsalaisia karrikoiva sketsihahmo ja hahmon aiheuttama kohu.

Kielisaareke-Tamperetta sivutaan vain ohimennen viidessä jutussa: ensimmäisessä vieraillaan Lucian päivän juhlassa (12.12.2014), toisessa viitataan ruotsinkieliseen kouluun (26.11.2014), kolmannessa kerrotaan tamperelaisesta Lucia-neitokandidaatista (20.11.2014) ja neljännessä mainitaan kahden liikemiehen koulunkäynti Tampereen ruotsinkielisessä koulussa (15.3.2014) ja viidennessä selitetään Tampereen uusi seurakuntajako (20.1.2014).

5.4 Tutkimuskysymykset

Selvitän tässä pro gradu -tutkielmassa, miten kielivähemmistöä esitetään enemmistökielisessä mediassa.

Tutkimuskysymykseni on

1. miten Aamulehti kirjoittaa suomenruotsalaisuudesta.

Kysymykseen vastaan aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla. Selvitän

2. minkälaisiin teemoihin Aamulehden suomenruotsalaisuudesta kertovat jutut jakaantuvat.

Aineistolähtöisessä analyysissä teoreettiset käsitteet luodaan aineistosta pelkistämällä ja ryhmittelemällä analyysiyksiköt ja luomalla niistä lopulta teoreettisia käsitteitä. (Tuomi & Sarajärvi, 108).

Tosin ulkoiset tekijät vaikuttavat myös aineistolähtöiseen analyysiin. Esimerkiksi teoreettinen viitekehykseni vaikuttaa. Kerron analyysimenetelmästä luvussa 6.

Käyn myös juttujen kuvat läpi ja katson, onko kuvassa henkilö tai taho, joka tekstissä mainitaan suomenruotsalaiseksi tai mainitaanko kuvatekstissä suomenruotsalaisuus. Varsinaista kuva-analyysia en kuvista tee, vaan tutkin, onko kuvassa jotain suomenruotsalaisuuteen liittyvää tai onko jutun visuaalisten elementtien teksteissä mainittu suomenruotsalaisuus.

Kuvista ei kuitenkaan voi tehdä sellaista päätelmää, että henkilön suomenruotsalaisuus olisi vaikuttanut hänen päättymiseensä kuvaan. Käyn luvussa 6.2 läpi kuvituksen tarkasteluun käyttämäni menetelmää.

5.5 Hypoteesi

Lähdin kartoittamaan tutkielmani teoreettista viitekehystä avaamalla kielisaarekkeen käsitettä luvussa 2. Kielisaareke on kuin saari keskellä vesistöä – tässä tapauksessa ”saari” on ruotsinkielisyys ja vesistö on Tampereen ruotsinkielisiä ympäröivä suomenkielinen nykypäivän todellisuus. Vaikka ruotsinkielisyydellä on Tammerkosken rannoilla pitkä historia, nykyään ruotsin kieli on kaupungissa marginaali-ilmiö ja tamperelaisista puolen prosentin äidinkieli. Koska ruotsinkielisyys on Tampereella harvinaista, oletan, että se on kaupungin päämedialle toiseutta. Hypoteesini on siis, että Aamulehti kirjoittaa suomenruotsalaisuudesta toiseutena.

Hypoteesini pohjaa Brunen (2004, 47) määritelmään journalistisen tekstin toiseudesta: tekstin ”me” puhuu ”niistä” ja ”niiden” ero suhteessa ”meihin” ilmenee eroina, epäsymmetrisenä vastakkainasetteluna tai konfliktina. Epäsymmetriasta tekee erityisen kiinnostavan se, miten Heikkilä (2011, 54) kuvailee suomenruotsalaisiin liitettävää elitismiä ja bättrefolkiutta, vaikka todellisuudessa suomenruotsalaisten elämäntyyleissä on suuria eroja esimerkiksi iän, asuinpaikan ja koulutustaustan takia. Hypoteesini mukaan Brunen mainitsema epäsymmetrinen vastakkainasettelu näkyy aineistossa siten, että suomenruotsalaiset nähdään Heikkilän mainitsemalla tavalla parempana väkenä. Tässä epäsymmetriassa suomenruotsalaisia katsotaan, jos ei nyt ylöspäin, niin ainakin yläviistoon.

6 Menetelmä

Tutkimuskysymyksen mukaisesti selvitän, *miten* suomenruotsalaisista kirjoitetaan. Vastaan kysymykseen aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla. Perustelen tässä luvussa ensin, miksi hylkäsin diskurssianalyysin menetelmänä, ja miksi päädyin sisällönanalyysiin.

Tutkimusongelmani mukaisesti tarkastelen, käsitteleekö Aamulehti suomenruotsalaisia toisina. Toiseuteen liittyy aina valta, kuten Fiske (2003, 136) asian esittää: ensimmäinen esitetään ylivoimaisena suhteessa toiseen, ja ensimmäinen käyttää valtaa toiseen. Koska vallan käsite liittyy toiseuteen olennaisesti, pohdin diskurssianalyysia vaihtoehtoisena menetelmänä, sillä diskurssianalyysillä voi tutkia esimerkiksi valtasuhteita tekstissä. Jokinen et al. (1993, 76–77) kirjoittavat vallan ja diskurssien yhteenkietoutumisesta:

[E]rotamme analyttisessä tarkoituksessa toisistaan kaksi aspektia (jotka kuitenkin ovat sidoksissa toisiinsa): vallan diskurssien välisissä suhteissa ja vallan diskursseissa. [...] Kiinnostus diskurssien keskinäiseen organisoitumiseen ohjaa usein tutkijaa kiinnittämään huomiota siihen, minkälaiset sosiaalisen todellisuuden jäsenystävät näyttävät dominoivan analysoitavassa aineistossa. [...] Mielenkiinto on kulttuurisissa itsestäänselvyyksissä; eräänlaisiksi luonnollisiksi ja kyseenalaistamattomiksi totuuksiksi muotoutuneissa diskursseissa, jotka vievät elintilaa muilta diskursseilta.

Voisin siis tutkia, onko Aamulehden teksteistä löydettävissä esimerkiksi Heikkilän (2011, 22) mainitsemaa, suomenruotsalaisiin liitettävää elitismiä, jota voisi pitää kulttuurisena itsestäänselvytenä ja totuudeksi muotoutuneena diskurssina. Aineistoni ei kuitenkaan ole sellainen, että diskurssianalyysi olisi mielekäs. Aineistoni lähes sadassa jutussa suomenruotsalaisuudesta puhutaan lähinnä sivulauseissa. Koska suomenruotsalaisuus on korkeintaan maininnan arvoinen asia, diskurssianalyysissa olisi ylitulkinnan makua: miten yksittäisen sanan voisi sijoittaa esimerkiksi elitismin diskursiin.

Diskurssien etsimisen sijaan pidän mielekkäimpänä katsoa aineistolähtöisesti, mitä aineisto pitää sisällään. Tutkimuskysymyksen mukaan halua selvittää, *miten* Aamulehti kirjoittaa suomenruotsalaisista, ja vastaan kysymykseen aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla. Aineistolähtöinenkin analyysi ei synny tyhjiössä, vaan aineiston tulkintaani vaikuttavat paitsi tämän tutkimuksen teoreettinen viitekehys, myös esimerkiksi opiskeluhistoriani.

Tuomi ja Sarajärvi (2009, 108) kirjoittavat sisällönanalyysistä yleisesti: ”Tutkimuksen aineisto kuvaa tutkittavaa ilmiötä ja analyysin tarkoituksena on luoda sanallinen ja selkeä kuvaus tutkittavasta

ilmiöstä. Sisällönanalyysilla pyritään järjestämään aineisto tiiviiseen ja selkeään muotoon kadottamatta sen sisältämää informaatiota. Laadullisen aineiston analysoinnin tarkoituksena on informaatiorvon lisääminen, koska hajanaisesta aineistosta pyritään luomaan mielekästä, selkeää ja yhtenäistä informaatiota.” Tarkoitukseni on siis luoda hajanaisista suomenruotsalaisuusmaininnoista kokonaisuus, jonka avulla voi nähdä, miten suomenruotsalaisuutta esitetään.

Raittila ja Kutilainen (2000, 85) avaavat tutkimuksensa määrällisen ja laadullisen sisällönanalyysin eroja seuraavasti tutkivat rasismia ja etnisyyttä suomalaislehdissä määrällisen analyysin avulla: ”[Määrällisen sisällönanalyysi]menetelmän etuna on kattavuus ja tulosten yleistettävyyden sekä mahdollisuus viestimien välisiin sekä eri ajanjaksoja koskeviin määrällisiin vertailuihin. [...] Kun määrällinen analyysi osoittaa, miten usein rasismiin ja etnisiin vähemmistöihin liittyviä teemoja käsitellään joukkoviestimissä, laadullisen analyysin tavoitteena on kuvata, millaisin verbaalisin ja visuaalisin keinoin tämä tapahtuu.”

Jos vertaan omaa tutkimusasetelmaani Raittilan ja Kutilaisen tutkimukseen, laadullinen sisällönanalyysi kuvaa, millaisin verbaalisin ja visuaalisin keinoin suomenruotsalaisuutta esitetään. Sen sijaan tulosten yleistettävyyteen pyrkiminen määrällisen analyysin avulla on pro gradun laajuudessa tutkimuksessa vaikeaa, sillä en pysty vertailemaan lukuisia lehtiä tai ajanjaksoja keskenään tässä yksittäisessä tutkimuksessa. Keskityn siis laadulliseen sisällönanalyysiin. Määrällinen analyysini nivoutuu laadulliseen analyysiin, sillä kertoessani analyysin etenemisestä, kerron myös analyysiyksiköiden määrästä ja kuinka usein jutuissa viitataan suomenruotsalaisuuteen.

6.1 Sisällönanalyysi

1920–1970-luvuilla tekstejä tutkittiin yleensä sisällön erittelyn keinoin. Sisällön erittely voi olla laadullista tai määrällistä, mutta yleensä termillä tarkoitetaan tekstin sisältämien asenteiden, aiheiden, toimijoiden tai mielipiteiden laskemista ja luokittelua. (Välvärrönen 1998, 15.)

Määrällisten menetelmien sijaan tekstejä tutkitaan nykyään laadullisesti ja tekstien kuvailusta on siirrytty tulkintaan. Vaikka määrällisen sisällönanalyysin avulla voi luoda yleiskuvaa suhteellisen laajasta dokumenttiaineistosta, se tarvitsee rinnalleen teoreettisia selitysmalleja ja laadullisia analyysimenetelmiä. (Ema., 15–16.)

Tutkin aineistoni laadullisen sisällönanalyysin keinoin. Käytän analyysissa Jouni Tuomen ja Anneli Sarajärven teosta Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi (2009). Sisällönanalyysillä tarkoitetaan

pyrkimystä kuvata dokumenttien sisältöä sanallisesti. Sen sijaan sisällön erittelyssä pyritään kuvaamaan esimerkiksi tekstien sisältöä kvantitatiivisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 106.)

Sisällönanalyysin tavoitteena on saada ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Toisin sanoen kerätty aineisto saadaan sisällönanalyysin avulla järjestetyksi johtopäätöksiä varten. Tästä syystä sisällönanalyysia kritisoidaan siitä, että tutkimus saattaa jäädä keskeneräiseksi. Tutkija ei välttämättä esitä johtopäätöksiä, vaan esittää järjestetyn aineiston ikään kuin tuloksina. (Emt., 103.) Käyn tutkimuksen päätelmissä läpi, miten sisällönanalyysin antamat tulokset vastaavat tutkimuskysymyksiini ja peilaan tutkimustani aiempiin vähemmistöjen esittämistä käsitteleviin tutkimuksiin.

6.1.1 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Sisältöä voi analysoida kahdella tavalla: induktiivinen analyysi etenee yksittäisestä yleiseen, kun taas deduktiivinen etenee yleisestä yksittäiseen (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95). Sisällönanalyysi perustuu tulkintaan ja päättelyyn, ja analyysissa edetään empiirisestä aineistosta käsitteellisempään näkemykseen (emt., 112). Aineistolähtöinen laadullinen, eli induktiivinen, aineiston analyysi voidaan karkeasti jakaa kolmeen vaiheeseen: 1) aineiston redusointiin, eli pelkistämiseen, 2) aineiston klusterointiin, eli ryhmittelyyn ja 3) abstrahointiin, eli teoreettisten käsitteiden luomiseen. (Emt., 108.)

Ensimmäisessä vaiheessa aineistosta jätetään pois epäolennainen aines. Aineiston pelkistämistä ohjaa tutkimustehtävä, ja aineistosta etsitään tutkimustehtävän kysymykseen liittyviä ilmaisuja. Ennen analyysin aloittamista on päätettävä analyysiyksikkö, kuten sana, lause tai ajatuskokonaisuus. Analyysiyksikön määrittämistä ohjaa sekä tutkimustehtävä että aineiston laatu. Pelkistäminen voi olla aineiston tiivistämistä tai pilkkomista osiin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 109–110.)

Toisessa vaiheessa käydään läpi alkuperäisilmaukset ja etsitään niistä samankaltaisuuksia, eroavaisuuksia tai molempia kuvaavia käsitteitä. Samaan luokkaan yhdistetään samaa tarkoittavat käsitteet, ja luokalle annetaan sisältöä kuvaava nimi. Luokittelussa aineisto tiivistyy, sillä yksittäiset tekijät sulautuvat yleisempiin. Alaluokista edetään yläluokkiin, joita yhdistämällä saadaan pääluokkia, joita yhdistämällä taas päästään yhdistäviin luokkiin. (Emt. 110.)

Tuomi ja Sarajärvi (2009, 111) kuvaavat, että analyysin kolmannessa vaiheessa ”erotetaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto ja valikoidun tiedon perusteella muodostetaan teoreettisia käsit-

teitä. Klusteroinnin katsotaan olevan osa abstrahointiprosessia. Abstrahoinnissa eli käsitteellistämässä edetään alkuperäisinformaation kielellisistä ilmauksista teoreettisiin käsitteisiin ja johtopäätöksiin. Abstrahointia jatketaan yhdistelemällä luokituksia, niin kauan kuin se aineiston sisällön näkökulmasta on mahdollista.”

Toimin Aamulehden aineiston kanssa siten, että aineiston kokoamisen jälkeen tarkistin vielä, oliko joukkoon osunut harhaosumia. Sen jälkeen aloin käydä läpi tutkimustehtävään liittyviä ilmaisuja, eli viittauksia suomenruotsalaisuuteen. Alma Median arkisto lihavoit tekstimassasta hakusanat, joten ilmaisujen etsiminen helpottui huomattavasti.

Koska suomenruotsalaisuudesta kirjoitettiin jutuissa yleensä vain ohimennen, poimin aineistosta erilleen ne tekstikappaleet, joissa suomenruotsalaisuus mainitaan. Journalistisessa tekstissä kappaleet ovat yleensä korkeintaan kolmen virkkeen mittaisia, joten tekstimassaa ei ollut kohtuuttomasti. Tekstikappaleesta ilmeni myös se konteksti, jossa suomenruotsalaisuus mainitaan.

Etenin omien analyysiyksiköideni kanssa hieman eri tavalla, kuin Tuomi ja Sarajärvi esittävät esimerkeissään. Pelkistin ensin analyysiyksikköni kolmen eri väliaskelen avulla parin sanan mittaisiksi. Sitten siirtelin samasta aiheesta kertovat, pelkistetyt analyysiyksiköt allekkain. Näistä analyysiyksiköistä muodostin teemat. Minun oli helpompi löytää alkuperäisilmauksista samankaltaisuutta, kun olin ensin pelkistänyt ilmaukset. Koska analyysiyksiköitä oli 112, en pystynyt heti aluksi yhdistämään samasta aiheesta kertovia yksiköitä samaan luokkaan.

6.1.2 Teemoittelu

Analyysin tekniikoiksi mielletään usein aineiston luokittelu, teemoittelu tai tyypittely. Kuitenkaan luokittelua, teemoitteluja ja tyypittelyä ei ole mahdollista tehdä, ellei tutkija ole sitä ennen päättänyt, mikä aineistossa on kiinnostavaa ja erottanut aineistosta niitä asioita, jotka sisältyvät kiinnostavaksi valittuun aiheeseen. *Luokittelu*a pidetään kvantitatiivisena analyysinä sisällön avulla. Yksinkertaisimmillaan luokittelu tarkoittaa, montako kertaa kukin luokka esiintyy aineistossa, ja esittää luokittelun aineiston taulukkona. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 92–93.)

Luokittelussa korostuu määrä, mutta sen sijaan *teemoittelussa* painottuu, mitä kustakin teemasta on sanottu. Kyse on aineiston pilkkomisesta ja ryhmittelystä erilaisten aihepiirien mukaan, mikä mahdollistaa vertailun tiettyjen teemojen esiintymisestä aineistossa. Ennen varsinaista teemoitteluja aineiston voi alustavasti luokitella esimerkiksi tiedonantajien iän mukaan. Teemojen etsimisen ideana on etsiä aineistosta tiettyä teemaa kuvaavia näkemyksiä. (Emt., 93.)

Tyypittelyssä puolestaan aineisto ryhmitetään tietyiksi tyypeiksi. Esimerkiksi tiettyjen teemojen sisältä etsitään yhtäläisyyksiä ja muodostetaan yhteisistä näkemyksistä tyypiesimerkki. Tiettyä teemaa koskevat näkemykset siis tiivistetään tyypittelyssä yleistykseksi. (Emt., 93.)

Käytän omassa tutkimuksessani teemoittelua, sillä kuten Tuomi ja Sarajärvi (2009, 93) kuvaavat, teemoittelussa painottuu se, mitä kustakin teemasta on sanottu. Tarkoitukseni on nimenomaan saada selvyys siihen, *miten* suomenruotsalaisista kirjoitetaan. Jos käyttäisin menetelmänä pelkkää luokittelua, tulosten analysointi jäisi puutteelliseksi. Juttujen luokittelu toisi esille vain numerotietoja, kuten kuinka monta kertaa aineistossa puhutaan suomenruotsalaisista ja kuinka monta kertaa ruotsinkielisistä. Tällainen yksinkertainen luokittelu ei kuitenkaan kertoisi suomenruotsalaisuusviittaus-ten sisällöstä mitään.

Tyypittely taas ei onnistuisi tämän aineiston kanssa luontevasti, sillä virkkeen mittaisista suomenruotsalaisuusviittauksista on hankalaa muodostaa tyypiesimerkkejä. Tyypittely toimisi paremmin, jos tutkisin esimerkiksi useiden medioiden tekemiä henkilöhaastatteluja suomenruotsalaisista. Ker-ron teemoista tarkemmin luvussa 7.

6.1.3 Otsikoiden analyysi

Analysoin erikseen otsikot ja tutkin, miten suomenruotsalaisuutta esitetään niissä. Otsikoita kannattaa tarkastella erikseen, sillä ”otsikoissa voidaan nähdä julisteiden voimaa” (Pulkinen 2008, 201). Lisäksi otsikko on tarkoitettu luettavaksi ennen leipätekstiä (emt., 171). Lukija siis saattaa lukea otsikon, vaikkei leipätekstiä lukisikaan.

Tutkin, esiintyykö otsikossa henkilö, organisaatio tai paikka, joka leipätekstissä mainitaan suomenruotsalaiseksi tai onko otsikoissa sana suomenruotsi, suomenruotsalainen, ruotsi tai ruotsinkielinen. Luokittelun otsikot sen mukaan, mainitaanko otsikossa suomenruotsalaiseksi mainittu henkilö, muuta suomenruotsalaisuuteen liittyvää tai ei mitään suomenruotsalaisuuteen liittyvää.

6.1.4 Analyysimenetelmän arviointia

Havaintojen teoriapitoisuus on tutkimuksen yleisesti hyväksytty periaate. Tausta-ajatuksena on se, että havainnot eivät ole puhtaita tai objektiivisia, vaan menetelmät ja tutkimusasetelma ovat tutkijan itsensä asettamia. Tämä kaikki vaikeuttaa aineistolähtöisen tutkimuksen tekemistä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 96.) Tiedostan, että analyysi ei voi olla puhtaasti aineistolähtöistä, sillä analyysi ei voi

olla irrallaan muusta maailmasta. Jo ennen analyysin aloittamista olin perehtynyt aiempaan tutkimukseen vähemmistöjen esittämisestä mediassa ja luonut tutkimukselleni teoreettisen viitekehyksen. Voidaan esimerkiksi kysyä, etsinkö aineistosta viittauksia Tampereen ruotsinkielisiin henkilöihin ja organisaatioihin, sillä kielisaareke on yksi tässä tutkielmassa käyttämäni termeistä. Voidaan myös kysyä, vaikuttiko kandidaatintutkielmassani tekemä analyysi tähän pro graduun, sillä myös kandidaatintutkielmani sivusi suomenruotsalaisten esittämistä mediassa.

Tuomi ja Sarajärvi (2009, 96) kirjoittavat, että laadullisessa tutkimuksessa tiedostetaan objektiivisuuden tavoittelun ongelma: ”[A]ineistolähtöisessä tutkimuksessa ongelma on perustavampaa laatua kuin tutkimuksessa yleisesti. On kyse siitä, voiko tutkija kontrolloida, että analyysi tapahtuu aineiston tiedonantajien ehdoilla eikä tutkijan ennakkoluulojen saattelemana.” Tiedonantajat ovat tässä tutkielmassa lehtijuttuja eivätkä esimerkiksi itse haastattelemiani henkilöitä, mutta minun on silti tiedostettava analyysini mahdolliset sudenkuopat. Tämän tutkimuksen luvuissa 2–4 olen kirjoittanut Tamperetta ruotsinkielisenä kielisaarekkeena, suomenruotsalaisuutta sekä vähemmistön ja valtamedian suhdetta, jotta tutkimukseni viitekehys on mahdollisimman selvä. Painotan, että tämä pro gradu -tutkielma on nimenomaan oma tutkimukseni, ja analyysissä tekemäni valinnat ovat omiani. Paitsi tämän tutkimuksen viitekehyksellä, myös esimerkiksi pohjoismaisten kielten opinnoillani on vaikutusta tapaani tehdä analyysia. Toinen henkilö olisi voinut päätyä erilaiseen tulokseen analyysissään, vaikka aineisto olisikin ollut sama.

6.2 Visuaalisten elementtien tarkastelu

Sanomalehden uutinen ei muodostu pelkästä tekstistä. Hansson, Karlsson ja Nordström (2006, 132) huomauttavat, että uutisen asettaminen esille kaksikulotteiselle sanomalehden sivulle vaatii kahden erillisen kielen käyttöä, nimittäin verbaalikielen ja kuvakielen. Verbaalikieli sisältää paitsi sanat ja sanavalinnat, myös esimerkiksi tekstielementtien pistekoon. Kuvakieleen kuuluu juttujen asettelu sivulle ja kuvalliset elementit. Kirjoittajat huomauttavat, että näiden kahden kielen kiinnostavin asia on niiden yhteistyö, josta muodostuu kokonaisuus. (Emt., 132.)

Verbaali- ja kuvakielen yhteistyöhön liittyy se, miten minulle ehdotettiin tutkimuksen varhaisessa vaiheessa, että kävisin tekstien lisäksi läpi myös juttujen asettelun sivulla ja sen, onko jutusta tehty etusivun vinkkiä. Pidän jutun asettelun ja vinkkien tutkimista kuitenkin tarpeettomana, sillä suurimassa osassa aineistoni jutuista suomenruotsalaisuus on mainittu vain ohimennen yhdessä lauseessa. Vaikka sivulausemaininnan sisältävä juttu olisi uutisaukeaman pääjuttu ja siitä olisi tehty

etusivun päävinkki, se ei silti kerro suomenruotsalaisuuden esittämisestä mitään, koska suomenruotsalaisuusmaininta tuskin on ollut syy siihen, miksi juttu on näyttävästi esillä.

Käyn kuitenkin läpi juttujen visuaaliset elementit, sillä ne ovat ratkaisevassa asemassa silloin, kun lukija valitsee, mitä hän lukee lehdestä ja mitä ei. Hannu Pulkkinen kirjoittaa väitöskirjassaan (2008, 161–162) kuvan ja tekstin yhteydestä: ”Journalismin ja mediatutkimuksen kannalta on tärkeää ymmärtää lukijatutkimusten kertoma lähtökohta: sanomalehtiä luettaessa lukijan huomion saavat visuaalisesti korostetut aineistot ja varsinaiset uutistekstit luetaan vasta niiden jälkeen – jos lainkaan. Paradoksaalista on, että toimitusten työ usein keskittyy tekstien tuotantoon ja hiomiseen, mutta kuvat ja muut visuaaliset elementit, jotka saavat lukijan pääasiallisen huomion, saatetaan heittää sivuille viime hetkellä ja ilman suurempaa huomiota.” Pulkkinen (emt., 162) jatkaa, että kuvien jälkeen huomion saavat ensimmäisenä kuvien yhteydessä olevat tekstit, kuten kuvatekstit ja grafiikan tekstit. Jos kuvassa, kuvatekstissä tai grafiikassa siis viitataan suomenruotsalaisuuteen, se on suomenruotsalaisuuden esittämisen kannalta merkityksellistä, sillä lukija todennäköisesti huomioi sen, ennen kuin edes alkaa lukea jutun leipätekstiä.

Sain Alma Median sähköisestä arkistosta näkyville vain tekstin, joten visuaalisten elementtien tarkastelua varten etsin jutut myös Aamulehden näköislehdestä. Tulostin sivut itselleni, jotta sain mahdollisuuden tarkastella juttuja ja niiden visuaalisia elementtejä mahdollisimman tarkasti.

Käytän tässä tutkielmassa termiä ”visuaaliset elementit”, sillä se kattaa paitsi kuvat, myös Pulkkinen mainitsevat visuaalisesti korostetut aineistot, eli periaatteessa kaiken, mikä nousee sivulla paremmin esille kuin tavallinen leipäteksti. Aamulehden sähköinen arkisto sisältää vain otsikon ja leipätekstin, ei kuvatekstejä tai grafiikan tai faktalaatikon tekstejä. Huomioin faktalaatikot tässä tutkielmassa samoin kuin grafiikat, eli visuaalisina elementteinä. Faktalaatikot ovat samankaltaisia visuaalisia elementtejä kuin grafiikatkin, kuten Pulkkinen (2008, 93) rinnastaa: ”Pääjuttuun liittyy yleensä isompi otsikko, isompi kuva, useampia kuvia ja joukko oheisaineistoja, kuten faktalaatikoita ja grafiikkaa.”

Grafiikoiden yhteydessä olevien tekstien lisäksi on olennaista, että grafiikan osoittamia tietoja avataan myös leipätekstissä, kuten Lindstedt (2009, 118) kirjoittaa: ”Lukijan on vaikea ymmärtää taulukon tai kuvion tarkoitusta, jos se on irrallaan asiayhteydestään. [...] Tietenkään jokaista lukua tai tietoa ei pidä kommentoida tekstissä, vaan pitää osoittaa keskeiset asiat [...] [Käännös: TM.]” Jos siis grafiikassa mainitaan suomenruotsalaisuus, voi olettaa, että aihetta avataan myös leipätekstissä. Aineistossani on esimerkiksi grafiikka, jossa esitetään ruotsin- ja vieraskielisten määrän muutos Suomessa (Pakkoruotsi puhuttaa taas, 27.4.2014). Numerotiedot myös sanallistetaan tekstissä: ”Tilastokeskuksen arvion mukaan vieraskielisten kansalaisten määrä Suomessa ylittää ensi

kertaa ruotsia äidinkielenään puhuvien määrän.”

En tee varsinaista kuva-analyysia, eli en tutki kuvia esimerkiksi semioottisesti. Käyn ensin läpi visuaalisten elementtien tekstit, eli kuvatekstit sekä grafiikoiden ja faktalaatikoiden tekstit. Sen jälkeen tutkin, onko kuvissa henkilöitä, jotka tekstissä mainitaan suomenruotsalaisiksi tai onko kuvissa näkyvissä esimerkiksi ruotsinkielistä tekstiä. Kerron kuvien tematiikasta sisällönanalyysin jälkeen luvun 7 lopussa.

7 Analyysi

Tutkimustehtävänä mukaisesti etsin aineistosta viittauksia suomenruotsalaisuuteen. Analyysia varten irrotin Aamulehden 94 jutusta analyysiyksiköiksi ne tekstikappaleet, joissa suomenruotsalaisuus mainittiin. Joissain kappaleissa oli useita virkkeitä, joissa puhuttiin suomenruotsalaisuudesta. Jos virkkeet kertoivat samasta asiasta, jätin ne samaan analyysiyksikköön. Jos virkkeissä sen sijaan puhuttiin eri asiasta, vaikka ne olivatkin samassa kappaleessa, irrotin virkkeet omiksi analyysiyksiköikseen. Tällä tavalla sain jokaiseen analyysiyksikköön yhden analysoitavan asian, mikä helpotti aineiston pelkistämistä. Yhteensä analyysiyksiköitä tuli lopulta 112.

Tämän pro gradun liitteissä on nähtävissä aineiston juttujen tunnistetiedot. Lisäksi tekemäni analyysi on nähtävissä liitteissä.

7.1 Suomenruotsalaisuusviittausten pelkistäminen

Kun olin saanut analyysiyksiköt taulukoitua, aloitin aineiston pelkistämisen. Taulukossani alkupe-
räisilmaus oli vasemmanpuoleisimmassa sarakkeessa. Ensin tiivistin ilmauksen omin sanoin viereiseen sarakkeeseen. Seuraavassa sarakkeessa yritin tiivistää muutamaan sanaan sen, miksi jutussa mainittiin suomenruotsalaisuus. Neljännessä sarakkeessa tiivistin analyysiyksikön yhteen tai kahteen sanaan. Koin parhaaksi edetä aineiston pelkistämisessä askel kerrallaan, eli pelkistin sanamuotoa aina vain tiiviimmäksi.

Kun olin saanut pelkistettyä joka analyysiyksikön yhteen tai kahteen sanaan, aloitin suomenruotsalaisuusviittausten teemoittelun. Siirtelin taulukon rivejä niin kauan, että sain samasta aiheesta, eli teemasta, kertovat rivit allekkain. Muodostin teemat antamalla jokaiselle aihepiirille oman otsikon. Lopuksi yhdistin vielä teemoja keskenään yläteemoiksi. Annan luvuissa 7.2–7.7 esimerkkejä siitä, miten pelkistin aineistoa.

Alun perin analyysiyksiköt olivat aikajärjestyksessä uusimmasta vanhimpaan, mutta rivien siirtelyn jälkeen niiden järjestys oli sattumanvarainen. Koska en tutki juttujen julkaisuaikajakoja, analyysiyksiköiden järjestyksellä ei ole tässä analyysissä merkitystä.

7.1.1 Teemoista lyhyesti

Käyn tässä alaluvussa lyhyesti läpi, miten muodostin teemat. Luvuissa 7.2 –7.7 käyn yksityiskoh-
taisemmin läpi, mitä kukin teema sisältää.

Muodostin analyysiyksiköistä ensin 11 teemaa. Koska 10 teeman sisällä oli vielä havaittavissa kes-
kinäistä tematiikkaa, yhdistin 10 teemaa vielä viideksi yläteemaksi. Yksi teema jäi erilleen, enkä
yhdistänyt sitä muihin yläteemoihin. Käytän tässä tutkielmassa sanoja ”alateema” ja ”yläteema”.
Yksi teema muodostaa yksinään yläteeman. Muut viisi yläteemaa sisältävät kukin kaksi alateemaa.

Alateemat, yläteemat ja analyysiyksiköiden määrät kussakin ala- ja yläteemassa:

alateema	luku- määrä	yläteema	luku- määrä
maininta yksinään	21	maininta	35
maininta suomen kanssa	14		
kaksikielisyys	14	kielitodellisuus	24
ruotsinkielisyys nykyään	10		
elitismi	10	asema	18
huono tilanne	8		
suomenruotsalaisuuden kuvailu	12	käsitys	16
suomenruotsalaisuuteen suhtautuminen	4		
vertailu vieraskielisyyteen	6	vertailu	15
vertailu muuhun	9		
leikittely	4	leikittely	4
suomenruotsalaisuusviittauksia eli analyysiyksiköitä yhteensä 112			

Taulukko 1: Teemojen nimet ja lukumäärät

Jo tämän tutkimuksen varhaisessa vaiheessa olin havainnut, että suurinta osaa Aamulehden suo-
menruotsalaisuusviittauksista voi kuvata sanalla *sivulausehuomautus*. Tarkoitan tällä sitä, että hen-
kilön tai organisaation suomenruotsalaisuus vain mainitaan ohimennen. Aihetta ei kuitenkaan käsi-
tellä mainintaa enempää. Kyseisten juttujen yläteemaksi tulikin ”maininta”.

Analyysivaiheessa pohdin, pitäisikö minun luokitella suomenruotsalaisuusmaininnat teemoihin kuu-

lumattomiksi. Koska maininnat ovat nimensä mukaisesti vain mainintoja aiheesta, niissä ei luonnollisesti ole havaittavissa erityistä tematiikkaa. Koska suurin osa aineistostani on mainintoja, pidän kuitenkin selkeimpänä ratkaisuna kutsua myös mainintoja teemaksi. Esimerkkejä maininta-yläteemasta ovat esimerkiksi henkilöiden ruotsinkielisyydestä ja pakkausselosteiden suomen- ja ruotsinkielisyydestä.

Käyn muodostamani teemat läpi vallitsevuusjärjestyksessä. Maininta on siis määrältään suurin yläteema. Toisen yläteeman nimesin kielitodellisuudeksi, sillä siinä analyysiyksiköt sisältävät kaksikielisyysaiheista ja ruotsin kielen nykytilanteesta kertovaa tematiikkaa. Kolmas yläteema on asema, jossa suomenruotsalaisuutta kuvataan sekä elitismillä että eliittiaseman murtumisen näkökulmasta.

Neljäs, eli käsitys-yläteema, sekä kuvailee suomenruotsalaisuutta että kertoo suhtautumisesta siihen. Viidennessä yläteemassa, eli vertailussa, suomenruotsalaisuutta verrataan johonkin muuhun ilmiöön. Vertailuun sisältyi esimerkiksi tilastotietoa erikielisistä Suomen asukkaista ja suomenruotsalaisuuden vertaamista muiden maiden vähemmistöihin. Viimeisessä, eli leikkittely-teemassa, viitataan suomenruotsalaisuudella.

7.2 Maininta

Maininta-yläteema on lukumäärältään suurin. Määrällisesti suomenruotsalaisuusviittauksia on kaikkiaan 112, ja niistä 35 on mainintoja. Mainintojen osuus noin kolmannes koko aineistosta, eli 32 prosenttia.

Löysin aineistosta kahdenlaisia mainintoja: suomenruotsalaisuus mainittiin yksinään 21 kertaa ja suomen- ja ruotsinkielisyys mainittiin rinnakkain 14 kertaa. Jos suomenruotsalaisuus mainittiin yksinään, useimmiten kyseessä oli jutun kohteen tai tämän sukulaisen suomenruotsalaisuuden mainitseminen. Sen sijaan jos jutussa vain mainittiin suomen ja ruotsin kielet, kyseessä oli usein molemmilla kotimaisilla kielillä tarjottavasta palvelusta kertominen.

7.2.1 Maininta yksinään

Maininta yksinään -alateema yksinään kattaa 21 analyysiyksikköä, joissa henkilön tai organisaation suomenruotsalaisuus mainitaan tai todetaan, mutta aiheesta ei kerrota mainintaa enempää. Ju-

tuissa mainitaan muun muassa Jean Sibeliuksen ruotsinkielisyys, Eva Wahlströmin suomenruotsalainen perhe ja KSF Median julkaisemien lehtien ruotsinkielisyys.

alkuperäisilmaus	pelkistetyt	tiivistetyt
Ruotsinkielinen Jannekin pantiin lyseoon 1876 sen jälkeen, kun hän oli ensin saanut alkeisopetusta muun muassa Lucina Hagmanin yksityisestä suomenkielisestä valmistavasta koulusta.	mainitaan henkilön ruotsinkielisyys	maininta
Eva Wahlström syntyi kuopukseksi suomenruotsalaiseen perheeseen [sic!] Loviisassa lokakuussa 1980. Hänellä on kaksi isoveljeä, jotka ovat opiskelleet diplomi-insinööreiksi.	mainitaan suomenruotsalaisuus	maininta
Puolustusministeri Carl Haglundin (r) kommentit Ruotsin sukkellusvenejahdista tulkittiin lauantaina länsinaapurissa arvosteluksi. Haglund antoi ruotsinkielisen Ylen haastattelussa ymmärtää, ettei Suomessa etsinnöistä vastaavassa tilanteessa kerrota julkisuuteen.	mainitaan median ruotsinkielisyys	maininta
Nimitys. Barbro Teir on valittu ruotsinkielisiä päivälehtiä julkaisevan KSF Median uudeksi toimitusjohtajaksi ja vastaavaksi päätoimittajaksi. Teir aloittaa tehtävässä maaliskuun alussa, kertoi yhtiö tiedotteessaan.	yhtiö mainitaan ruotsinkieliseksi	maininta

Taulukko 2: Esimerkkejä maininnoista

Suomenruotsalaisuus ja ruotsinkielisyys ovat Aamulehden aineistossa usein maininnan arvoisia asioita. Aineiston jutuissa mainittiin esimerkiksi säveltäjä Jean Sibeliuksen, laulaja Isac Elliotin ja kirjailija Malin Kivelän suomenruotsalaisuus. Sukulaisista suomenruotsalaisiksi kerrottiin muun muassa kahden henkilön äiti ja yhden isä. Lisäksi mainittiin esimerkiksi teatteri Viiruksen ja sanomalehti Ny Tidin ruotsinkielisyys. Myös Ylen ruotsinkielisyys oli kaksi kertaa maininnan arvoinen asia.

Kun valitsin tutkimusaiheeni, havaitsin nopeasti, että Aamulehden jutuissa suomenruotsalaisuus on usein vain maininta. Tämä alkuperäinen mutu-tuntumani osoittautui aineiston analyysivaiheessa oikeaksi. Tutkielman otsikkona olin jo varhaisesta vaiheesta asti Maininnan arvoista.

Aineistossani suomenruotsalaiseksi mainittiin henkilö viisi kertaa, oppilaitos kolme kertaa, sukulainen tai perhe neljä kertaa ja media viisi kertaa sekä kerran päiväkotia, teatteri ja kirkko. Suomenruotsalaiseksi mainittiin kahdessa eri analyysiyksikössä laulaja Isac Elliot, ruotsinkielinen Yle ja Helsingin ruotsinkielinen kauppakorkeakoulu Hanken.

Pidän huomionarvoisena Aamulehden tuottamaa määritelmää suomenruotsalaisuudesta, sillä Eva Wahlströmin perhettä tituleerataan suomenruotsalaiseksi, mutta kolmessa muussa jutussa mainitaan vain toisen vanhemman suomenruotsalaisuus.

- ”Eva Wahlström syntyi kuopukseksi suomenruotsalaiseen perheeseen Loviisassa lokakuussa 1980. Hänellä on kaksi isoveljeä, jotka ovat opiskelleet diplomi-insinööreiksi. (henkilön koko perhe mainitaan suomenruotsalaiseksi.)
- ”Timm on syntynyt Ruotsissa, mutta äitinsä on suomenkielinen, isä suomenruotsalainen. Suomen taito oli unohtua teini-iässä.” (henkilön toinen vanhempi mainitaan suomenruotsalaiseksi.)
- ”Chorellin äiti on suomenruotsalainen ja isä irlantilainen. Lapsuudenkodissa puhuttiin englantia ja ruotsia. Chorell aloitti lauluopinnot Irlannissa asuessaan.” (henkilön toinen vanhempi mainitaan suomenruotsalaiseksi.)
- ”Varmaan jollain tavalla olen kriittinen, mutta en minä voi olla nuiva: Minulla on libanonilainen vaimo, äitini on suomenruotsalainen, ja lapseni ovat käyneet koulunsa ruotsiksi. Lisäksi olen ollut itse töissä ulkomailla 10 vuotta, Raatikainen kertoo Ylen nettisivuilla.” (henkilön toinen vanhempi mainitaan suomenruotsalaiseksi.)

Edellyttääkö suomenruotsalaisuus siis, että sekä äiti että isä ovat suomenruotsalaisia? Yksittäisten toimittajien sanavalinnoista ei tietenkään voi tehdä pitkälle vieviä johtopäätöksiä. Suomenruotsalaisuuden esittämisestä kertoo kuitenkin jotain se, että yksittäisen vanhemman suomenruotsalaisuus ei tee koko perheestä sanastotasolla suomenruotsalaista. Eva Wahlströmistä kertovassa jutussa sen sijaan ei erikseen eritellä sekä äidin että isän kielitaustaa, vaan perhettä kutsutaan yksinkertaisesti suomenruotsalaiseksi. Henkilön suomenruotsalainen identiteetti riippuu toki henkilöstä itseltään eikä toimittajan tai muun ulkopuolisen sanavalinnasta.

Lisäksi pidän kiinnostavana, että Lucia-neitokandidaatti Majken Stenbergin suomenruotsalaisuudesta tai ei-suomenruotsalaisuudesta ei kirjoiteta sanaakaan, vaikka Lucia-neidon valinta liittyy vahvasti suomenruotsalaiseen perinteeseen. Lisäksi Majken Stenbergin nimi kuulostaa suomenruotsalaiselta. Sen sijaan tamperelaistaustaisen Stenbergin nykyiseksi opiskelupaikaksi mainitaan Helsingin ruotsinkielinen kauppakorkeakoulu. Stenberg saattaa siis olla yksi Tampereen kielisaaren ruotsinkielisistä, mutta kielitaustaa ei tuoda ilmi jutussa.

Ainoa selvä maininta kielisaareke-Tampereen ruotsinkielisistä instituutioista on maininta Tampereen ruotsinkielisestä koulusta: ”Bjurström ja Zabłudowicz ovat ystäviä käytyään yhdessä ruotsinkielistä koulua Tampereella.” Koulustakaan ei kerrota mainintaa enempää.

7.2.2 Maininta suomen kanssa

Maininta suomen kanssa -alateema sisältää sivulausehuomautuksia suomenruotsalaisuudesta. Edellisessä alateemassa suomenruotsalaisuus mainittiin yksinään, mutta tässä alateemassa ruotsi

ja suomi mainitaan rinnakkain. Useimmiten suomen ja ruotsin kielet mainitaan siksi, että jutussa kerrotaan palvelusta, jota tarjotaan kummallakin kielellä.

alkuperäisilmaus	pelkistetyksi	tiivistetyksi
Kuurojen yhteisö saa kaipaamaansa omakielistä palvelua, kun Kuurojen Liiton perustama Viittomakielinen kirjasto avaa virtuaaliset ovensa tänään torstaina. E-kirjastona toteutettu verkkopalvelu kokoaa ensimmäistä kertaa suoma-laista ja suomenruotsalaista viittomakielistä aineistoa saman palvelusivuston alle.	suomalainen ja suomenruotsalainen e-kirjasto avataan	maininta suomen kanssa
Tiedotuksesta on huolehdittu tulostamalla suomen- ja ruotsinkieliset tuoteselosteet paperille juustohyllyn viereen. Kuittisen mukaan asiakkaat voivat ottaa tulosteen mukaansa.	suomen- ja ruotsinkieliset pakkausselosteet	maininta suomen kanssa
- Entä miten käy meidän sivistyksemme ja koulutuksemme, jossa emme arvosta suomen ja ruotsin kieliä . Yliopistoissa opiskellaan ja kirjoitetaan jo englanniksi. Onkohan se pitkällä tähtäimellä viisasta, kysyy Majander.	suomi ja ruotsi sivistyskielinä	maininta suomen kanssa
VAALIPUHELIN 8-20 Oikeusministeriöllä on äänestäjiä varten maksuton palvelunumero: 0800 9 4770 (suomenkielinen) ja 0800 9 4771 (ruotsinkielinen).	suomen- ja ruotsinkieliset puhelinnumerot	maininta suomen kanssa

Taulukko 3: Esimerkkejä maininnoista suomen kanssa

Suomen- ja ruotsinkielisyys mainitaan 12 kertaa järjestyksessä suomi–ruotsi ja kaksi kertaa järjestyksessä ruotsi–suomi. Oletan, että suomen kieli mainitaan ennen ruotsia suurimmassa osassa juttuja siksi, että kyseessä on suomenkielinen sanomalehti ja koska suomi joka tapauksessa on yleisempi kotimainen kieli. Koska sanajärjestys suomi–ruotsi on vakiintuneempi kuin ruotsi–suomi, otan seuraavaksi erikseen tarkasteluun ne tapaukset, joissa ruotsi on mainittu ennen suomea.

Ensimmäisessä analyysiyksiköissä, jossa ruotsi mainitaan ensin, kirjailija kertoo äidinkielen merkityksestä: ”Turtschaninoffin mukaan kirjallisuuden, oman äidinkielen ja omakielisen kirjallisuuden merkitystä ei voi koskaan korostaa liikaa – oli kyseessä sitten ruotsin tai suomen kieli.” Turtschaninoff kertoo samassa jutussa olevansa suomenruotsalainen ja jutun aiheena on hänen Finlandia Junior -palkittu, ruotsinkielinen teoksensa. Siksi kuulostaa luontevalta, että kirjailijan repliikissä mainitaan ensin ruotsin kieli.

Toisessa jutussa, jossa mainitaan ruotsi ennen suomea, kerrotaan Tampereen uudesta seurakuntajaosta: ”Tampereella on nyt yksi ruotsinkielinen ja neljä suomenkielistä seurakuntaa: Harju, Mes-

sukylä (aiemmat Aitolahti, Messukylä ja Teisko), Eteläinen (aiemmat Hervanta, Härmälä ja Viinikka) ja Tuomiokirkkoseurakunta (aiemmat Kaleva, Pyynikki ja Tuomiokirkkoseurakunta).” Tässä maininnassa ruotsi on todennäköisesti sijoitettu ennen suomea siksi, että kirjoittaja on halunnut luettelalla virkkeen lopussa kaikki Tampereen suomenkielisissä seurakunnissa tehdyt muutokset.

Suomen- ja ruotsinkieliset pakkausselosteet mainitaan yhteensä neljässä analyysiyksikössä. Koska Venäjä asetti kesällä 2014 maahantuontikieltoja useille elintarvikkeille, Suomessa myytiin edullisesti muun muassa Venäjän markkinoille tarkoitettuja Valion Oltermanni-juustoja, joita kutsuttiin myös pakotejuustoiksi. Elintarvikevirasto Evira salli pakotejuustojen myynnin, ja suomen- ja ruotsinkieliset pakkausmerkinnät saattoi ottaa tulosteena mukaansa.

Suomen- ja ruotsinkieliset pakkausselosteet ovat palvelua, jota tarjotaan kummallakin kotimaisella kielellä. Molemmilla kielillä tarjottavasta palvelusta kerrotaan myös viidessä muussa analyysiyksikössä. Maininnan saavat suomen- ja ruotsinkielinen virsikirjan lisävihko, suomalaista ja suomen-ruotsalaista viittomakielistä aineistoa tarjoava e-kirjasto, suomen- ja ruotsinkielisen Ylen asiantuntijat, oikeusministeriön suomen- ja ruotsinkielinen vaalipuhelin sekä suomen- ja ruotsinkieliset kansanopistot.

Yhdessä analyysiyksikössä yksinkertaisesti todetaan, että Suomen kansalliskielet ovat suomi ja ruotsi, eikä lainsäädännössä ole virallisen kielen käsitettä. Kieltemme merkitystä korostetaan kahdessa analyysiyksikössä: Ensinnäkin yliopistojen englanninkielistymistä pohtivassa sitaatissa ”Entä miten käy meidän sivistyksemme ja koulutuksemme, jossa emme arvosta suomen ja ruotsin kieltä” sekä toiseksi jo aiemmin mainitsemassani Turtshchaninoff-sitaatissa suomen- ja ruotsinkielisen kirjallisuuden merkityksestä.

7.2.3 Tiivistelmä maininnoista

Maininnat muodostavat vajaan kolmanneksen aineistostani. Ruotsinkieliseksi mainitaan niin henkilöitä, organisaatioita, instituutioita kuin medioitakin. En havainnut erityistä yhtenäisyyttä siinä, kenen henkilöiden ja millaisten asioiden suomenruotsalaisuus saa maininnan.

Suomen kielen kanssa ruotsi mainitaan etenkin, jos kyse on molemmilla kotimaisilla kielillä tarjottavasta palvelusta. Kesän 2014 pakotejuustouutisoitiin oli suurin yksittäinen syy mainita suomen- ja ruotsinkielisyys.

Aineistoon ei sattunut yhtään osumaa esimerkiksi sellaisista tunnetuista suomenruotsalaisista kuin

Björn Wahlroosista ja Jörn Donnerista, vaikka kummastakin kirjoitettiin vuonna 2014 Aamulehdessä lukuisia kertoja [tarkistettu hakemalla kyseisten henkilöiden nimillä arkistosta 13.5.2015]. Wahlroosin ja Donnerin, puhumattakaan tuhansien muiden suomenruotsalaisten, kielitaustaa ei siis Aamulehdessä erikseen mainita. Totean, että suomenruotsalaisuus on arkipäiväinen ja Suomessa niin tavallinen asia, ettei sitä tarvitse jokaisen suomenruotsalaista henkilöä sivuavan jutun kohdalla korostaa tai välttämättä edes mainita.

7.3 Kielitodellisuus

Kielitodellisuus-yläteemassa on 24 analyysiyksikköä, jotka jakautuvat kahteen alateemaan. Kaksikielisyys-alateemaan sisältyy 14 analyysiyksikköä, jotka käsittelevät Suomen valtion, kuntien ja yksittäisten henkilöiden kaksikielisyyttä. Toinen alateema, ruotsinkielisyyden todellisuus, sisältää 10 analyysiyksikköä. Ruotsinkielisyyden todellisuudessa käsitellään sitä, miten ruotsi toimii yhteistyökielenä, miten ruotsinkieliset pärjäävät suomeksi ja mitä ongelmia ruotsinkielisillä on Suomessa.

7.3.1 Kaksikielisyys

Suomen kaksikielisyydestä kerrotaan analyysiyksiköissä useasta eri näkökulmasta. Sekä valtio-, kunta- että yksilötason kaksikielisyydestä kertominen saa edustuksen tässä alateemassa.

alkuperäisilmaus	pelkistetysti	tiivistetysti
Haglund tähdentää, että kielikylpyjärjestelmä toimii molempiin suuntiin: ruotsinkielisillä paikkakunnilla lapset oppivat suomea.	myös ruotsinkielisten alueiden kielikylpy	kaksikielisyys kumpaankin suuntaan
Kaksikielisenä kuntana Pello saisi varmistettua, että terveydenhoitoyhteistyö voi jatkua Ruotsin puolen Ylitornion kanssa. Se vaatisi, että Pellossa olisi 300 ruotsinkielistä asukasta, mikä vastaa kahdeksaa prosenttia väestöstä.	kunnan muuttuminen kaksikieliseksi	ruotsinkieliseksi muuttuminen
Ruotsi on Pietarsaareissa varttuneen Huldenin äidin-kieli , suomeksi hän on kirjoittanut elämänsä aikana vain yhden runon.	äidinkieli ruotsi vs. suomi	ruotsi vs. suomi

Taulukko 4: Esimerkkejä kaksikielisyydestä

Koko maan kaksikielisyydestä kerrotaan esimerkiksi historian ja puolustusyhteistyön näkökulmasta. Maininnan saa muun muassa ruotsin kielen merkitys Suomen historiassa ja esimerkiksi

Maamme-laulu, jonka Pacius aikanaan sävelsi Runebergin ruotsinkieliseen runoon. Lisäksi Aamulehti toteaa, että pakkoruotsista puhuminen on tarpeetonta, sillä ruotsi on toinen kotimainen kieli. Yhdessä analyysiyksikössä huomautetaan lisäksi, että edes pakkoruotsikeskustelu ei näytä heikentävän suomalaisten halua tehdä puolustusyhteistyötä nimenomaan Ruotsin kanssa. Kaksikieliseksi tapahtumaksi mainitaan Tampereella Kalevan kirkossa järjestetty Lucia-juhla.

Lappilainen Pellon kunta on aiheena kolmessa analyysiyksikössä, sillä kunta suunnitteli maksavansa 50 euroa niille kuntalaisilleen, jotka vaihtavat äidinkieltänsä ruotsiksi. Riittävä määrä ruotsinkielisiä pellolaisia olisi muuttanut kunnan kaksikieliseksi, minkä johdosta kunta olisi voinut jatkaa terveydenhuoltoyhteistyötä ruotsalaisen Övertorneån kunnan kanssa. Kuntatason kaksikielisyydestä kerrotaan myös kirjailija Tommi Liimatan haastattelussa. Liimatta kertoo, ettei puhu ruotsia, vaikka onkin kotoisin kaksikielisestä Pietarsaaresta eli Jeppiksestä.

Lars Huldén, toinen aineistoon päätynyt pietarsaarelainen kirjailija, on esimerkki yksilötason kaksikielisyydestä. Ruotsiksi kirjoittava kirjailija kertoo, että on kirjoittanut suomeksi vain yhden runon. Lisäksi yksi analyysiyksikkö kertoo perheestä, jonka toiselle pojalle on annettu ruotsinkielinen ja toiselle suomenkielinen nimi.

Kielikyllyn ja lasten kasvattamisen kaksikieliseksi ottaa kahdessa analyysiyksikössä esille puolustusministeri Carl Haglund kertoessaan omista kaksikielisistä lapsistaan. Ministeri huomauttaa myös, että ruotsin osaaminen on Suomen kilpailukyvyllä valttikortti.

7.3.2 Ruotsinkielisyyden todellisuus

Ruotsinkielisyyden todellisuus -alateema oli vaikein nimetä, sillä analyysiyksiköt sisältävät monenlaisia viittauksia ruotsinkielisten henkilöiden tilanteesta ja tekemisistä. Nimesin alateeman ruotsinkieliseksi todellisuudeksi, sillä analyysiyksiköt kuvaavat ruotsinkielisyyden todellisuutta nyky-Suomessa.

alkuperäisilmaus	pelkistetysti	tiivistetysti
Sandra Erikssonin oli vaikea astella televisio- radio-, ja lehdistöhaastattelujen eteen. Vahvasti ruotsinkielinen , kaksi viime vuotta Tukholmassa asunut Eriksson ei oikein löytänyt sanoja suomeksi lehtihaastatteluun tultuaan.	vahva ruotsinkielisyys	kielitilanne
Molempien puolustusministerien äidinkieli on ruotsi , joten nykyisten ministereiden kesken yhteistyökielenä on ruotsi. Virkamiestasolla yhteistyötä tehdään sekä ruotsiksi että englanniksi, joka on eurooppalaisen	puolustusyhteistyön kieli ruotsi	yhteistyökieli

puolustusyhteistyön kieli. Yhteistyöhön sisältyykin myös virkamiesvaihtoa maiden välillä.		
Saaritsa on suomentanut monia suomenruotsalaisia kirjailijoita, kuten Claes Anderssonia, Bo Carpelania, Lars Huldénia ja Edith Södergrania. Hän on kääntänyt noin 30 teosta.	suomenruotsalaisten kirjojen suomentaja	suomenruotsalainen kulttuuri

Taulukko 5: Esimerkkejä ruotsinkielisestä todellisuudesta

Ruotsinkielisestä todellisuudesta kerrotaan erityisesti yksilötasolla. Ruotsinkielisen urheilijan on vaikea löytää sanoja suomeksi, ruotsin- ja suomenkielinen suomalainen kommunikoivat Ahvenanmaalla englanniksi ja Suomen ja Ruotsin puolustusministerit tekevät yhteistyötä ruotsiksi. Ruotsin kielen tilanteesta kertoo Folktingetin myönteinen kanta pakolliseen ruotsinopiskeluun ja selvitys suomenruotsalaisesta viittomakielestä.

Suomenruotsalainen kulttuuri esiintyy neljässä analyysiyksikössä: Tampereelle tuodaan Lucia-perinnettä, kerrotaan suomenruotsalaisten kirjailijoiden suomentajasta, suomenruotsalaisten kirjailijoiden tekstien käytöstä teatteriesityksessä ja Ahvenanmaalla laulettavista ruotsinkielisistä kansanlauluista. Ruotsinkielinen kulttuuri paitsi elää suomenruotsalaisten itsensä keskuudessa, sitä myös tuodaan suomenkielisille paikkakunnille ja sitä käännetään suomeksi.

Suomenkielisten suhtautumisesta ruotsiin kertoo analyysiyksikkö, jossa kerrotaan hätäkeskuksen siirtämisestä Jyväskylästä Vaasaan: paitsi 300 kilometrin välimatka, myös Vaasan kaksikielisyys estää hätäkeskusvirkailijoita siirtymästä töihin Vaasaan.

7.3.3 Tiivistelmä kielitodellisuudesta

Kielitodellisuus-yläteema kertoo, millaista on olla ruotsinkielinen tämän päivän Suomessa. Maamme kaksikielisyys koskettaa suomalaisia esimerkiksi mahdollisuutena ja pakkona opiskella toista kotimaista kieltä sekä mahdollisuutena tuottaa ja kuluttaa ruotsinkielistä kulttuuria Suomessa.

Ruotsin kieli on paitsi opiskeltava kieli, siitä puhutaan myös kilpailuvalttina. Toisaalta suomen- ja ruotsinkieliset eivät osaa toistensa kieliä. Lasten nopea kielenoppiminen ja kielikylytykin ovat osa kielitodellisuutta.

7.4 Asema

Asema-yläteema sisältää kaksi toisilleen vastakohtaista alateemaa. Kymmenessä analyysiyksikössä puhutaan suomenruotsalaisten hyvästä asemasta, joten niiden alateema on ”elitismi”. Sen sijaan ”huono asema” -alateema kertoo osaltaan eliittiaseman murtumisesta: suomenruotsalaisisakin lehdissä vähennetään väkeä ja suomenruotsalaisten kuurojen asema on erityisen heikko.

7.4.1 Elitismi

Elitismi-alateeman sanavalinnat uusintavat suomenruotsalaisiin liitettävää elitismia. Suomenruotsalaisten pitkä elinikä, valtakeskioasema ja muut etuoikeudet saavat mainintansa.

alkuperäisilmaus	pelkistetysti	tiivistetysti
Joten kun tyttären poikaystävänsä halutaan tutustua tarkemmin, niin mökillähän se paljastuu onko jäpikäs toisinaan ja osaako hän käyttäytyä. Eilan (Heidi Herala) ja Rampen (Pirkka-Pekka Petelius) mökki on vaatimaton tupa ja aivan toista maata kuin naapuritontin ruotsinkielisen pariskunnan pramea pitsihuvila.	suomenruotsalaisella asiat paremmin	parempi asema
Ruotsinkielisten lukiodien menestystä selittää ainakin se, että suomen- tai kaksikielisillä alueilla opiskelijoiden voi olla helppo kirjoittaa hyvät arvosanat toisesta kotimaisesta kielestä.	ruotsinkielisten menestystekijänä kaksikielisyys	menestystekijä
Ruotsinkielisten osuus valtakeskiossa oli 1990-luvun alussa kaksinkertainen väestöosuuteen verrattuna, ja vahvinta se oli elinkeinoelämän eliitissä.	suomenruotsalainen eliitti ennen	eliitti

Taulukko 6: Esimerkkejä elitismistä

Kun pelkistin aineistoa, nimesin 10 analyysiyksikköä sanoilla eliitti, menestystekijä, parempi asema ja ruotsinkielisten edut. Niistä analyysiyksiköistä muodostui tämä alateema, elitismi. Suomenruotsalaisten omaisuudesta maininnan saa ”pramea pitsihuvila”, ja heidän hyvä asemansa saa maininnan kolme kertaa. Parempi asema mainitaan kaksi kertaa koulumenestyksen yhteydessä. Kaksikielisyttä sivutaan menestystekijänä ja paremman aseman syynä, koska suomenruotsalaisten abiturienttien on helppo kirjoittaa suomen- ja kaksikielisillä alueilla hyvät arvosanat toisesta kotimaisesta kielestä. Lisäksi suomenruotsalainen kirjailija Philip Teir kuvailee asemaansa hyväksi, sillä hänen kirjansa julkaistaan samaan aikaan sekä ruotsiksi että suomeksi. Ruotsinkielisten eduista mainitaan se, miten valtionosuudet ovat suuria alueilla, joilla on paljon iäkkäitä, sairaita ja saaristossa asuvia ruotsinkielisiä.

Yhdessä analyysiyksikössä huomautetaan, että ruotsinkielisten lukioiden Pisa-menestys on yllättävää, sillä tavallisesti ne ovat pärjänneet suomenkielisiä huonommin. Tämän analyysiyksikön kohdalla pohdin, kuuluuko se huono tilanne -alateemaan. Sijoitin yksikön kuitenkin tähän elitismi-alateemaan, sillä ruotsinkielisten lukiolaisten yllättävä pärjääminen Pisa-verailussa parantaa ruotsinkielisten asemaa, eikä osoita heidän tilanteensa huonontumista millään tavalla.

7.4.2 Huono tilanne

Alateema ”huono tilanne” sisältää kahdeksan suhteellisen lyhyttä analyysiyksikköä. Viidessä sivutaan erilaisten organisaatioiden talousongelmia. Kahdessa analyysiyksikössä käsitellään suomenruotsalaisten kuurojen tilanteen heikkoutta. Yhdessä aiheena ovat rikkaimpien suomalaisten listalle ilmestyneet uudet, suomenkieliset nimet.

alkuperäisilmaus	pelkistetyt	tiivistetyt
Ruotsinkielinen Yle Svenska irtisanoo viisi ja seitsemän lähtee eläke- ja muilla järjestelyillä.	ruotsinkielisen Ylen yt:t	huono taloustilanne
Myös kolme ruotsinkielistä opistoa neuvottelee yhdistymisestä.	ruotsinkielisten opistojen taloustilanne	huono taloustilanne
Suomenruotsalaisilla kuuroilla asiat ovat heikoimmin. Suomenruotsalaisia kuurojen kouluja ja viittomakielen tulkkitutusta ei enää ole.	suomenruotsalaisten kuurojen heikko asema	suomenruotsalaisten palvelut

Taulukko 7: Esimerkkejä huonosta tilanteesta

Ruotsinkielisistä organisaatioista mainitaan ruotsinkielinen Yle, KSF Media, Stockmann ja ruotsinkieliset kansalaisopistot. Stockmannin kuvaillaan olleen ”varma osinkokone”, mutta nykyinen, huono taloustilanne koskettaa myös sitä. Kerroin luvussa 3 siitä, miten suomenruotsalaisilla on lukumääränsä nähden ennätysmäärä sanomalehtiä. Aineistosta kuitenkin selviää, että ruotsinkielinen Yle ja ruotsinkielisiä lehtiä julkaiseva KSF Media ovat vähentäneet väkeään.

Suomenruotsalaisista kuuroista puhutaan kahdessa analyysiyksikössä. Heidän asemansa todetaan erityisen heikoksi, koska suomenruotsalaisia kuurojen kouluja ja tulkkitutusta ei enää ole. Kuurot ovat yksi vähemmistö suomenruotsalaisuuden sisällä, ja suomenruotsalaiset ovat vähemmistö suomalaisuuden sisällä. Suomenruotsalaisilla on lailla turvattu oikeus äidinkieltänsä käyttöön. Jos suomenruotsalaisten kuurojen äidinkieltä, eli suomenruotsalaista viittomakieltä, ei enää opeteta missään, heidän oikeutensa äidinkielellä saataviin palveluihin heikkenee huomattavasti.

7.4.3 Tiivistelmä asemasta

Nykyhetken suomenruotsalaisten henkilöiden ja organisaatioiden asemasta piirtyy aineistossa kaksijakoinen kuva: Yhtäältä vanha eliittiasema ja muut menestystekijät näkyvät yhä suomenruotsalaisuudesta kirjoitettaessa. Toisaalta suomenruotsalaisillakaan ei mene pelkästään hyvin, vaan esimerkiksi medioiden nykyinen heikko taloustilanne heijastuu myös suomenruotsalaisten medioihin. Lisäksi huomiota saa suomenruotsalaisten kuurojen huono asema.

7.5 Käsitys

Käsitys-yläteeman 16 analyysiyksikköä avaavat käsitystä suomenruotsalaisuudesta. Näistä yksiköistä valtaosa, eli 12 kappaletta, muodostaa alateeman ”suomenruotsalaisuuden kuvailu”. Lisäksi neljä yksikköä kertoo suhtautumisesta suomenruotsalaisuuteen, mikä on toinen alateema.

7.5.1 Suomenruotsalaisuuden kuvailu

Suomenruotsalaisuuteen yhdistyy Aamulehden aineistossa monenlaisia piirteitä. Tämä alateema sisältää ne analyysiyksiköt, joissa suomenruotsalaisuuden yhteyteen liitetään kuvaus siitä, millaista suomenruotsalaisuus on tai millaisia kielivähemmistön edustajat ovat.

alkuperäisilmaus	pelkistetysti	tiivistetysti
Akavan puheenjohtaja Sture Fjäder on ristiriitainen hahmo, jonka lausunnoista on herännyt kohua. Helén uskoo, että osa niistä voi mennä ruotsinkielisyyden piikkiin. Monesti lausunnoista kuuluu vahvojen Akavan jäsenliittojen ääni.	lausunnot ruotsinkielisyyden piikkiin	”ruotsinkielisyyden piikkiin”
Olin viime viikonloppuna hetken aikaa uutinen. Suomenruotsalaiset keskustelivat minusta, ja minusta jopa äänestettiin. Johonkin aikaan lauantaina olin viidenneksi luetuin uutinen.	suomenruotsalaisten kyky kestää itseironiaa	itseironian sietokyky
Hyvä esimerkki positiivisesta asenteesta löytyy Etelä-Pohjanmaalta [sic! Pohjanmaalta, ei Etelä-Pohjanmaalta], ruotsinkielisestä Närpiöstä, jossa työvoimapuola on jo vuosia helpotettu maahanmuuttajien avulla.	ruotsinkielisyyden liittäminen myönteiseen asiaan	käsitys ruotsinkielisistä

Taulukko 8: Esimerkkejä suomenruotsalaisuuden kuvailusta

”Suomenruotsalaisuuden kuvailu” -alateema sisältää kaikki suomenruotsalaisuusviittaukset aineiston ainoasta jutusta, jonka pääaihe on suomenruotsalaisuus. Suomenruotsalaisuusaiheisessa jutussa toimittaja kertoo, miten hänen luomansa sketsihahmo Muffe Hellberg suututti suomenruotsalaiset. Muffe Hellberg on toimittaja Jyrki Lehtolan sanoin ”karrikoitu suomenruotsalainen, joka perustui suomenkielisten suomenruotsalaisiin kohdistuviin ennakkoluuloihin ja ideaaliin hyvästä ihmisestä, joka ottaa hymyillen kaikki vastoinkäymiset vastaan sekä muutamaan muuhun jäsentymättömään ajatukseen”.

Lehtola avaa jutussaan, miten ”hellyttäväksi tarkoitettu” Muffe sai etenkin suomenruotsalaiset mediat varpailleen. Lehtolalta kysyttiin esimerkiksi, miksi hän on halunnut loukata vähemmistöjä. Kaikki Muffe-tapauksesta kertovat analyysiyksiköt kuvaavat, millainen on tyypillinen suomenruotsalainen ja miten huonosti suomenruotsalaiset sietävät itseironiaa.

Alateeman muissa analyysiyksiköissä suomenruotsalaisuus yhdistyy muun muassa keskiluokkaisuuteen ja kulttuurin rahoittamiseen. Muffe-tapauksen lisäksi suomenruotsalaisuutta kuvailtiin seuraavanlaisilla sanavalinnoilla:

- [...] osa niistä voi mennä ruotsinkielisyyden piikkiin [...]
- Kirjailijamaku on hyvin suomenruotsalainen [...]
- Se oli suomenruotsalaisten maailmanparantajien henkireikä.
- Ruotsinkieliset pitävät hyvin puolensa [...]
- Hyvä esimerkki positiivisesta asenteesta löytyy Etelä-Pohjanmaalta, ruotsinkielisestä Närpiöstä [...]
- [...] [O]limme tavallinen ruotsinkielinen keskiluokkainen perhe.
- Suomenruotsalaista koulutusta ja kulttuuria tukeva Svenska kulturfonden rahoitti jo ensimmäistä Guggenheim-selvitystä [...]

Suomenruotsalaisuuteen liittyy kuvailuja, jotka poikkeavat toisistaan suuresti: Akavan puheenjohtajan Sture Fjäderin sanomiset menevät ”ruotsinkielisyyden piikkiin” ja mediapersoona Mark Levengoodin kirjailijamaku on suomenruotsalainen. Lisäksi suomenruotsalaisuus määrittyy keskiluokkaisuuden, maailmanparantamisen, kulttuurin rahoittamisen ja oman puolensa pitämisen avulla. Ruotsinkielinen Närpiö määrittyy positiiviseksi esimerkiksi työllisyysasioissa.

Suomenruotsalaisuuden kuvailu -alateemassa suomenruotsalaisuuteen liitetään jopa avoimen kielteinen sanavalinta: ”Suomenruotsalaiset olivat onnistuneet suututtamaan itsensä hellyttäväksi tar koittamastamme Muffe-hahmosta.” Suomenruotsalaisten kyky sietää itseensä kohdistuvaa ironiaa asetetaan siis kyseenalaiseksi. Yhteenvetona totean, että suomenruotsalaisuutta kuvaillaan laidasta laitaan hyvin erilaisilla määreillä.

7.5.2 Suomenruotsalaisuuteen suhtautuminen

Suomenruotsalaisuuteen suhtautumisesta kertovassa alateemassa on vain neljä analyysiyksikköä. Niissä suomenruotsalaisuuteen suhtautumisen kerrotaan olevan myönteistä, kielteistä, vaihtelevaa.

alkuperäisilmaus	pelkistetyt	tiivistetyt
- Suoraan sanottuna säälin kustantajaa. En voinut mitenkään kuvitella, että kukaan ostaisi taidehistorioitsijan kirjoittamaa suomenruotsalainen [sic!] naisen elämäkertaa.	suomenruotsalaisen kiinnostavuus	suomenruotsalaisen kiinnostavuus
Peräti kolme neljästä vastustaa ruotsin kielen pakollisuutta opetuksessa. Kuitenkin vielä laajempi joukko suhtautuu ruotsiin ja ruotsinkielisiin myönteisesti ja pitää kaksikielisyttä olennaisena osana suomalaista yhteiskuntaa.	ruotsinkielisiin suhtaudutaan myönteisemmin kuin ruotsin kielen opiskeluun	suhtautuminen kielenopiskeluun ja kieleen erilaisista

Taulukko 9: Esimerkkejä suomenruotsalaisuuteen suhtautumisesta

Ruotsin kielen pakollisuutta vastustetaan, mutta ruotsinkielisiin kuitenkin suhtaudutaan myönteisemmin kuin ruotsin kielen opiskeluun. Lisäksi todetaan, että suhtautuminen vaihtelee sen mukaan, paljonko keskustelua ohjailaan. Ruotsinkielisiin suhtautumisesta kertoo myös huomautus siitä, että vastapuolta herjataan verkossa herkästi, jos tällä on ”epäilyttävän ruotsinkielinen nimi”.

Erikoinen maininta suomenruotsalaisiin suhtautumisesta on Tove Janssonin elämäkerran kirjoittajan Tuula Karjalaisen kommentti siitä, ettei hän uskonut suomenruotsalaisen naisen elämäkerran kiinnostavuuteen.

7.5.3 Tiivistelmä käsityksestä

Tämän aineiston perusteella Aamulehti kuvailee suomenruotsalaisuutta vaihtelevasti. Suomenruotsalaisten kyky itseironiaan asetetaan kyseenalaiseksi ja henkilön ruotsinkielisyyden ”piikkiin” voi laittaa lausuntoja. Suomenruotsalaisuuteen yhdistetään kuitenkin myös monia neutraaleja tai myönteisiä kuvauksia, kuten maailmanparantaminen ja positiivinen asenne. Suomenkieliset suhtautuvat suomenruotsalaisiin myönteisesti, mutta heidän kielensä opiskeluun kielteisesti.

7.6 Vertailu

Vertailu-yläteemaan lukeutuu kaikkiaan 14 analyysiyksikköä. Yläteema jakautuu alateemoihin ”vertailu vieraskielisyyteen” ja ”vertailu muuhun”. Ruotsinkielisyyttä verrataan vieraskielisyyteen seitsemässä ja muuhun kahdeksassa analyysiyksikössä. Vieraskielisyyteen vertaamisella tarkoitetaan, että ruotsia verrataan johonkin muuhun kieleen kuin suomeen. Tähän alateemaan lukeutuu paljon tilastotietoa Suomessa asuvien eri kielten puhujien lukumääristä. Joissain tapauksissa kerrotaan sekä suomen- että ja ruotsinpuhujien lukumäärät ja verrataan niitä vieraskielisiin.

Vertailulla muuhun tarkoitan ruotsinkielisyyden vertaamista mihin tahansa muuhun ilmiöön. Suomenruotsalaisuutta esimerkiksi verrataan muiden vähemmistökielten asemiin muissa maissa.

7.6.1 Vertailu vieraskielisyyteen

Vertailu vieraskielisyyteen -alateema sisältää lukuisia numerotietoja erikielisten suomalaisten lukumääristä. Analyysiyksiköissä esimerkiksi verrataan ruotsinkielisten osuutta vieraskielisiin tai kotimaisten kielten puhujia vieraskielisiin. Tarkoitetaan tässä yhteydessä vieraskielisyydellä Suomessa esiintyvää ei-suomenkielisyyttä.

alkuperäisilmaus	pelkistetysti	tiivistetysti
Lasten määrä, joiden äidinkieli on muu kuin suomi tai ruotsi , oli peruskoulun luokilla 1-9 yhteensä 25 347 vuonna 2012. Heitä oli 4,8 prosenttia näiden ikäluokkien koululaisista.	suomen- ja ruotsinkielisten lukumäärän vertaaminen muunkielisiin	vieraskielisten lukumäärään vertaaminen
Kaupungilla on saksan- ja ranskankielistä päiväkotiope- tusta. Ruotsinkielistä päivähoitoa saa ostopalveluna ja englanninkielistä palvelusetelillä. Lisäksi yksityisissä päiväkodeissa on tarjolla englantia, ranskaa ja ruotsia.	ruotsinkielisen päivähoiton rinnastaminen muunkieliseen	vieraskielisiin vertaaminen
- Siis niin, että se menee poliittisella puolella läpi. Mietti- nen tarkoittaa muun muassa kielikysymyksiin liittyviä valti- onosuuksia. Arkijärjellä kuvittelisi, että kaksikielisyyskritee- riä voisi soveltaa sekä ruotsinkielisillä alueilla että saa- melaisalueella, mutta ei. Saamelaisalueen tuki päättyi valti- onosuuden lisäosakategoriaan.	vertailu ruotsinkieliset-saamenkieliset alueet	vertailu ruotsi- saame

Taulukko 10: Esimerkkejä vertailusta vieraskielisyyteen

Vertailussa vieraskielisyyteen kerrotaan esimerkiksi, että vieraskielisten määrä ylitti Suomessa ensimmäistä kertaa ruotsinkielisten määrän. Samassa analyysiyksikössä ruotsinkielisistä puhutaan

kuitenkin suurimpana yksittäisenä kielivähemmistönä. Tässä kohtaa Aamulehti puhuu ruotsinkielisistä kielivähemmistönä, eli ruotsinkieliset rinnastetaan muihin ei-suomenkielisiin Suomessa asujiin.

Osassa analyysiyksiköitä ruotsinkielisyys kuitenkin rinnastetaan suomenkielisyyteen, ja näiden kahden kotimaisen kielen puhujien määrää verrataan vieraskielisyyteen. Esimerkiksi Helsingin asukkaista kerrotaan seuraavasti: ”Helsinkiä asuvista 81,9 prosenttia on suomenkielisiä, 5,9 prosenttia ruotsinkielisiä ja 12,2 prosenttia muun kielisiä.”

Ruotsinkielisyyttä verrataan useisiin eri vieraisiin kieliin kahdessa analyysiyksikössä: Ensimmäisessä kerrotaan 10 Suomessa yleisimmin puhuttua vierasta kieltä, ja niiden lisäksi mainitaan ruotsia puhuvien määrä. Toisessa kerrotaan Tampereella tarjottavasta saksan-, ranskan-, ruotsin- ja englanninkielisestä päiväkotiopetuksesta.

Suomen kielen enemmistöasema näkyy esimerkiksi siinä, että vähemmistökielialueille maksetaan tukia. Yhdessä analyysiyksikössä verrataankin ruotsin- ja saamenkielisyyttä, tai tarkemmin sanottuna ruotsin- ja saamenkielisten alueiden saamia tukia.

7.6.2 Vertailu muuhun

Jo aineistoa kerätessäni huomasin, että suomenruotsalaisuutta verrattiin monen muun vähemmistön asemaan muualla maailmassa. Ruotsinkielisen, autonomisen Ahvenanmaan tilannetta verrattiin Skotlannin itsehallintoon ja suomenruotsalaisuutta verrattiin vironvenäläisyyteen, kurdin kieleen Turkissa ja venäjänkieliseen ukrainalaisuuteen.

alkuperäisilmaus	pelkistetysti	tiivistetysti
Kotjuhilla on ratkaisu. Hän kirjoittaa Viron ja venäläisen yhteen ja saa kokoon käsitteen vironvenäläinen. Yhdyssanan sävy on sopuisa ja seesteinen, melkein kuin suomenruotsalainen .	vertailu vironvenäläiset–suomenruotsalaiset	vertailu
Etnisesti on vaikea erottaa, missä kulkee ukrainalaisen ja venäläisen raja. Vuosisatojen kuluessa raja on luonnollisesti hämärtänyt naimakauppojen myötä. Monet Ukrainassa asuvat venäjänkieliset kokevat itsensä ukrainalaisiksi, samaan tapaan kuin suomenruotsalaiset ovat suomalaisia.	vertailu suomenruotsalaiset – venäjänkieliset ukrainalaiset	vertailu
- Olen feministin kasvattama feministi, samaan tapaan kuin olen suomenruotsalainen . Feminismi on minulle niin luonnollista, etten hirveän paljon edes analysoi asiaa,	vertailu feminismi–suomenruotsalaisuus	vertailu

Turtschaninoff sanoo ja muistuttaa, että haluaa myös kirjoittaa itselleen tärkeistä teemoista.		
--	--	--

Taulukko 11: Esimerkkejä vertailusta muuhun

Kun suomenruotsalaisuutta verrataan muiden kielivähemmistöjen asemaan, kahdessa vertauksessa suomenruotsalaisuuteen liitetään myönteinen mielikuva:

- ”Tangülin mukaan kurdin kielellä pitäisi olla samanlainen asema Turkissa kuin esimerkiksi ruotsilla on Suomessa. Viranomaisten pitäisi puhua vähän kurdia. [...]”
- ”Kotjuhilla on ratkaisu. Hän kirjoittaa Viron ja venäläisen yhteen ja saa kokoon käsitteen vironvenäläinen. Yhdyssanan sävy on sopuisa ja seesteinen, melkein kuin suomenruotsalainen.”

Suomenruotsalaisilla on siis oikeus käyttää kieltään viranomaisten kanssa, toisin kuin kurdinkieliä Turkissa. Lisäksi suomenruotsalainen-sanaa kuvataan sopuisaksi. Sopuisuudella tarkoitettaneen sitä, että suomenruotsalaisuus sisältää sekä kieli- että kansallisen identiteetin.

Kahdessa analyysiyksikössä suomenruotsalaisuutta verrataan muuhun kuin toiseen vähemmistöön. Ensimmäisessä suomenruotsalaisia verrataan perhosiin: Koska Suomen perhosista vain viitisen prosenttia on päiväperhosia, ei pidä ajatella, että perhoset ovat vain päiväperhosia. Samalla logiikalla voisi ajatella, että suomessa asuu vain ruotsinkielisiä. Toisessa ei-vähemmistövertauksessa kirjailija Turtschaninoff vertaa suomenruotsalaisuuttaan feminismiinsä, ja pitää molempia luonnollisena osana itseään.

7.6.3 Tiivistelmä vertailusta

Suomenruotsalaisuus taipuu moneen vertailuun. Ruotsin kieli on edelleen puhutuin vähemmistökieli Suomessa. Toisaalta, kuten vertailun osoittamalla tavalla vieraskielisiä on Suomessa nykyään enemmän kuin ruotsinkielisiä. Eri kielet taipuvat lukumäärien vertailun lisäksi myös moneen muuhun vertailuun, esimerkiksi erikielisten päivähoitopalvelujen erittelyyn ja vähemmistökielialueiden saamien tukien selvittämiseen. Kaiken kaikkiaan suomenruotsalaisuuden vertaaminen muihin kielisiin osoittaa, että suomi kansainvälistyy ja monikielistyy.

Suomenruotsalaisuus taipuu myös muihin vertailuihin, jopa perhosiin vertaamiseen. Muiden maiden vähemmistöjen asemaan vertailu osoittaa, että suomenruotsalaisten vähemmistöasemaa pidetään hyvänä tai jopa kadehdittavana.

7.7 Leikittely

Leikittely on muodostamistani yläteemoista lukumäärältään pienin, eikä se sisällä alateemoja. Leikittelyyn sisältyy neljä analyysiyksikköä, joissa suomenruotsalaisuuteen otetaan humoristinen ote.

alkuperäisilmaus	pelkistetysti	tiivistetysti
- Toivon että Ruotsi on iloinen siitä, että Suomella on nyt muumipeikkopääministeri, joka puhuu selvää suomenruotsia , Stubb laukoi.	suomenruotsi = muumikieli	huumori (suomenruotsi = muumikieli)
Sauli Niinistö nimitti puolustusvoimain komentajaksi lentäjä Lindbergin. Nimitys sopii myös ruotsalaisille. Kun Ruotsilla ei ole armeijaa, puolustuksen hoitaa pelkkä ruotsinkielinen nimi Suomessa.	sarkastinen viittaaminen Ruotsiin	huumori (suomenruotsalainen ministeri toimisi Ruotsinkin päin)
- Kun heräsin, jano oli kauhea. Sanoin vatten, vettä. Kerroin myöhemmin ystävälle vitsinä, ettei tiedä miten vaikeaa on olla suomenruotsalainen . Silloinkin kun herää koomasta, on osattava puhua kahdella kielellä!	suomenruotsalaisten kaksikielisyydellä vitsailu	huumori (kaksikielisyydellä vitsailu)
Luon lavalla mielikuvia, joihin on helppo samaistua. En edusta tiettyä ryhmää, en ole liian lihava tai laiha, pitkä tai lyhyt, suomenruotsalainen , koulukiusattu, nörtti ja niin edelleen. Pysin olemaan oma itseni, se avaa yleisölle enemmän kuin rooli. Olen jollain lailla kansan mies, siihen ainakin pyrin.	mitä ei ole: suomenruotsalainen	mitä ei ole: suomenruotsalainen

Taulukko 12: Kaikki leikittely-teeman analyysiyksiköt

Pääministeri Alexander Stubb kuvailee Ruotsissa itseään humoristisesti muumipeikkopääministeriksi, joka puhuu selvää suomenruotsia. Puolustusvoimain komentajaksi valittu suomenruotsalainen kirvoittaa naljailuun siitä, miten Ruotsin puolustuksen voi hoitaa pelkkä ruotsinkielinen nimi Suomessa, kun Ruotsilla ei enää ole armeijaa. Lisäksi suomenruotsalainen haastateltava vitsailee sillä, miten hän pyysi koomasta heräämisen jälkeen vettä sekä ruotsiksi että suomeksi.

Leikittely-teemaan kuuluu myös koomikko Sami Hedbergin huomautus siitä, ettei hän ole suomenruotsalainen. Ei-suomenruotsalaisuus on osa Hedbergin listaa siitä, mitä kaikkea hän ei ole. Koska suomenruotsalaisuus sijoittuu Hedbergin haastattelussa humoristiseen asiayhteyteen, sijoitin sen osaksi leikittely-teemaa.

Erikoisena yksityiskohtana mainitsen, että muumipeikkopääministerijuttu on koko aineiston jutuista

ainoa, jossa pääministeri Alexander Stubbista puhutaan suomenruotsalaisena. Vuonna 2014 Stubb toimi eurooppa- ja ulkomaankauppaministerinä sekä pääministerinä. Tarkistin Aamulehden arkistosta haulla alexander* and.s stubb*, kuinka monessa Aamulehden jutussa Stubb mainittiin vuonna 2014, ja tulos oli 493. Näistä lähes 500 jutusta vain yhdessä mainitaan samassa kappaleessa Stubb ja suomenruotsalaisuus.

7.8 Otsikoiden tematisointi

Käyn tässä luvussa läpi, miten suomenruotsalaisuutta esitetään juttujen otsikoissa. Kokosin otsikot ensin allekkain yhdeksi listaksi ja erittelin otsikot kolmeen ryhmään:

- 1) niihin, joissa esiintyy henkilö tai organisaatio, joka mainitaan leipätekstissä suomenruotsalaiseksi,
- 2) niihin, joissa mainitaan sana suomenruotsi, suomenruotsalainen, ruotsi tai ruotsin kieli ja
- 3) niihin, joissa ei ole mainintaa suomenruotsalaisuudesta.

Henkilöt ja organisaatiot, jotka mainitaan jutussa suomenruotsalaiseksi ja joiden nimi on päätynyt jutun otsikkoon, ovat:

- Isac (Elliot)
- Svenska samskolan
- Majken (Stenberg)
- Stokka (Stockmann)
- Eva Wahlström
- (Sandra) Eriksson
- Li Andersson
- KSF Media [kahdessa otsikossa]
- (Alexander) Stubb
- Tove (Jansson)
- Gunvor Sandkvist
- Kulturfonden

Yhteensä 13 suomenruotsalaista henkilöä tai organisaatiota saa maininnan otsikoissa. Lisäksi viidessä muussa otsikossa mainitaan jotain suomenruotsalaisuuteen liittyvää. Nämä otsikot ovat:

- Ruotsin kieli on kansalle mieleen, pakkoruotsi ei
- Pakkoruotsi puhuttaa taas

- Pakkoruotsikiista sen kun jatkuu
- Vuoden teatteri on ruotsinkielinen Viirus
- Pello ei tue ruotsinkielisiksi ryhtyviä

Yhteensä 18 otsikossa on siis tavalla tai toisella mainittu suomenruotsalaisuus. Kaikista 93 jutusta tämä tarkoittaa 19:ää prosenttia. Otsikoihin päätyneet suomenruotsalaiset ovat julkisuuden henkilöitä, ja tunnettuina voi pitää myös Stockmannia, KSF Mediaa ja Kulturfondenia. Vertailun vuoksi, suomenruotsalaisen Nanny Nordströmin nimi ei ole päätenyt jutun otsikkoon, vaan hänestä kirjoitetaan otsikossa ”naisena” (Kohtaus vei naiselta edellisen elämän, 6.1.2014). Pakolliseen toisen kotimaisen kielen opiskeluun viitataan pakkoruotsi-sanalla kolmessa otsikossa.

7.9 Juttujen visuaaliset elementit

Kuten selvitin luvussa 6.2, tarkoitan juttujen visuaalisilla elementeillä kuvia, kuvatekstejä, grafiikoita, grafiikoiden tekstejä ja faktalaatikoiden tekstejä. Aineistoni 93 jutussa vain seitsemän sisälsi sellaisia visuaalisia elementtejä, joissa mainittiin jollain tavalla suomenruotsalaisuus. Koska suomenruotsalaisuuteen viitattiin harvoissa jutuissa, käyn kaikki maininnat tässä läpi.

7.9.1 Visuaalisten elementtien tekstien tematisointi

Suomenruotsalaisuus saa maininnan kahdessa kuvatekstissä, kahdessa grafiikan tekstissä ja kolmessa faktalaatikossa.

jutun otsikko	pvm	visuaaliset elementit	alateema/ yläteema
Lucia-neito toi valoa synkkyyteen	12.12. 2014	1) pääkuva Lucia-kulkueesta, kuvateksti 2) kakkokuva kirkossakävijöistä, kuvateksti: ”Tampereen Kalevan kirkon Lucia-juhlassa laulettiin kauneimpia joululauluja yhtä aikaa suomeksi ja ruotsiksi.”	kaksikielisyys/ kielitodellisuus
Svenska samskolan Pirkanmaan yksiköiden luokiovertailussa	26.11. 2014	grafiikka, ensimmäisellä rivillä Svenska samskolan	elitismi/ asema
Matriarkaalisessa fantasiassa tytöt saavat äänen	21.11. 2014	pääkuvana Maria Turttschaninoffin kasvokuva, faktalaatikossa pieni kasvokuva ja ensimmäisenä faktapallerona ”suomenruotsalainen kirjailija ja freelance-toimittaja”	maininta yksinään/ maininta

Ruotsi on suomalaisen	16.11.2014	kuvassa kuulokkeet ja tietokoneen kulma, kuvateksti: "Eduskunnassa ehdotettiin jopa pakoruotsin korvaamista laajennetuilla tulkkauspalveluilla. Kielikeskustelu kaipaa tosiaan tasonkorotusta."	kaksikielisyys/ kielitodellisuus
Hallitus tarjoaa kielikylpy-porkkanaa	8.7.2014	1) kuva torniolaisista tytöistä, kuvateksti 2) faktalaatikko, jossa selvitetään kansalliskielistrategiaa ja kielikylpyä: "Valtioneuvoston ensimmäinen kielistrategia. Koskee suomea ja ruotsia.", "Kehittämishanke, joka pyrkii turvaamaan, että Suomessa vastaisuudessa olisi kaksi elinvoimaista kansalliskieltä", Järjestämisestä päättää kunta. Suomen- ja ruotsinkielisiä kielikylpyjä on tarjolla lähinnä vain rannikolla."	kaksikielisyys/ kielitodellisuus
Pakoruotsi puhuttaa taas	27.4.2014	grafiikka ruotsin- ja vieraskielisten määrästä Suomessa	kaksikielisyys/ kielitodellisuus
Ei mitään yhteistä	19.1.2014	kuvia luotolaisesta ja kuhmoislaisesta perheestä, kuvatekstit, faktalaatikoita. Luoto-faktalaatikossa viimeisenä maininta: "Ruotsinkielisessä kunnassa suomenkielisiä asukkaita on noin 7 prosenttia."	kaksikielisyys/ kielitodellisuus

Taulukko 13: Visuaalisten elementtien tekstit

Leipätekstistä luomani teemoittelu oli sellaisenaan sovellettavissa myös visuaalisten elementtien teksteihin. Seitsemästä visuaalisesta elementistä viidessä oli havaittavissa kielitodellisuuteen liittyvää tematiikkaa.

Kielitodellisuudesta kertovat toteamukset kielikeskusteluun toivotusta tasonkorotuksesta, Tampereen Kalevan kirkon Lucia-juhlan suomen- ja ruotsinkielisistä joululauluista sekä kansalliskielistrategiasta ja kielikylvystä sekä Luodon suomenkielisten asukkaiden määrästä. Nämä maininnat ilmentävät Suomen kaksikielistä todellisuutta ja sen tilaa.

Tampereen Svenska samskolanin mainitseminen Pirkanmaan parhaaksi lukioksi vahvistaa käsitystä suomenruotsalaisista eliittinä. Suomenruotsalaisten asemaa kuvaa ruotsin- ja vieraskielisten, Suomessa asuvien henkilöiden määrä todetaan yhtä suureksi. Maininta-teemaan sopii Maria Turt-schaninoffin mainitseminen suomenruotsalaiseksi.

7.9.2 Suomenruotsalaisiksi mainitut henkilöt kuvissa

Käyn seuraavaksi läpi ne henkilöt, paikat tai organisaatiot, jotka mainitaan jutun leipätekstissä tai visuaalisten elementtien tekstissä ruotsinkielisiksi ja jotka näkyvät juttujen kuvituksessa. Kuvissa esiintyviä, suomenruotsalaisiksi mainittuja henkilöitä tai kohteita ovat:

- Jean Sibelius, säveltäjä
- Isac Elliot (kahdessa kuvassa), laulaja
- Maria Turtschaninoff, kirjailija
- Majken Stenberg, opiskelija
- Eva Wahlström, nyrkkeilijä
- Sandra Eriksson, juoksija
- Mark Levensgood, kirjailija
- Li Andersson, kansanedustaja
- Lars Huldén, kirjailija
- Alexander Stubb, pääministeri
- Veeti Granö, joka sai ristiäisissä nimen
- Rikard Bjuström, liikemies
- Tove Jansson, taiteilija-kirjailija
- Närpe [sic!] Trä och Metall, metallialan yritys
- Gunvor Brettschneider, vankileirille lapsena joutunut
- Ahlskogin ja Nyfeltin perheet Luodosta

Aineistossa on siis yhteensä 94 juttua. Näistä jutuista 17:ssä on kuvassa henkilö, joka jutussa mainitaan suomenruotsalaiseksi. Yhdessä kuvassa on närpiöläinen yritys, mutta muut kuvat esittävät henkilöitä. Tove Jansson esiintyy jutun kuvituksena käytetyssä maalauksessaan nimeltä Omakuva (1975).

Juttujen kuvituksessa esiintyy sekä tunnettuja että tuntemattomia suomenruotsalaisia Alexander Stubbista ja Isac Elliotista luotolaisiin perheisiin ja oululaiseen pikkuvauvaan. Tunnetut suomenruotsalaiset ovat kuvissa poliitikkoja, kulttuurialan ihmisiä ja urheilijoita. Mainittavaa on, että suomenruotsalaisiksi mainitut henkilöt näkyvät kuvissa erityisesti henkilöhaastattelujen ja reportaasien yhteydessä. Uutisjuttuja ovat päässeet kuvittamaan vain Alexander Stubb ja Rikard Bjuström.

Henkilöt esiintyvät eri tavoin rajatuissa kuvissa kasvokuvista kokovartalokuviin. Jos kuvassa on muita henkilöitä, he eivät näy kokonaan tai he ovat selkää päin. Esimerkiksi Sandra Eriksson -jutussa muista urheilijoista näkyy jalkaa ja selkää, ja ristiäiskuvassa aikuisista näkyy vain kädet.

8 Päätelmät

Tämän tutkielman tarkoitus oli selvittää suomenruotsalaisuuden esittämistä Aamulehdessä. Kuitenkin on huomionarvoista, että suomenruotsalaiset ovat vain yhden jutun pääaiheena (Näin syntyi uutinen, 18.5.2014). Koska suomenruotsalaisuus ei ole jutussa keskeinen aihe, kielivähemmistön esittäminen syntyy sivulausehuomautuksissa. Tämä tarkoittaa, että jutuissa syntynyt suomenruotsalaisuuden esittäminen on ollut jopa tahatonta.

Maasilta, Rahkonen ja Raittila (2008, 62) kirjoittavat, että journalistit eivät useinkaan mieti, millaisia kokonaisuuksia heidän yksittäisistä jutuistaan muodostuu yleisölle. En siis voi olettaa, että Aamulehdessä luodaan tarkoituksella tietynlaista kuvaa suomenruotsalaisista.

Kuten tutkielman nimikin kertoo, suurin osa Aamulehden vuoden 2014 suomenruotsalaisuusviitauksista on mainintoja. Henkilön tai organisaation suomenruotsalaisuus mainitaan, mutta kieliaiheeseen ei paneuduta enempää. Tässä luvussa yhdistän analyysissä tekemäni havainnot tutkimuksen teoreettiseen viitekehykseen ja kerron tekemistäni päätelmistä. Vastaan tutkimuskysymyksiini ja siihen, toteutuiko hypoteesini. Lopuksi annan ehdotuksia jatkotutkimuksille.

8.1 Miten suomenruotsalaisuudesta kirjoitetaan?

Suomenruotsalaisuudesta kirjoitettiin vuoden 2014 Aamulehdissä kaikkiaan hyvin vaihtelevasti. Suomenruotsalaisuuden nykypäivään pureutuvat erityisesti seuraavat yläteemat: kielitodellisuus, asema ja käsitys. Nämä yläteemat muodostavat yhdessä 52 prosenttia aineistosta. Lisäksi leikittely-yläteemassa suomenruotsalaisuus taipuu myös huumorin ainekseksi, mutta leikittelyä on alle neljässä prosentissa analyysiyksiköistä.

Analyysini luo kuvan kaksikielisestä maasta, jossa lakisääteiset asiat ovat tarjolla sekä suomeksi että ruotsiksi, mutta henkilöt ovat joko suomen- tai ruotsinkielisiä. Kuten Sandlund (2000, 15) kirjoittaa, Suomen etnisistä suhteista puhuttaessa puhutaan erimaalaisista, mutta Suomen sisäisiä eroja käsiteltäessä puhutaan usein kieliryhmistä. Tässäkin tutkimuksessa ilmenee, miten henkilöitä ja organisaatioita määritellään ruotsinkielisiksi. Suomenkielisyys on suomenkielisen lehden tapauksessa normi, ruotsinkielisyys on normista poikkeavaa.

Suomenruotsalaisuutta kuvailevien yläteemojen lisäksi on huomionarvoista tarkastella kahta jäljelle jäänyttä yläteemaa, eli mainintoja ja vertailua. Maininnoissa suomenruotsalaisuus vain mainitaan ja vertailussa ruotsinkielisyys rinnastetaan johonkin muuhun, yleisimmin muuhun ei-suomenkielisyyteen. Näihin yläteemoihin kuuluvia analyysiyksiköitä on yhteensä 50. Toisin sanoen, 45 prosenttia analyysiyksiköistä sisältää pelkän nopean viittauksen suomenruotsalaisuuteen. Pidän näitä mainintoja ja vertauksia kiinnostavina tarkastelun kohteina. Vaikka nämä sivulausemaininnat eivät anna tietoa esimerkiksi suomenruotsalaisten asemasta tai ruotsin kielen tilanteesta, ne osoittavat suomenruotsalaisuuden arkipäiväisyyden. Ruotsinkielisyyden voi mainita tekstissä ohimennen, mutta siihen ei tarvitse syvemmin pureutua. Ruotsinkielisyys voi olla mainitsemisen arvoinen asia siinä missä henkilön koulutustaustakin. Ruotsin kielen kaksijakoinen asema näkyy siinä, että ruotsi mainitaan suomen rinnalla toisena kotimaisena kielenä, kun kyse on lain edellyttämistä palveluista, kuten pakkausselosteista. Kuitenkin ruotsin voi mainita myös vieraiden kielten rinnalla, esimerkiksi vertailtaessa suomenkielisten ja ei-suomenkielisten määrää Suomessa.

Kuten Pulkkinen (2008, 162) kirjoittaa, lukijan huomion saavat ensin jutun visuaaliset elementit. Juttujen kuvitukseen on päätyntä suomenruotsalaisia laidasta laitaan, pääministeristä pikkuvauvaan. Henkilöiden suomenruotsalaisuus tuskin on ollut syy siihen, miksi heidän kuvansa on päätyntä juttuun. On kuitenkin kiinnostavaa huomata, että kuvissa esiintyy monenlaisia suomenruotsalaisia. Suomenruotsalaisuudella on siis Aamulehden jutuissa monenlaiset kasvot.

Tampereen asema suurimpana ruotsinkielisenä kielisaarekkeena ei juuri näy jutuissa. Kielisaa-reke-Tampereen organisaatioista maininnan saa Svenska samskolan (26.11. ja 15.3.2014) ja Tampereen ruotsinkielinen seurakunta (20.1.2014) sekä suomenruotsalaisista tapahtumista Lucian päivän vietto (12.12. ja 20.11.2014). Kuten kirjoitin luvussa 2, Tampereella on ruotsinkielistä historiaa, mutta nykypäivän Tampereella ruotsi ei juuri kuulu. Kaikista 94 jutusta siis vain neljässä sivuttiin Tampereen ruotsinkielisyyttä. Tämä on tosin ymmärrettävää, sillä vaikka Aamulehti onkin Pirkanmaan maakuntalehti, vain osa lehden sisällöstä on paikallisia juttuja. Koska lehti kattaa myös valtakunnalliset ja koska vain prosentin murto-osa kaikista suomenruotsalaisista asuu Pirkanmaalla, ymmärrettävästi suurin osa Aamulehden suomenruotsalaisuusviittauksista koskee muita kuin levikialueen suomenruotsalaisia.

8.1.1 Kotoisaa toiseutta

Hypoteesissani esitin, että suomenruotsalaisuus on Aamulehdessä toiseutta. Onko näin? Pohjasin hypoteesini Brunen (2004, 48) määritelmään journalistisen tekstin toiseudesta: toiseus ilmenee esi-

merkiksi epäsymmetrisenä vastakkainasetteluna ja siinä, miten ”me” puhuu ”niistä”. Lisäksi huomautin Heikkilään (2011, 54) viitaten, että suomenruotsalaisiin liitetään yleensä elitismi, vaikka todellisuudessa suomenruotsalaiset ovat hyvin heterogeeninen ryhmä.

Heikkilän (2011) kuvailemaan, suomenruotsalaisten etuoikeutettuun asemaan viittaavat elitismialateeman 10 analyysiyksikköä, jotka kattavat yhdeksän prosenttia aineistosta. Selvimmin suomenruotsalaisten etuoikeutettuun asemaan viittaa kirjailija Philip Teirin (12.10.2014) sitaatti: ”[...] Suomessa asemani on paljon parempi kuin monen suomeksi kirjoittavan. Kirjani julkaistaan jo valmiiksi ruotsiksi ja suomeksi samaan aikaan.” Elitistisyys on siis vain yksi suomenruotsalaisuuden esittämisen tapa.

Kuten Tom Moring (2012, 275) kirjoittaa, Suomen rekistereissä henkilöllä voi olla vain yksi äidinkieli. Tämä näkyy Aamulehdessä esimerkiksi siinä, miten henkilön ruotsinkielisyys mainitaan. Suomenkielisyys on oletusarvo, ruotsinkielisyys se *toinen* kotimainen kieli – ja sen vuoksi toiseutta.

Toiseuttamista voi tutkimuksessani havaita kaikissa muissa yläteemoissa paitsi maininnoissa. Toisin sanoen, kielitodellisuus-, asema-, käsitys-, vertailu- ja leikkely-yläteemat sisältävät analyysiyksiköitä, joissa suomenkielisen lehden suomenkielinen teksti esittää ruotsinkieliset toisina. Toiseuttaminen ilmenee sanavalinnoissa, kuten ”edes kiistely ruotsin kielen asemasta ei näytä heikentävän Ruotsin valtion suosiota tässä aihepiirissä” (9.5.2014) ja ”[...] olisi vahinko, jos ruotsin kieli ja kulttuuri häviäisivät Suomesta” (23.12.2014). Tällaisissa tapauksissa suomenkielisyys edustaa tavallisuutta ja tuttuutta, ruotsinkielisyys on ”se toinen vaihtoehto”.

Suomenruotsalaisuuden toiseuttaminen ei kuitenkaan ole yksiselitteistä: kielivähemmistöllä ei ole Aamulehdessä tiettyä roolia, jossa heidät esitettäisiin. Suomenruotsalaisia ei siis esitetä eksoottisena, rikkaana ja rannikolla elävänä ihmisryhmänä, joka on kaukana tavallisen tamperelaisen arjesta. Toiseus on hienovaraista: suomenruotsalaisuus-kortin voi vetää esille, jos tarvitaan esimerkiksi vertailukohta elinvoimaisesta vähemmistöstä. Suomenruotsalaisuus on kotoisaa toiseutta. Lukija tietää, keitä suomenruotsalaiset ovat, eikä termiä tarvitse enempää selittää. Voidaan puhua ”ruotsinkielisistä paikkakunnista, joissa lapset oppivat suomea” erittelemättä, että kyseessä eivät ole Ruotsin, vaan Suomen kunnat. Vastaavasti voidaan kirjoittaa, miten ”ruotsinkieliset nimet ovat jääneet eliitissä vähemmistöön”. Lukijan voidaan olettaa tietävän, että pitkään Suomen rikkaimpien listoja hallitsivat ruotsinkieliset sukunimet.

Suomenruotsalaisuus on siis riittävän lähellä ja toisaalta riittävän kaukana. Haastateltavan suomenruotsalaisuus voidaan kuitata maininnalla, eikä ruotsin kieli ole välttämättä ihmeellinen asia tai

aihe. Toisaalta suomenruotsalaisuudessa riittää näkökulmia ammennettavaksi. Suomenruotsalaisuus on suomenkielisellev lehdelle toiseutta siinä missä muukin ei-suomenkielisyys.

8.2 Kriittisiä huomioita

Arvioin aineistolähtöistä sisällönanalyysimenetelmää luvussa 6.1.4, ja totesin, että analyysiini vaikuttivat esimerkiksi tutkielman teoreettinen viitekehys ja että toinen henkilö olisi analyysissa ehkä päätenyt erilaiseen tulokseen. Lisäksi aineiston olisi voinut kerätä eri tavalla. Valitsemani aineiston keräämisen menetelmä edellytti, että suomenruotsalaisuus on otettu jutussa sanavalinnalla esiin. Suomenruotsalaisista henkilöistä ja organisaatioista kirjoitettiin varmasti myös aineistoni ulkopuolississa jutuissa.

Jouduin tutkimuksessani soveltamaan Tuomen ja Sarajärven (2009) esittelemää teemoittelutapaa. Loin aineistosta ensin alateemoja, jotka sitten yhdistin yläteemoiksi. Ala- ja yläteemat olivat oma tapani saada hajanaisista analyysiyksiköistä tiivistä tietoa. Perustellusti voikin kysyä, olisiko jotkin analyysiyksiköt voinut sijoittaa eri alateemaan ja olisivatko yläteemat sen jälkeen näyttäneet erilaisilta. Analyysiyksiköiden sijoittamisen lisäksi myös teemojen nimeäminen on ollut oma valintani. Esimerkiksi yhden yläteeman nimessä käyttämäni sana "kielitodellisuus" on suomen kielessä harvinaisen, mutta vastaava ruotsinkielinen sana "språkverklighet" on yleisemmässä käytössä. Jos en itse kuluttaisi ruotsinkielistä mediaa lähes päivittäin, tuskin olisin päätenyt käyttämään tutkielmasani ruotsista lainatulta kuulostavaa kielitodellisuus-sanaa.

Hypoteesissani oletin, että suomenruotsalaisia esitettäisiin Aamulehdessä toisina. Koska valtaosa jutuista kuitenkin käsitteli muita aiheita kuin suomenruotsalaisuutta tai esimerkiksi ruotsinkielisiä palveluja, toiseudeksi luokiteltavia tekstikatkelmia on aineistossa vähän. Tämä ei tietenkään tarkoita, että minun olisi pitänyt ylitulkita neutraaleja lauseita toiseuttamiseksi. Kuitenkin toiseuden tutkiminen olisi tässä yhteydessä vaatinut sanastotasolle menevää tekstianalyysia. Sanavalinnat, esimerkiksi suomenruotsalaisuuden yhteydessä mainittavat kielteiset, neutraalit ja myönteiset adjektiivit, olisivat voineet antaa kiinnostavan näkökulman tutkimukseen.

Koska en ole suomenruotsalainen, minulla oli etäisyyttä tutkittavaan kieliryhmään eikä minun tarvinnut tulkita aineistoa suomenruotsalaisuuden sisäisestä kontekstista. Olisikin kiinnostavaa tietää, olisiko suomenruotsalainen henkilö tulkinut samaa aineistoa eri tavalla. Toisaalta ruotsin kielen

taitoni avulla pystyin perehtymään myös ruotsiksi tehtyyn tutkimukseen, mikä toivottavasti antoi minulle pelkkiä suomen- ja englanninkielisiä tutkimuksia paremman pohjan etenkin etnisyysskysymysten tarkasteluun.

8.3 Ehdotuksia jatkotutkimukseksi

Vähemmistöjen esittäminen mediassa tarjoaa loputtomasti erilaisia tutkimusnäkökulmia. Keskitynkin tässä tarjoamaan muutaman näkökulman, joiden avulla suomenruotsalaisuuden esittämisen tutkimista voisi jatkaa.

Yksi kiinnostava jatkotutkimusmahdollisuus on kaikkien kielisaarten, eli Tampereen, Porin, Oulun ja Kotkan, medioiden suomenruotsalaisuuskirjoittelun vertailu. Lisäksi on mahdollista tarkastella esimerkiksi, miten kaksikielisen paikkakunnan suomen- ja ruotsinkieliset mediat kirjoittavat toisen kielen edustajista. Mahdollisuuden tällaiseen vertailuun tarjoavat esimerkiksi Pohjalainen ja Vasabladet, jotka molemmat ilmestyvät Vaasassa. Yhden lehden suomenruotsalaisuuskirjoittelua voi tutkia myös pitkällä aikavälillä, esimerkiksi kymmenen vuoden ajalta. Myös pakkoruotsikeskustelun tai vastaavasti ruotsinkielisten käymän tvångsfinskakeskustelun tutkimiseen on paljon media-aineistoa tarjolla.

Toivon, että pystyin tällä tutkielmallani tuomaan uuden avauksen suomenruotsalaisuuden tutkimiseen. Tutkimuksen tekijän ei tarvitse olla suomenruotsalainen, kuten ei tutkittavan mediankaan, vaan myös suomenkieliset mediat tarjoavat kiinnostavaa tutkimusaineistoa. Kielisaarekkeista tehdyt tutkimukset ovat keskittyneet kielitieteisiin, mutta kielisaarekkeita voi tutkia myös journalistiikan näkökulmasta.

Lähteet

Ajankohtainen Nelonen (2014) *Suomenruotsalainen ystävämmme Muffe Hellberg sukelsi syvälle itseensä ja päätti mennä kouluun*. 30.5.2014. Saatavilla: <http://www.nelonen.fi/ohjelmat/ajankohtainen-nelonen/1640294-suomenruotsalainen-ystavamme-muffe-hellberg-sukelsi-syvalle-itseensa-ja-paatti-menna-kouluun> [Viitattu 8.2.2016.]

Asetus alueellisia kieliä tai vähemmistökieliä koskevan eurooppalaisen peruskirjan voimaansaattamisesta. 4.3.1998. 23/ 1998. Saatavilla: <http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1998/19980023> [Viitattu 28.1.2015.]

Brune, Ylva (2004) *Nyheter från gränsen. Tre studier i journalistik om "invandrare", flyktingar och rasistisk våld*. Göteborg: Göteborgs universitet. Akademisk avhandling, institutionen för journalistik och masskommunikation.

Dyer, Richard (2009 [1993]) The Role of Stereotypes. Teoksessa: Thornham, Sue, Bassett, Caroline & Marris, Paul (eds.) *Media Studies. A Reader*. 3rd ed. Edinburgh: Edinburgh University Press. 206–212.

Fiske, John (2003 [1993]) Toimi maailmanlaajuisesti, ajattele paikallisesti. Teoksessa: Lehtonen, Mikko & Löytty, Olli (toim.) *Erilaisuus*. Tampere: Vastapaino. 131–153.

Fitzgerald, Michael Ray (2010) "Evolutionary Stages of Minorities in the Mass Media": An Application of Clark's Model to American Indian Television Representations. *The Howard Journal of Communications*. 2010/ 21. 367–384.

Gripsrud, Jostein (2004) *Mediekultur, mediesamhälle*. 2:a uppl. [2002] Göteborg: Daidalos.

Gustafsson, Karl Erik & Kemppainen, Pentti (2002) Pohjoismainen media. Teoksessa: Ruusunen, Aimo (toim.) *Media muuttuu. Viestintä savitauluista kotisivuihin*. Helsinki: Gaudeamus. 119–133.

Hallam, Elizabeth & Street, Brian V. (2000) Introduction. Teoksessa: Hallam, Elizabeth & Street, Brian V. (eds.) *Cultural encounters. Representing "otherness"*. London: Routledge. 1–10.

Jordanova, Ludmilla (2000) History, 'otherness' and display. Teoksessa: Hallam, Elizabeth & Street, Brian V. (eds.) *Cultural encounters. Representing "otherness"*. London: Routledge. 245–

Hansson, Hasse, Karlsson, Sten-Gösta & Nordström, Gert Z. (2006) *Seendets språk. Exempel från konst, reklam, nyhetsförmedling och semiotisk teori*. Lund: Studenlitteratur.

Herberts, Kjell (1988) *"Detta svenskatalande bättre folk..." En dokumenterande innehållsanalys av språkdebatter i finsk huvudstadspress under åren 1984–1988*. Vasa: Åbo Akademi.

Höckerstedt, Leif (2000) *Fuskfinnar eller östsvenskar? En debattbok om finlandssvenskhet*. Helsingfors: Söderström.

Heikkilä, Riie (2011) *Bättre folk, bättre smak? Suomenruotsalaisten maku ja kulttuuripääoma*. Helsinki: Helsingin yliopisto. Saatavilla:

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/26320/battrefo.pdf?sequence=1> [Viitattu 30.9.2014.]

Heikura, Riitta (2015) *Språkval bland finlandssvenska ungdomar i Svenska samskolan i Tammerfors*. Tampere: Tampereen yliopisto. Pohjoismaisten kielten pro gradu -tutkielma.

Hietaoja, Anna-Leena (2015) *Finska hem – tvåspråkiga barn. Familjespråkpolicy i fem familjer där hemspråket är finska och barnen går i svensk förskola eller skola*. Tampere: Tampereen yliopisto. Pohjoismaisten kielten pro gradu -tutkielma. Saatavilla: <https://tampub.uta.fi/handle/10024/97257> [Viitattu 16.2.2016.]

Horsti, Karina (2002) Cultural diversity in Finland. Teoksessa: ter Wal, Jessika (ed.) *Racism and cultural diversity in the mass media. An overview of research and examples of good practice in the EU Member States, 1995–2000*. Vienna: The European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia. 351–372.

Horsti, Karina (2000) Media ohittaa "toisen". Suomen mediatutkimus rasismista, etnisyydestä ja maahanmuutosta. *Tiedotustutkimus* 2000/4. 79–87.

Hurriksi.com. Suomalainen, käänny hurriuteen ja jätä finniys taaksesi, senkin ugraali mongooli! Saatavilla: www.hurriksi.com. [Viitattu 3.2.2016.]

Jokinen, Arja, Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (1993) *Diskurssianalyysin aakkoset*. Tampere: Vastapaino.

Jyrkiäinen, Jyrki (2012) Sanomalehdistö. Teoksessa: Nordenstreng, Kaarle & Wiio, Osmo A. (toim.) *Suomen mediamaisema*. 3. uud. painos. Tampere: Vastapaino. 67–100.

Karniel, Yuval & Lavie-Dinur Amit (2011) Entertainment and Stereotype: Representation of the Palestinian Arab Citizens of Israel in Reality Shows on Israeli Television. *Journal of Intercultural Communication Research*. 2011/ vol. 40, no. 1. 65–87.

Kielilaki. 6.6.2003/ 423. Saatavilla: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030423> [Viitattu 15.5.2015.]

Kielitoimiston sanakirja (2016) hakusana: vähemmistö. Saatavilla: <http://www.kielitoimistonsanakirja.fi/netmot.exe?motportal=80> [Viitattu 4.2.2016.]

Kingelin-Orrenmaa, Zea (2010) *Tammerfors som svensk språk i Finland. En etnografisk studie av Svenska samskolan i Tammerfors*. Tampere: Tampereen yliopisto. Pohjoismaisten kielten sivuaineututkielma. Saatavilla: <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/82101/gradu04699.pdf?sequence=1> [Viitattu 31.10.2014.]

Kivikuru, Ullamaija (2002) Spridda tankar om människor, medier och journalistik som knappast existerar. Teoksessa: Sandlund, Tom (red.) *Etnicitetsbilden i finlandssvenska medier*. Helsingfors: Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet, Forskningsinstitutet. 31–43.

Koskinen, Hilka (2014) *Finsktalande sämre folk. Suomi ja suomalaiset Dagens Nyheterin ja Göteborgs-Postenin kirjoittelussa 2013*. Tampere: Tampereen yliopisto. Tiedotusopin pro gradu -tutkielma. Saatavilla: <https://tampub.uta.fi/handle/10024/96304> [Viitattu 5.2.2016.]

Kujala, Anna (2002) Rapport om etniska minoriteter i den finlandssvenska pressen 1.12.1999–31.10.2000. Teoksessa: Sandlund, Tom (red.) *Etnicitetsbilden i finlandssvenska medier*. Helsingfors: Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet, Forskningsinstitutet. 45–102.

Kuusela, Anna (2009) *Äidinkielen vaihtaminen onnistuu ilman perusteluja*. Turun Sanomat 16.11.2009. Kotimaa. Saatavilla: <http://www.ts.fi/uutiset/kotimaa/88600/idinkielen+vaihtaminen+onnistuu+ilman+perusteluja> [Viitattu 24.3.2015.]

Laurent, Lina (2013) *Svenska språköar och finska utskär*. Magma-studie 3/2013. Saatavilla:

<http://magma.fi/post/2013/8/29/svenska-sprakoar-och-finska-utskar-magma-studie-3-2013> [Viitattu 16.2.2016.]

Ledman, Anna-Lill (2012) *Att representera och representeras. Samiska kvinnor i svensk och samisk press 1966–2006*. Umeå: Umeå universitet. Saatavilla: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:umu:diva-53545> [Viitattu 8.2.2016.]

Lehtonen, Mikko & Löytty, Olli (2003) Miksi erilaisuus? Teoksessa: Lehtonen, Mikko & Löytty, Olli (toim.) *Erilaisuus*. Tampere: Vastapaino. 7–17.

Lepola, Outi (2000) *Ulkomaalaisesta suomenmaalaiseksi. Monikulttuurisuus, kansalaisuus ja suomalaisuus 1990-luvun maahanmuuttopoliittisessa keskustelussa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Liebkind, Karmela, Tandefelt, Marika & Moring, Tom (2007) Introduction: why a special issue on the Swedish-speaking Finns? Teoksessa: Liebkind, Karmela, Tandefelt, Marika & Moring, Tom (eds.) *The Swedish-Speaking Finns*. Berlin: Mouton de Gruyter. 1–11.

Liebkind, Karmela (2010) Social Psychology. Teoksessa: Fisherman, Joshua A. & García, Ofelia (eds.) *Handbook of Language and Ethnic Identity. Disciplinary and Regional Perspectives*. Oxford: University Press. 18–31.

Lindstedt, Inger (2009) *Textens hantverk. Om retorik och skrivande*. Lund: Studentlitteratur.

LT-Levikkitilasto 2015. MediaAuditFinland (2015). Saatavilla: <http://mediaauditfinland.fi/levikit/tilastot/2015-levikkijakauma> [Viitattu 24.3.2016.]

Luotonen, Maija (2014) *Maahanmuuttajien toiseus suomalaisissa naistenlehdissä. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi Annan, Eevan ja Me Naisten vuosikertoista 2012*. Tampere: Tampereen yliopisto. Tiedotusopin pro gradu -tutkielma. Saatavilla: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-201406131745> [Viitattu 18.11.2014.]

Lönnroth, Harry (2009a) Det femte landskapet? Svenska språköar i Finland som objekt för språkvetenskaplig forskning. Teoksessa: Berg, Kirsten M., Borg, Kaj, Ingman, Eva, Sandelin, Minna, Åberg, Anne-Maj (red.) *En färd till språket. Festskrift till Marketta Sundman på 60-årsdagen den 12 mars 2009*. Åbo: Åbo universitet. Nordisk filologi.

Lönnroth, Harry (2009b) *Svenskt i Tammerfors. Tre undersökningar om språk och samhälle i det inre av Finland*. Tampere: Tampere University Press. Saatavilla: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-44-8014-0> [Viitattu 10.12.2014.]

Lönnroth, Harry (2009c) Suomalainen teollisuuskaupunki, ruotsalainen kielisaareke. Ruotsinkielisyys Tampereella 1700-luvulta 2000-luvulle. Teoksessa: Lönnroth, Harry (toim.) *Tampere kieliyh-teisönä*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Maasilta, Mari, Rahkonen, Juho & Raittila, Pentti (2008) *Islam suomalaisissa joukkoviestimissä*. Tampere: Tampereen yliopisto. Journalismin tutkimusyksikkö. Sarja A 103/ 2008. Saatavilla: <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/65335/978-951-44-7236-7.pdf?sequence=1> [Viitattu 2.2.2016.]

Mattsson, Jutta (2010) *Miten kehitysvammaisuudesta uutisoidaan? Kehitysvammaisten esittäminen Aamulehdessä 2007–2008*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Journalistiikan pro gradu -tutkielma. Saatavilla: <https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/36728> [Viitattu 16.2.2016.]

Modenius, Titta (2009) *Språkval i tvåspråkiga parförhållanden i Tammerfors*. Tampere: Tampereen yliopisto. Pohjoismaisten kielten pro gradu -tutkielma. Saatavilla: <http://tampub.uta.fi/handle/10024/80669> [Viitattu 16.2.2016.]

Moring, Tom (2012) Kielivähemmistöjen media. Teoksessa: Nordenstreng, Kaarle & Wiio, Osmo A. (toim.) *Suomen mediamaisema*. 3. täysin uud. painos. Tampere: Vastapaino. 275–292.

Moring, Tom & Husband, Charles (2007) The contribution of Swedish-language media in Finland to linguistic vitality. Teoksessa: Liebkind, Karmela, Tandefelt, Marika & Moring, Tom (eds.) *The Swedish-Speaking Finns*. Berlin: Mouton de Gruyter. 75–101.

Moring, Tom & Kivikuru, Ullamaija (2002) Svenskfinland – ett världsrekord i medier. Teoksessa: Moring, Tom & Nordqvist, Andrea (red.) *Svenska medier i Finland*. 17–34.

Morley, David (2003 [2001]) Kuulumisia. Aika, tila ja identiteetti medioituneessa maailmassa. Teoksessa: Lehtonen, Mikko & Löytty, Olli (toim.) *Erilaisuus*. Tampere: Vastapaino. 131–153.

Mäkipere, Tuovi (2012) *”Helan går tuhansien järvien maassa”. Suomenruotsalaisuus Turun Sanomien ruotsalaisuuden päivä -jutuissa vuosina 2002–2011*. Tampere: Tampereen yliopisto. Tiedotusopin kandidaatintutkielma. Julkaisematon.

Nylund, Mats (2009) *Makten över journalistiken. Intervju, redigering och berättande i tv-nyheter*. Helsingfors: Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet.

Nyman-Kurkiala, Pia (2002) Ruotsinkielinen ja nuori Suomessa. Teoksessa: Laihiala-Kankainen, Sirkka, Pietikäinen, Sari & Dufva, Hannele (toim.): *Moniääninen Suomi. Kieli, kulttuuri ja identiteetti*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, soveltavan kielentutkimuksen keskus. 175–199.

Om Samskolan. Tammerfors Svenska Samskolan (2015). Saatavilla: <http://www.samskolan.fi/> [Viitattu 16.5.2015.]

Pentassuglia, Gaetano (2000) *Defining "minority" in international law: A critical appraisal*. Rovaniemi: University of Lapland. Juridica Lapponica. No. 21.

Pietilä, Jyrki (2010) *Aatetaistoa ja jymyuutisia. Tamperelaisia sanomalehti-ilmiöitä 1800-luvulta vuosituhannen vaihteeseen*. Tampere: Mediapinta. 3. täydenn. painos.

Pohjanpalo, Olli (2015) *Eduskunta kaatoi kansalaisaloitteen pakkoruotsia vastaan – alueelliset ko-keilut kuitenkin selvitetään*. Helsingin Sanomat 6.3.2015. Poliitikka. Saatavilla: <http://www.hs.fi/poliitikka/a1425612176562> [Viitattu 30.3.2015.]

Poole, Elizabeth (2011) Change and Continuity in the Representation of British Muslims Before and After 9/11. The UK Context. *Global Media Journal: Canadian Edition*. 2011, Vol. 4, Issue 2. 49–62.

Raittila, Pentti (2004) *Venäläiset ja virolaiset suomalaisten Toisina. Tapaustutkimuksia ja analyysimenetelmien kehittelyä*. Tampere: Tampere University Press. Saatavilla: <http://urn.fi/urn:isbn:951-44-6016-2> [Viitattu 10.11.2014.]

Raittila, Pentti, Nikunen, Kaarina, Pöyhtäri, Reeta & Hiltunen, Anna-Kaisa (2007) Yhteenvetoa – Miten eteenpäin etnisyyttä koskevien mediatekstien vastaanoton tutkimisessa. Teoksessa: Raittila, Pentti (toim.) *Keskusteluja etnisyydestä mediassa. Suomalaisten, maahanmuuttajien ja tutkijoiden tulkintoja*. Tampere: Tampereen yliopisto. Journalismin tutkimusyksikkö. Sarja A: 102. 131–142. Saatavilla: <http://tampub.uta.fi/handle/10024/65364> [Viitattu 4.2.2016.]

Raittila, Pentti & Kutilainen, Tommi (2000) *Rasismi ja etnisuus Suomen sanomalehdissä syksyllä 1999*. Tampere: Tampereen yliopisto, journalismin tutkimusyksikkö. Sarja C 31/ 2000.

Rasismi ja etninen syrjintä mediassa. Comet – journalismin, viestinnän ja median tutkimuskeskus. Tampereen yliopisto. Päättäneet projektit. Saatavilla: http://www.uta.fi/cmt/tutkimus/comet/tutkimus/paattyneet_projektit/rasismi.html [Viitattu 21.1.2015.]

Reuter, Mikael (2006) *Mikäs kieli se ruotsin kieli oikein on?* Viikon esitelmä Ylen Radio 1:ssä 17.7.2006. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus. Saatavilla: http://www.kotus.fi/julkaisut/kielipalstat/kielipakinat/2006/mikas_kieli_se_ruotsin_kieli_oikein_on [Viitattu 25.3.2015.]

Reuter, Mikael (2004) *Normer i Norden.* Reuters ruta 15.9.2004. Institutet för de inhemska språken. Saatavilla: <http://www.kotus.fi/index.phtml?l=sv&s=1928> [Viitattu 25.3.2015.]

Räisä, Tiina (2009) *Pandor och heterosexuella män. Kritisk diskursanalys av webbdiskussioner i Vasa- och Helsingin Sanomat hösten 2007.* Tampere: Tampereen yliopisto. Pohjoismaisten kielten pro gradu -tutkielma. Saatavilla: <http://urn.fi/urn:nbn:fi:uta-1-19798> [Viitattu 15.10.2014.]

Saari, Mirja (1997) Finlandssvenskan i sociokulturell belysning. Teoksessa: Fremer, Maria, Lilius, Pirkko & Saari, Mirja (red.) *Norden i Europa. Brott eller kontinuitet? Föredrag vid ett Erasmusseminarium för skandinavister Helsingfors universitet 16.–21.9.1996.* Helsingfors: Institutionen för nordiska språk och nordisk litteratur vid Helsingfors universitet. 27–43.

Salminen, Leena (2014) *Toimintaympäristö. Kielet ja kansalaisuudet.* Tampereen kaupunki. Esitys 24.4.2014. Saatavilla: http://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CCgQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.tampere.fi%2Fmaterial%2Fattachments%2Fk%2F66xybe5CO%2FKielet_ja_kansalaisuudet_2014.pdf&ei=RxkRVeeMNInaauTOgagP&usg=AFQjCNFhFXpciHlzM-u06vliIPQ-LiCKlg&bvm=bv.89184060,d.d24 [Viitattu 24.3.2015.]

Sandlund, Tom (2002) Diversitet och identitet. Medierna som spegel. Teoksessa: Sandlund, Tom (red.) *Etnicitetsbilden i finlandssvenska medier.* Helsingfors: Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet, Forskningsinstitutet. 15–29.

Sandlund, Tom (2000) Inledning: Rasism, xenofobi och etniska relationer i finländska medier. Problem och tolkningsramar. Teoksessa: Sandlund, Tom (red.) *Rasism och etnicitet i den finlands-svenska tidningspressen.* Helsingfors: Forskningsinstitutet, Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet. 9–20.

Pulkkinen, Hannu (2008) *Uutisten arkkitehtuuri. Sanomalehden ulkoasun rakenteiden järjestys ja jousto*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä Studies in Humanities 88. Saatavilla: <https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/18558> [Viitattu 18.2.2016.]

Saukkonen, Pasi (2011) *Mikä suomenruotsalaisissa ärsyttää? Selvitys mediakeskustelusta Suomessa*. Helsinki: Magma. Saatavilla: http://www.språkförsvaret.se/sf/fileadmin/PDF/Irriterar_finlandssvenskarna.pdf [Viitattu 20.1.2015.]

Signorielli, Nancy (2009) Minorities Representation in Prime Time: 2000 to 2008. *Communication Research Reports*. 2009 (Oct), vol. 26, issue 4. 323–336.

Suomen perustuslaki. 11.6.1999/ 731. 1 luku Valtiojärjestyksen perusteet. 17 § Oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin. Saatavilla: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731#L2P17> [Viitattu 25.3.2015.]

Suomen virallinen tilasto (2014) *Väestörakenne. Liitekuvio 1. Väestö kielen mukaan 1980–2013*. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavilla: http://www.stat.fi/til/vaerak/2013/vaerak_2013_2014-03-21_tau_001_fi.html [Viitattu 3.2.2016.]

Sveriges riksdag. Betänkande 1999/2000:KU6 Nationella minoriteter i Sverige. Saatavilla: <http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Utskottens-dokument/Betankanden/Arenden/19992000/KU61/> [Viitattu 12.2.2016.]

Tuomi, Jouni & Sarajarvi, Anneli (2013) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. 11. uud. painos. Helsinki: Tammi.

Valtioneuvoston asetus väestötietojärjestelmästä. 25.2.2010/ 128. Saatavilla: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20100128> [Viitattu 12.1.2015.]

Väliverronen, Esa (1998) Mediatekstistä tulkintaan. Teoksessa: Kantola, Anu, Moring, Inka & Väliverronen, Esa (toim.): *Media-analyysi. Tekstistä tulkintaan*. Lahti: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus. 13–39.

Zhao, Zhenzhou & Postiglione, Gerard A. (2010) Representations of ethnic minorities in China's university media. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*. 2010, Vol. 31, No. 3.

319–334.

Äidinkielitieto väestötietojärjestelmään. Valtiokonttori. Saatavilla: http://www.suomi.fi/suomifi/suomi/asioi_verkossa/lomakkeet/maist_vrk_5_05_fi_sv/index.html [Viitattu 24.3.2015.]

Liitteet

Liite 1: Aamulehden juttujen tunnistetiedot

julkaisu-päivä	kirjoittaja	sivu	otsikko	juttutyyppi
24.12.2014	Selkokari Antti	kulttuuri 50	Saataisiinpa tuo tyttö edes naimisiin	arvostelu
23.12.2014	Paavola Nadia	uutiset 12	Ruotsin kieli on kansalle mieleen, pakkoruotsi ei	uutinen
12.12.2014	Heinänen Liisa	uutiset 14	Lucia-neito toi valoa synkkyyteen	uutinen
11.12.2014		uutiset 14	Viittomakieli on jo monelle äidinkieli	uutinen
30.11.2014		kulttuuri 62	S niin kuin Säveltäjä	reportaasi
29.11.2014	Niemi Jussi	kulttuuri 65	Isac lauloi, tytöt kirkuivat	arvostelu
26.11.2014	Airo Tatu	uutiset 8	Svenska samskolan Pirkanmaan ykkönen lukiovertailussa	uutinen
26.11.2014	Nordlund Tomi	Mini 12	Nuoret pojat ovat pop	muu
24.11.2014	Kymäläinen Pekka	kulttuuri 40	Missä oikein luuraa suomalainen valtaeliitti?	uutinen
21.11.2014	Lehtinen Nina	kulttuuri 46	Matriarkaalisessa fantasiassa tytöt saavat äänen	uutinen
20.11.2014	Vasara Päivi	Moro 13	Uneksitko voitosta, Majken?	uutinen
16.11.2014	Sainio Sari	uutiset 11	Maarit Helén lyö nyrkin pöytään, kun on sen aika	uutinen
18.11.2014	Laurinolli Teija	uutiset 12	Tulkkaukspalvelujen siirto Kelaan vei kuuroilta oikeuksia	uutinen
16.11.2014		artikkelit 2	Ruotsi on suomalainen	pääkirjoitus
13.11.2014	Laurila Aila-Liisa	uutiset 14	Ylen leikkaukset näkyvät ohjelmien katoamisena	uutinen
13.11.2014	Manninen Jukka	Moro 14	Juice ei päässyt mukaan virsikirjan lisävihkoon	uutinen
1.11.2014		talous 35	Stokka kyntää syvällä	kolumni
1.11.2014	Pokkinen Jorma	ihmiset 54	Eläkepommi jäi suutariksi	kolumni
1.11.2014		ihmiset 64	Lauantaikasvo Eva Wahlström	henkilökuva
30.10.2014		ihmiset 43	Viittomakieliset saavat oman e-kirjaston	uutinen
26.11.2014	STT	uutiset 22	Haglundin puheet tulkittiin [sic!] Ruotsissa arvosteluksi	uutinen
22.10.2014	STT	kulttuuri 43	Pentti Saaritsalle kiitos käännöskoista	uutinen
14.10.2014	Lehtinen Vilma-Lotta	teema 38	Hei hauskuuttaja, heitä hyvä vitsi	haastattelu
12.10.2014	Lehtinen Nina	kulttuuri 72	Kirjallisuus teki kansainvälisen läpimurron	reportaasi
5.10.2014	Lehtonen Soila	kulttuuri 80	Kaupunki saapuu uuteen aikaan	arvostelu
2.10.2014	STT	talous 18	KSF Media irtisanoo 19 työntekijää	uutinen
20.9.2014	Timonen Ilkka	ulkomaat 30	Skotlannin itsehallinnon aste jää jälkeen Ahvenanmaasta	uutinen
20.9.2014	Taponen Aki	uutiset 13	Ruotsin koe oli erittäin vaikea	uutinen
14.9.2014		uutiset 18	Erotaan eurosta. Se on tasapuolisin tapa palauttaa kilpailukyky	henkilökuva

1.9.2014	STT/ Luotonen ym.	uutiset 13	Diabetes on eteläpohjalaisten ja pohjoiskarjalaisten sairaus	uutinen
18.8.2014	Puhakainen Harri	urheilu 21	Suosikin asema oli liikaa Eriksso-nille?	uutinen
17.8.2014		ihmiset 54	"Voi, maamme Suomi!"	uutinen
16.8.2014	Kinnunen Eevi	uutiset 12	Ostoskärkyt täyttyivät halvasta juus-tosta	uutinen
15.8.2014	Metsähalme Freija	uutiset 6	Kauppa ei paljasta venäläistuottei-den hintoja	uutinen
12.8.2014	STT, Reuters	talous 11	Venäjälle tarkoitetut elintarvikkeet voi myydä Suomessa	uutinen
27.7.2014		uutiset 25	Oma kieli, tynni mieli	uutinen
25.7.2014	Hiltunen Hanna-Mari	kulttuuri 44	Kuhmoon rakastunut tenori alotti kadulta	uutinen
13.7.2014		uutiset 30	Perhoset kertovat ilmastonmuutok-sesta	uutinen
12.7.2014		urheilu 26	Suomi, älä koskaan pääse MM-ki-soihin	kolumni
10.7.2014	STT/ Dahlgren Taina	ihmiset 36	Rakastuminen paransi kummasti kielitaitoa	haastattelu
8.7.2014	Laurinolli Teija	uutiset 6	Hallitus tarjoaa kielikylpy-porkkanaa	uutinen
5.7.2014	STT/ Åberg Matias	uutiset 15	Stubb: Suomi ei ulkoista Nato-pää-töstä	uutinen
30.6.2014		artikkelit 2	1 442 euron lomakesä	pääkirjoitus
27.6.2014	STT	uutiset 13	Pello ei tue ruotsinkielisiksi ryhtyviä	uutinen
15.6.2014		kulttuuri 66	Pietarsaaren penikka tallensi 1980-luvun	henkilökuva
13.6.2014	STT	uutiset 8	Pello lupaa 50 euroa äidinkieltään muuttaville	uutinen
1.6.2014		kulttuuri 66	Kuinka kirjan käy? Entä suomen kielen?	uutinen
1.6.2014	Ahonen Hanna-mari	uutiset 8	Li Andersson on vasemmiston nou-sun uusi toivo	haastattelu
27.5.2014	Koskinen Anu Leena	uutiset 8	He saavat pätkäpestin eduskuntaan	uutinen
25.5.2014	Koskeniemi Aila	uutiset 10	Monta syytä äänestää EU-vaa-leissa	uutinen
20.5.2014	STT	talous 16	KSF Media vähentää väestään jopa viidenneksen	uutinen
18.5.2014	Lehtola Jyrki	kulttuuri 80	Näin syntyi uutinen	kolumni
11.5.2014		uutiset 26	Made in Finland	lista
9.5.2014	Kuusela Matti	kulttuuri 46	Sanojen nautinto on suurin nautinto	haastattelu
9.5.2014		artikkelit 4	Puolustus ajan tasalle	pääkirjoitus
7.5.2014	Ahonen Hanna-mari	uutiset 10	Suomi ja Ruotsi voivat perustaa yh-teisiä osastoja	uutinen
30.4.2014	Huovinen Jorma	uutiset 4	Orivesi ja Voionmaa iloitsevat lii-tosta	uutinen
27.4.2014	Miikkulainen Lauri	artikkelit 2	Pakkoruotsi puhuttaa taas	uutinen
26.4.2014	Ahonen Hanna-mari	ihmiset 56	Pakkoruotsikiista sen kun jatkuu	tausta
19.4.2014	Virkkula Simo-pekka	kulttuuri 84	Tallinn	reportaasi
19.4.2014	Jokinen Jouko	ihmiset 62	Kuumaa laavaa kuntiin	tausta/ kro-nikka
19.4.2014		uutiset 18	Arno Miettinen jakoi kakun uusiksi	henkilökuva

17.4.2014	Ellilä Tiina	hyöty 38	Naapuririita ratkeaa yleensä kes- kustelemalla	uutinen
13.4.2014	Torvinen Maiju	ihmiset 64	Hetki elämästä	muu
30.3.2014	STT/ Hassinen heta	uutissivut 7	Pula pätevistä työntekijöistä vaivaa uudistuneita hätäkeskuksia	uutinen
29.3.2014	STT	ulkomaat 20	Kurdit pelkäävät oman kulttuurinsa katoavan	uutinen
28.3.2014	Ihatsu Katja	hyöty 29	Ei tyttöjä ja poikia, ihan vaan LAP- SIA	uutinen
22.3.2014		uutiset 5	Nyt	uutinen
15.3.2014	Isotalo Mikko	uutiset 4	"Rahat ovat kasassa kesällä"	uutinen
12.3.2014		mini 6	Toven viiva on maailman paras	uutinen
10.3.2014		kulttuuri 17	Vuoden teatteri on ruotsinkielinen Viirus	uutinen
9.3.2014	STT/ Hakala Heidi	uutiset 14	Maahanmuuttaja kokee, ettei opet- taja vaadi tarpeeksi	uutinen
9.3.2014	Lehtovaara Riikka	sunnuntai asiat 6	Ei mikä tahansa maa, vaan Venä- jän alkukoti	uutinen
8.3.2014	Pitko Matti	näkökulma 23	Lumetta ja totta	pakina
3.3.2014	Rasimus Liisa	näkökulma 14	Maahanmuuttajat pelastajina	tausta
3.3.2014	Kallioniemi Anneli	uutiset 6	Ulkomailta maaseudulle uutta, vaki- naista työvoimaa	uutinen
26.2.2014	Brotkin Anna	hyöty 25	Helsinki ei koskaan latistu	reportaasi
24.2.2014	Ahonen Hanna- mari	uutiset 5	Onko kaikilla oikeus kieleen?	kolumni
20.2.2014	STT	henkilöt 21	Näyttelijä Gunvor Sandkvist on kuollut	uutinen
19.2.2014	Högmander Jutta	uutiset 7	Löydä lapselle hoitopaikka	uutinen
11.2.2014		talous 8	Barbro Teiristä KSF Median toimi- tusjohtaja	uutinen
9.2.2014	Kallio Henripekka	uutiset 10	Vankileirien lapset saavat viimein- kin oikeutta	uutinen
5.2.2014	Huoviala Kari	näkökulma 16	Leivonnaisten liputuspäivä	kolumni
4.2.2014		uutiset 8	Metodistipastorin hyväksikäyttöuh- reja ainakin 12	uutinen
30.1.2014		artikkelit 2	Kooste	kooste
25.1.2014	STT, Aamulehti	uutiset 4	Kulturfonden tukee sairaalaa ja Guggenheimia	uutinen
23.1.2014	Hakala Raija	kulttuuri 20	Kivelän ensimmäinen suomennos vakuuttaa	arvostelu
20.1.2014		uutiset 6	Tampereen uusi seurakuntajako jo käytössä	uutinen
19.1.2014	Hahto Kaisa	asiat 6	Ei mitään yhteistä	reportaasi
19.1.2014	Karhunkorpi Mar- jaana	kasvot 18	Täällä Leena Reikko, Pyssykangas	henkilökuva
17.1.2014	Mörttinen Matti	näkökulma 16	English, please. Or not.	kommentti
10.1.2014	Kuusela Sami	valo 11	Aidoin rakkaus	kolumni
6.1.2014	STT/ Penttinen Noora	uutiset 11	Kohtaus vei naiselta edellisen elä- män	uutinen

Liite 2: Analyysi

1 Maininta (35)

1a Maininta yksinään (21)

Ruotsinkielinen Jannekin pantiin lyseoon 1876 sen jälkeen, kun hän oli ensin saanut alkeisopetusta muun muassa Lucina Haggmanin yksityisestä suomenkielisestä valmistavasta koulusta.	mainitaan henkilön ruotsinkielisyys	maininta
Joulukuun 26. päivä Isac Elliot täyttää 14 vuotta. Suomenruotsalainen , kaksi albumia julkaissut poika on kuitenkin jo pari vuotta ollut pikku tyttöjen suosikki, Suomen ohella hiukan muuallakin.	mainitaan henkilön suomenruotsalaisuus	maininta
Kuka: 13-vuotias suomenruotsalainen poplaulaja.	mainitaan suomenruotsalaisuus	maininta
[Tampere on saanut oman Suomen Lucia-kandidaatin, sillä Majken Stenberg on ehdolla tähän kunniatehtävään.] Majken pääsi ylioppilaaksi Tampereen lyseon lukion IB-linjalta elokuun lopulla. Hän opiskelee nyt Helsingissä ruotsinkielisessä kauppakorkeakoulussa. Majken on opiskellut Pirkanmaan musiikkiopistossa klassista laulua. Majkenin perhe asuu edelleen Tampereella.	mainitaan ruotsinkielisen opiskelupaikka	maininta
Eva Wahlström syntyi kuopukseksi suomenruotsalaiseen perheeseen Loviisassa lokakuussa 1980. Hänellä on kaksi isoveljeä, jotka ovat opiskelleet diplomi-insinööreiksi.	mainitaan suomenruotsalaisuus	maininta
Puolustusministeri Carl Haglundin (r) kommentit Ruotsin sukellusvenejahdista tulkittiin lauantaina länsinaapurissa arvosteluksi. Haglund antoi ruotsinkielisen Ylen haastattelussa ymmärtää, ettei Suomessa etsinnöistä vastaavassa tilanteessa kerrotaisi julkisuuteen.	mainitaan median ruotsinkielisyys	maininta
Ajatuspaja Liberan uusi tutkimusjohtaja Anders Ekholm on tutkinut 15 vuotta rahoitusmarkkinoita Helsingin ruotsinkielisessä kauppakorkeakoulussa ja toiminut 12 vuotta sijoituspalvelualan yrittäjänä. Ekholmilla on selkeä ratkaisu, miten talousvaikeuksissa kamppaileva Suomi saadaan jaloilleen ja kilpailukyky palautettua.	ruotsinkielinen työpaikka	maininta
Timm on syntynyt Ruotsissa, mutta äitinsä on suomenkielinen, isä suomenruotsalainen . Suomen taito oli unohtua teini-iässä.	isä suomenruotsalainen	maininta
Chorellin äiti on suomenruotsalainen ja isä irlantilainen. Lapsuudenkodissa puhuttiin englantia ja ruotsia. Chorell aloitti lauluopinnot Irlannissa asuessaan.	äiti suomenruotsalainen	maininta
Anderssonin äidinkieli on ruotsi , ja hän opiskeli Turun ruotsinkielisissä kouluissa.	äidinkieli ruotsi	maininta
- Varmaan jollain tavalla olen kriittinen, mutta en minä voi olla nuiva: Minulla on libanonilainen vaimo, äitini on suomenruotsalainen , ja lapseni ovat käyneet koulunsa ruotsiksi. Lisäksi olen ollut itse töissä ulkomailla 10 vuotta, Raatikainen kertoo Ylen nettisivuilla.	äiti suomenruotsalainen	maininta

Muumit: Taiteilija ja kirjailija Tove Jansson piirsi ensimmäiset muuminsa 1940-luvulla lehtisarjakuviksi suomenruotsalaiseen Ny Tidin sekä englantilaiseen Evening Newsiin. Nyt muumikirjoja on käännetty lähes 50 kielelle. Muumeista on tehty animaatio-sarjoja, näytelmiä ja ooppera.	lehti mainitaan suomenruotsalaiseksi	maininta
Yhdessä sen päiväkodeista, ruotsinkielisessä Lyckobossa, ajattelu näkyy esimerkiksi lelujen sijoittelussa. - Meillä on numeroidut lelulaatikot, ja niissä on sekaisin erilaisia leluja. Juuri nyt pojat tykkäävät leikkiä Polly Pocket -leluilla. Arvomme leikkikavereita, niin että kaikki tottuvat leikkimään keskenään, päiväkodin johtaja Pia Pikkarainen kertoo.	mainitaan ruotsinkielisyys	maininta
Mikko Isotalo Aamulehti Tamperelaistaustainen liikemies Chaim "Poju" Zabłudowicz ei ole Tampereen Keskusareena Oy:n toimitusjohtajan Rikard Bjurströmin mukaan millään tavalla mukana Keskusareenan toteuttamisessa. Tapparannan taustayhtiön Tamhockey Oy:n suurimpiin omistajiin kuuluva miljardööri Zabłudowicz on rikastunut pääasiassa kiinteistöliiketoiminnalla. Bjurström ja Zabłudowicz ovat ystäviä käytyään yhdessä ruotsinkielistä koulua Tampereella.	maininta ruotsinkielisestä koulusta	maininta
Vuoden Teatteri on ruotsinkielinen Viirus	teatteri mainitaan ruotsinkieliseksi	maininta
Nimitys. Barbro Teir on valittu ruotsinkielisiä päivälehtiä julkaisevan KSF Median uudeksi toimitusjohtajaksi ja vastaavaksi päätoimittajaksi. Teir aloittaa tehtävässä maaliskuun alussa, kertoi yhtiö tiedotteessaan.	yhtiö mainitaan ruotsinkieliseksi	maininta
Selvitys. Ruotsinkielisessä metodistikirkossa ilmi tulleet seksuaaliset hyväksikäyttötapaaukset koskivat etupäässä 10-15-vuotiaita poikia. Tämä käy ilmi ulkopuolisesta selvityksestä, jonka oikeuspsykologi Julia Korkman teki metodistikirkon tilauksesta. Hyväksikäytöstä epäillään kirkon pastoria, joka kuoli vuonna 2012.	metodistikirkko mainitaan ruotsinkieliseksi	maininta
"On niitä jotka lähtevät ja niitä jotka jäävät", väittää nuori nainen Lida, Lida, suomenruotsalaisen Malin Kivelän palkitussa romaanissa Muualla. Itse Lida kuuluu surumielisenkauniin sukupolvimaanin lähteisiin.	kirjailija mainitaan suomenruotsalaiseksi	maininta
Kanaa viinissä Bagdadin sekasorrossa "Huhtikuu 2003. Amerikkalaiset olivat juuri vallanneet Bagdadin. Päivä sen jälkeen saavuimme pitkän aavikkoajon jälkeen Ammanista Bagdadiin. Seurueemme kuuluivat Aamulehdelle kirjoittanut Matz Getzelius ja hänelle kuvannut Carina Appel sekä Ylen ruotsinkielisten Tom Kankkonen sekä meidän yhteinen kuvaajamme.	mainitaan toimittajan ruotsinkielisyys	maininta
Vuoden alussa olemme saaneet seurata ruotsalaisen Edwin-pojan rakkaustarinaa. 10-vuotias Edwin oli tavannut laivalla ihanan suomalaisen tytön ja etsi nyt ihastustaan lähettämällä sähköpostia Vaasan ruotsinkieliseen paikallislehteen.	mainitaan lehden ruotsinkielisyys	maininta
Suomenruotsalainen Sandkvist työskenteli vuosina 1946-88 Helsingissä Svenska Teaternissa ja vuosina 1971-73 Lilla Teaternissa. Hän teki uransa aikana näyttämöllä useita nimekkäitä rooleja. Sandkvist näytteli myös useissa elokuvissa. Hänet muistetaan etenkin naispääosasta Matti Kassilan ohjaamasta elokuvasta Sininen viikko (1954). Elokuvassa Tulipunainen kyyhkynen (1961) hän näytteli yhdessä Tauno Palon kanssa ja elokuvassa Läpi Usvan (1948) Leif Wagnerin kanssa. Sandkvist sairasti Alzheimerin tautia.	suomenruotsalainen näyttelijä	maininta

1b Maininta suomen kanssa (14)

Turtschaninoffin mukaan kirjallisuuden, oman äidinkielen ja omakielisen kirjallisuuden merkitystä ei voi koskaan korostaa liikaa - oli kyseessä sitten ruotsin tai suomen kieli .	sekä suomen- että ruotsinkielinen kirjallisuus tärkeää	maininta suomen kanssa
Kirkkohallituksen täysistunto hyväksyi ehdotukset virsikirjan suomenkielisestä ja ruotsinkielisestä lisävihkosta 11. marraskuuta. Esitys lähetetään kirkolliskokouksen päätettäväksi. Tavoitteena on, että marraskuun 2015 kirkolliskokous päättäisi lisävihkojen hyväksymisestä. Seuraavan kerran Juicen kappaleita voi päätyä virsikirjaan kenties vasta yli kymmenen vuoden kuluttua. Vuoden 1938 virsikirjaan tehtiin lisävihko vuonna 1963. Nyt siis on valmisteilla lisävihko vuoden 1986 virsikirjaan. Seuraavista uudistuksista ei ole tietoa.	suomen- ja ruotsinkieliset virsikirjan lisävihkot	maininta suomen kanssa
Kuurojen yhteisö saa kaipaamaansa omakielistä palvelua, kun Kuurojen Liiton perustama Viittomakielinen kirjasto avaa virtuaaliset ovensa tänään torstaina. E-kirjastona toteutettu verkkopalvelu kokoaa ensimmäistä kertaa suomalaista ja suomenruotsalaista viittomakielistä aineistoa saman palvelusivuston alle.	suomalainen ja suomenruotsalainen e-kirjasto avataan	maininta suomen kanssa
Tiedotuksesta on huolehdittu tulostamalla suomen- ja ruotsinkieliset tuoteselosteet paperille juustohyllyn viereen. Kuittisen mukaan asiakkaat voivat ottaa tulosteen mukaansa.	suomen- ja ruotsinkieliset pakkausselosteet	maininta suomen kanssa
Suomen- ja ruotsinkieliset pakkausmerkinnät toimitetaan kauppoihin erillisellä paperilla, jonka voi kiinnittää esimerkiksi hyllynreunaan.	suomen- ja ruotsinkieliset pakkausselosteet	maininta suomen kanssa
Elintarviketurvallisuusvirasto Evira sallii poikkeuksellisesti Venäjälle tarkoitettujen elintarvikkeiden myynnin Suomessa, vaikka tuotteista puuttuvat lain vaatimat suomen- ja ruotsinkieliset pakkausmerkinnät.	suomen- ja ruotsinkieliset pakkausselosteet	maininta suomen kanssa
Poikkeus koskee Suomessa tuotettuja ja kylmässä säilytettäviä elintarvikkeita. Suomen- ja ruotsinkielisten pakkausmerkintöjen pitää kuitenkin olla kuluttajien nähtävissä tuotteiden läheisyydessä.	suomen- ja ruotsinkieliset pakkausselosteet	maininta suomen kanssa
Ylellä on MM-kisoissa peräti 23 asiantuntijaa. Heistä 19 on suomenkielisellä puolella ja neljä ruotsinkielisellä . Lista on pitkä, mutta myös komea: Litmanen, Erkka V. Lehtola, Antti Muurinen, Antti Pohja, Petri Pasanen...	suomen- ja ruotsinkieliset asiantuntijat	maininta suomen kanssa
- Entä miten käy meidän sivistyksemme ja koulutuksemme, jossa emme arvosta suomen ja ruotsin kieliä . Yliopistoissa opiskellaan ja kirjoitetaan jo englanniksi. Onkohan se pitkällä tähtäimellä viisasta, kysyy Majander.	suomi ja ruotsi sivistyskielinä	maininta suomen kanssa
VAALIPUHELIN 8-20 Oikeusministeriöllä on äänestäjiä varten maksuton palvelunumero: 0800 9 4770 (suomenkielinen) ja 0800 9 4771 (ruotsinkielinen).	suomen- ja ruotsinkieliset puhelinnumerot	maininta suomen kanssa
Suomessa on 91 kansanopistoa, joista 74 on suomenkielisiä ja 17 ruotsinkielisiä . Opistoista 44 on kristillisiä, 33 sitoutumattomia ja 11 yhteiskunnallisia. Erityisopistoja on lisäksi kolme.	suomen- ja ruotsinkieliset kansanopistot	maininta suomen kanssa

MUUTOS. Tampereen uusi seurakuntajako näkyy tänään ensi kertaa Aamulehden julkaisemissa kastettujen, kuulutettujen ja kuolleiden nimissä. Tampereella on nyt yksi ruotsinkielinen ja neljä suomenkielistä seurakuntaa: Harju, Messukylä (aiemmat Aitolahdi, Messukylä ja Teisko), Eteläinen (aiemmat Hervanta, Härmälä ja Viinikka) ja Tuomiokirkkoseurakunta (aiemmat Kaleva, Pyynikki ja Tuomiokirkkoseurakunta).	maininta seurakuntien suomen- ja ruotsinkielisyydestä	maininta suomen kanssa
Bosundin kylä on yksi Luodon kolmesta lestadiolaiskylästä. Arviolta puolet kunnan asukkaista kuuluu uskonnolliseen LFF-yhdistykseen. Se on suomenkielisen Rauhan Sanan ruotsinkielinen sisaryhdistys.	mainitaan suomen- ja ruotsinkielinen yhdistys	maininta suomen kanssa
Ainoa vika ajatuksessa on, ettei Suomen lainsäädännössä ole käsitettä "virallinen kieli". Meillä on kansalliskielet suomi ja ruotsi sekä vähemmistökielten suojaa nauttivat saame ja romanikieli. Myös viittomakieltä varten on säädöksiä.	suomi ja ruotsi kansalliskieliä	maininta suomen kanssa

2 Kielitodellisuus (24)

2a Kaksikielisyys (14)

69 prosentin mielestä olisi vahinko, jos ruotsin kieli ja kulttuuri häviäisivät Suomesta.	ruotsin kieli ja kulttuuri eivät saa hävitä	kaksikielisyys rikkaus
[Kaksikielisyyteen omiakin lapsiaan kasvattava Carl Haglund muistuttaa, että kielikylpykoulutuksesta on paljon enemmän kysyntää kuin tarjontaa.] - Pieniin lapsiin kielitalito tarttuu itsestään. Omat 2- ja 4-vuotiaani puhuvat sujuvasti suomea ja ruotsia jo nyt. Kielten osaaminen on suuri valttikortti tulevaisuudessa ja tärkeää myös Suomen kilpailukyvyn kannalta.	lasten oppiminen kaksikieliseksi	kaksikielisyys valttikortti
Haglund tähdentää, että kielikylpyjärjestelmä toimii molempiin suuntiin: ruotsinkielisillä paikkakunnilla lapset oppivat suomea.	myös ruotsinkielisten alueiden kielikylpy	kaksikielisyys kumpaankin suuntaan
Lappilaisen Pellon kunnanhallitus hylkäsi torstaina ehdotuksen 50 euron kulukorvauksesta kuntalaisille, jotka ilmoittautuvat väestörekisteriin ruotsinkielisiksi . Ehdotus kumottiin äänin 5-2.	äidinkielen vaihtaminen	ruotsinkieliseksi muuttuminen
Kaksikielisenä kuntana Pello saisi varmistettua, että terveydenhoitoyhteistyö voi jatkua Ruotsin puolen Ylitornion kanssa. Se vaatisi, että Pellossa olisi 300 ruotsinkielistä asukasta, mikä vastaa kahdeksaa prosenttia väestöstä.	kunnan muuttuminen kaksikieliseksi	ruotsinkieliseksi muuttuminen
[Jeppis, vajaan 20 000 asukkaan Pietarsaari, eli kaupungin valtakielisten suussa Jakobstad, on musta aukko Suomen kulttuurikartalla.] Kaupungin suurin työnantaja on paperi- ja sellutehdas UPM-Kymmene lähellä satamaa. Siellä Liimatankin isä työskenteli, kunnes jäi viime vuonna eläkkeelle. Muuttotappiokunnan asukkaista 55 prosenttia on ruotsinkielisiä , maalaiskunnassa 97,2 prosenttia. [...] [Hän ei puhu ruotsia.]	Pietarsaaren ruotsinkielisyys	enemmistökieli ruotsi
Lappilainen Pellon kunta suunnittelee maksavansa kuntalaiselle 50 euroa, jos tämä suostuu vaihtamaan äidinkieltänsä ruotsiksi . Syynä on terveydenhoitoyhteistyö ruotsalaisen Övertorneån	äidinkielen vaihtaminen	ruotsinkieliseksi muuttuminen

kanssa. Se ei voi jatkua, jos Pellon kunta ei muutu kaksikieliseksi.		
Ruotsihan on suomalainen kansalliskieli . Muutoinkin se on oleellinen osa kansakuntamme ja maamme historiaa siitä huolimatta, että sitä käytetään suhteessa vähemmän kuin vaikkapa sata vuotta sitten.	ruotsinkielinen historia	historia
Suotavaa olisi silti muistaa henkinen perintökin muulloinkin kuin kuunneltaessa Maamme-laulua, jonka Pacius sävelsi Runebergin ruotsinkieliseen runoon.	Maamme-laulun ruotsinkielinen alkuperä	ruotsinkielinen historia
Pakkoruotsista puhuminen on tarpeetonta, koska se on Suomessa toinen kotimainen kieli .	ei pakkoruotsisanalle	pakkoruotsikeskustelu
Kastetilaisuudessa paljastettu nimiyhdistelmä kelpasi sukulaisille, vaikka osa odotti, että vauva saa isoveljensä tapaan ruotsinkielisen nimen. "Mutta pääasia, että hän sai nimen", nauroi farfar. Veeti oli ensimmäistä kertaa kumminsa Henna-Riikka Ylitalon sylissä Kellon seurakuntakodissa. Syli tuntui niin hyvältä, että poika nukkui lähes koko toimituksen ajan.	nimi olikin suomen- eikä ruotsinkielinen	suomi vs. ruotsi
Ruotsi on Pietarsaareissa varttuneen Huldengin äidinkieli , suomeksi hän on kirjoittanut elämänsä aikana vain yhden runon.	äidinkieli ruotsi vs. suomi	ruotsi vs. suomi
Ylen taannoin teettämässä kyselyssä yli puolet suomalaisista kannatti puolustusliittoa Ruotsin kanssa, kun Nato-jäsenyyden suosio jää yleensä 20 prosentin kieppeille. Edes kiistely ruotsin kielen asemasta Suomessa ei näytä heikentävän Ruotsin valtion suosiota tässä aihepiirissä.	kiistely ruotsin asemasta ei vaikuta puolustusliittoon liittyvään keskusteluun	kielikeskustelu
Lucia-neito seurueineen lauloi ruotsiksi Santa [sic!] Lucia -laulua, mutta Takahuhtin koulun 9-luokkalaiset kertoivat kristillisen kirkon varhaisen ajan marttyyristä suomen kielellä .	kaksikielinen tapahtuma	kaksikielinen tapahtuma

2b Ruotsinkielisyyden todellisuus (10)

On suorastaan epämiellyttävää ajatella kahta suomalaista keskustelemassa keskenään englanniksi. Se on kuitenkin täyttä arkipäivää esimerkiksi mannersuomalaisten matkustaessa Ahvenanmaalla tai muuallakin vahvasti ruotsinkielisillä alueilla.	suomen- ja ruotsinkieliset eivät osaa toistensa kieliä	kielitilanne
Sandra Erikssonin oli vaikea astella televisio- radio-, ja lehdistöhaastattelujen eteen. Vahvasti ruotsinkielinen , kaksi viime vuotta Tukholmassa asunut Eriksson ei oikein löytänyt sanoja suomeksi lehtihaastatteluun tultuaan.	vahva ruotsinkielisyys	kielitilanne
Suomenruotsalaisia edustava Folktinget alkoi samantien puolustuksen pakkoruotsin puolesta. Folktingetistä toivottiin, että keskustelu pakkoruotsista käydään järkevin perustein eikä ennakoluulojen pohjalta.	Folktingetin kanta pakkoruotsiin	pakkoruotsikeskustelu
Suomenruotsalaisesta viittomakielestä tehdään erillinen selvitys.	selvitys suomenruotsalaisesta viittomakielestä	palvelut

[Hätäkeskusvirikailijat ry:n Vettenranta kertoo, että viimeinen koetinkivi on Pohjanmaan ja Keski-Suomen keskusten yhdistyminen.] - Jyväskylästä Vaasaan on lähes 300 kilometriä matkaa, ja sitten on tämä kielikysymys. Monet pelkäävät ruotsin kieltä , joten lähtijöitä on vähän.	ruotsinkielisyys pelottaa	ruotsinkielisyys pelottaa
Molempien puolustusministerien äidinkieli on ruotsi , joten nykyisten ministereiden kesken yhteistyökielenä on ruotsi . Virkamiestasolla yhteistyötä tehdään sekä ruotsiksi että englanniksi, joka on eurooppalaisen puolustusyhteistyön kieli. Yhteistyöhön sisältyykin myös virkamiesvaihtoa maiden välillä.	puolustusyhteistyön kieli ruotsi	yhteistyökieli
- Koska ollaan Tampereelle [sic!], otimme yhteyttä suomenkieliseen kouluun, vaikka Lucia-perinne on vahva ruotsinkielisessä kulttuurissa, sanoi Eeva Tuokko Tampereen Pohjola-Nordenista.	suomenruotsalainen Lucia-perinne	suomenruotsalainen kulttuuri
Saaritsa on suomentanut monia suomenruotsalaisia kirjailijoita, kuten Claes Anderssonia, Bo Carpelania, Lars Huldénia ja Edith Södergrania. Hän on kääntänyt noin 30 teosta.	suomenruotsalaisten kirjojen suomentaja	suomenruotsalainen kulttuuri
[arkistosta ei löydy niitä sanoja, jotka puuttuvat tästä välistä] hyödyntää kahdeksan suomenruotsalaisen aikalaikirjailijan unohduksiin jääneitä tekstejä. Espalla flaneerataan pianisti-viulistin säestäessä maljojen kohottelua ja romanttis-koomisia kohtauksia.	suomenruotsalainen kirjallisuus	suomenruotsalainen kulttuuri
Juhannus on Ahvenanmaalla vuoden tärkein juhla. Juhannussalot nousevat ja ruotsinkieliset kansanlaulut kaikuva. Laivat tuovat ensimmäisen turistiryntäyksen saarille.	ruotsinkielinen kansanperinne	suomenruotsalainen kulttuuri

3 Asema (18)

3a Elitismi (10)

Joten kun tyttären poikaystävänsä halutaan tutustua tarkemmin, niin mökillähän se paljastuu onko jäpikäs toisissaan ja osaako hän käyttäytyä. Eilan (Heidi Herala) ja Rampen (Pirkka-Pekka Petelius) mökki on vaatimaton tupa ja aivan toista maata kuin naapuritontin ruotsinkielisen pariskunnan pramea pitsihuvila.	suomenruotsalaisella asiat paremmin	parempi asema
Koko valtakunnan ykkönen oli Kotka svenska samskola. Kärkikolmikon kaikki lukiot olivat ruotsinkielisiä . Kak-koseksi ylsi Hangö gymnasium ja kolmoseksi Katedralskolan Turusta.	parhaat kolme lukiota ruotsinkielisiä	parempi asema
Tulos on yllätys, sillä Pisa-tutkimuksissa ruotsinkieliset ovat pärjänneet suomenkielisiä huonommin.	ruotsinkielisten lukioiden paremmuus	parempi asema
Ruotsinkielisten lukioiden menestystä selittää ainakin se, että suomen- tai kaksikielisillä alueilla opiskelijoiden voi olla helppo kirjoittaa hyvät arvosanat toisesta kotimaisesta kielestä.	ruotsinkielisten menestystekijänä kaksikielisyys	menestystekijä

Ruotsinkielisten osuus valtakeskiössä oli 1990-luvun alussa kaksinkertainen väestöosuuteen verrattuna, ja vahvinta se oli elinkeinoelämän eliitissä.	suomenruotsalainen eliitti ennen	eliitti
- Mielenkiintoisesti vuonna 2011 ruotsinkielisiä olikin yllättäen eniten kulttuurieliitissä.	suomenruotsalainen eliitti nyt	eliitti
Ruotsia äidinkielenään puhuvat elävät pari vuotta suomenkielisiä kauemmin. Naimisissa olevat miehet puolestaan elävät liki kymmenen vuotta pidempään kuin naimattomat, eronneet tai leskimiehet.	ruotsinkieliset elävät kauemmin	menestystekijä
"Saan Saksassa selitellä vähemmistöasemaani, mikä on hieman erikoista, koska Suomessa asemani on paljon parempi kuin monen suomeksi kirjoittavan. Kirjani julkaistaan jo valmiiksi ruotsiksi ja suomeksi samaan aikaan" Philip Teir Suomenruotsalainen kirjailija	suomenruotsalaisella asiat paremmin	parempi asema
- Monissa muissakin kroonisissa sairauksissa Suomessa on se tilanne, että lännessä - siis ruotsinkielisillä alueilla - on jonkin verran vähemmän sairastuvuutta ja riskitekijätasot ovat matalammat kuin Itä-Suomessa.	ruotsinkieliset terveempiä	menestystekijä
Paljon iäkkäitä ja sairaita ihmisiä, jotka ovat ruotsin- tai vieraskielisiä ja asuvat saaristossa. Tällaisella asukasrakenteella kunta pystyy maksimoimaan valtionosuutensa. Huumoria? Osin, mutta valtioneuvoston torstaina hyväksymää uutta valtionosuusjärjestelmää voi tulkita noinkin.	ruotsinkielisyys tapa saada valtionosuuksia	ruotsinkielisten edut

3b Huono tilanne (8)

Ruotsinkielinen Yle Svenska irtisanoo viisi ja seitsemän lähtee eläke- ja muilla järjestelyillä.	ruotsinkielisen Ylen yt:t	huono taloustilanne
Stockmann on ruotsinkielisen säätiökontin yritys. Se on ollut varma osinkokone. Nyt osakekurssi on kolmannes normaalista.	ruotsinkielisilläkin menee huonosti	huono taloustilanne
Svenska Ylen uutisten mukaan ruotsinkielisiä lehtiä kustantava KSF Media irtisanoo yt-neuvottelujen päätteeksi 19 työntekijää, joista kymmenen toimituksesta.	ruotsinkielisiä koskevat yt:t	huono taloustilanne
Ruotsinkielisiä päivälehtiä julkaiseva KSF Media aloittaa yt-neuvottelut, joiden vähennystarpeeksi arvioidaan enintään 50 työntekijää. Kaikkiaan yhtiö työllistää 250 henkilöä.	ruotsinkielisen yhtiön yt:t	huono taloustilanne
Myös kolme ruotsinkielistä opistoa neuvottelee yhdistymisestä.	ruotsinkielisten opistojen taloustilanne	huono taloustilanne
Tilanne on kehittynyt niin, että 20 perheen tilalle on tullut satakunta perhettä. Ruotsinkieliset nimet ovat jääneet vähemmistöön. Tilalle on pullahdellut niemisiä ja lehtosia, ihan tavallisia rikkaita ja salarikkaita, sekä verojäniksiä, joiden tärkein tavoite on olla maksamatta ansioistaan ja omaisuudestaan veroja. Siis olla osallistumatta isänmaan ja hyvinvointiyhteiskunnan ylläpitoon.	myös suomenkieliset rikastuneet	eliittiaseman murtuminen

- On menetetty valtavasti alueellista, asiakkaiden ja tulkkien tuntemusta. Turussa työskentelee paljon nuorta, kokemattonta väkeä, joista osalla on tulkki-koulutus ja osalla ei. Iso murheenkryyni on myös suomenruotsalaisen viittomakielen tulkkauksen järjestäminen.	suomenruotsalaisen viittomakielen tulkkauksen järjestäminen vaikeaa	palvelujen järjestämisen vaikeus
Suomenruotsalaisilla kuuroilla asiat ovat heikoimmin. Suomenruotsalaisia kuurojen kouluja ja viittomakielen tulkikoulutusta ei enää ole.	suomenruotsalaisten kuurojen heikko asema	suomenruotsalaisten palvelut

4 Käsitys (16)

4a Suomenruotsalaisuuden kuvailu (12)

Akavan puheenjohtaja Sture Fjäder on ristiriitainen hahmo, jonka lausunnoista on herännyt kohua. Helén uskoo, että osa niistä voi mennä ruotsinkielisyyden piikkiin. Monesti lausunnoista kuuluu vahvojen Akavan jäsenliittojen ääni.	lausunnot ruotsinkielisyyden piikkiin	”ruotsinkielisyyden piikkiin”
Suomalainen kirjallisuus on hänelle nykyisin tärkeää. Kirjailijamaku on hyvin suomenruotsalainen . Hella Wuolijoki on yksi tärkeimmistä. Levengood lukee myös Topeliusta ja Runebergiä. Nykykirjailijoista häntä kiinnostavat erityisesti Kjell Westö ja Monika Fagerholm.	suomenruotsalainen kirjailijamaku	suomenruotsalainen maku
Osa koulukavereista liittyi rkp:hen, muut aktiiviset toimivat Finland Svenska Skolungdomsförbundissa. - Se oli suomenruotsalaisten maailmanparantajien henkireikä.	suomenruotsalaiset maailmanparantajat	suomenruotsalaisten kuvailu
Olin viime viikonloppuna hetken aikaa uutinen. Suomenruotsalaiset keskustelivat minusta, ja minusta jopa äänestettiin. Johonkin aikaan lauantaina olin viidenneksi luetuin uutinen.	suomenruotsalaisten kyky kestää itseironiaa	itseironian sietokyky
Muffe Hellberg oli karikoitu suomenruotsalainen , joka perustui suomenkielisten suomenruotsalaisiin kohdistuviin ennakkoluuloihin ja ideaaliin hyvästä ihmisestä, joka ottaa hymyillen kaikki vastoinikäymiset vastaan sekä muutamaa muuhun jäsentymättömään ajatukseen.	karikoitu, stereotyyppinen suomenruotsalaishahmo	stereotyyppinen suomenruotsalainen
Näytin hahmon ja muutaman siihen liittyvän sketsin esittäjälle sekä ohjelman ohjaajalle Robin Svartströmille, suomenruotsalaiselle , joka naurahti.	suomenruotsalainen ymmärsi itseironiaa	itseironian sietokyky
Suomenruotsalaiset olivat onnistuneet suuttuttamaan itsensä hellyttäväksi tarkoittamastamme Muffe-hahmosta. Sosiaalisessa mediassa ihmeteltiin, miten Nelonen saa yllyttää väkivaltaan vähemmistöjä kohtaan, somalit sekä mustalaiset ja jopa Venäjän juutalaiset mainittiin.	suomenruotsalaiset suuttuneet ironiasta	itseironian sietokyky
Soittoja tuli yhä useammilta lehdistä, etenkin suomenruotsalaisilta . Viesti oli aina sama.	suomenruotsalaiset pahastuneet	itseironian sietokyky

Toimittajat halusivat haastatteluja. Haluammeko pyytää anteeksi suomenruotsalaisilta ? Miksi haluamme loukata vähemmistöjä?		
Oikeudenmukaisuus käy kalliiksi. Valtionosuuksien muutoksessa Itä-Suomi voittaa, länsi häviää. Pirkanmaa on häviäjien joukossa. Ruotsinkieliset pitävät hyvin puolensa.	ruotsinkieliset pitävät puolensa	suomenruotsalaisuuden kuvailu
Hyvä esimerkki positiivisesta asenteesta löytyy Etelä-Pohjanmaalta [sic! Pohjanmaalta, ei Etelä-Pohjanmaalta], ruotsinkielisestä Närpiöstä, jossa työvoimaa on jo vuosia helpotettu maahanmuuttajien avulla.	ruotsinkielisyyden liittäminen myönteiseen asiaan	käsitys ruotsinkielisistä
Lapset saivat siihen aikaan isän kansalaisuuden, mutta olimme tavallinen ruotsinkielinen keskiluokkainen perhe.	tavallinen ruotsinkielinen keskiluokkainen perhe	suomenruotsalaisuuden kuvailu
[Kulturfonden korostaa, ettei tuki tarkoita museohankkeen rahoittamista jatkossa. Tuki maksetaan vain arkkitehtuurikilpailun järjestäjille.] Suomenruotsalaista koulutusta ja kulttuuria tukeva Svenska kulturfonden rahoitti jo ensimmäistä Guggenheim-selvitystä 250 000 eurolla.	suomenruotsalaisen rahoituksen tukikohde	suomenruotsalaiset rahoittavat

4b Suomenruotsalaisuuteen suhtautuminen (4)

Peräti kolme neljästä vastustaa ruotsin kielen pakollisuutta opetuksessa. Kuitenkin vielä laajempi joukko suhtautuu ruotsiin ja ruotsinkielisiin myönteisesti ja pitää kaksikielisyyttä olennaisena osana suomalaista yhteiskuntaa.	ruotsinkielisiin suhtaudutaan myönteisemmin kuin ruotsin kielen opiskeluun	suhtautuminen kielenopiskeluun ja kieleen erilaista
Pienryhmäjako tehtiin sillä perusteella, suhtautuvatko keskustelijat lähtökohtaisesti ruotsin kieleen myönteisesti vai kielteisesti. Odotetusti keskustelujen sisältöön vaikutti se, miten paljon sitä ohjailtiin. Etenkin kielteiset kannat laimenivat, jos ryhmälle annettiin sääntöjä.	suhtautuminen ruotsin kieleen voi muuttua myönteisemmäksi	suhtautuminen vaihtelee
["Pussaamisesta en tiedä, mutta puhua suomalaiset kyllä osaavat, etenkin netin keskustelupalstoilla ja sosiaalisessa mediassa."] [...] "Kaikkein helpointa tietenkin on, kun kanssakeskustelijalla on epäilyttävän ruotsinkielinen nimi."	ruotsinkielisten herjaaminen	suhtautuminen ruotsinkielisiin negatiivista
- Suoraan sanottuna säälin kustantajaa. En voinut mitenkään kuvitella, että kukaan ostaisi taidehistorioitsijan kirjoittamaa suomenruotsalainen [sic!] naisen elämäkertaa.	suomenruotsalaisen kiinnostavuus	suomenruotsalaisen kiinnostavuus

5 Vertailu (15)

5a Vertailu vieraskielisyyteen (7)

Samana päivänä julkaistiin myös tilastotietoa Suomen väestöstä. Tilastokeskuksen arvion mukaan vieraskielisten kansalaisten määrä Suomessa ylittää ensi kertaa ruotsia äidinkielenään puhuvien määrän. Ruotsinkieliset ovat silti suurin yksittäinen kieli-vähemmistö .	vieraskielisiä enemmän kuin ruotsinkielisiä	vieraskielisten lukumäärään vertaaminen
GRAFIikka Ruotsin- ja vieraskielisten* kansalaisten määrä Suomessa *äidinkieli ei suomi, ruotsi tai saame.	ruotsin- ja vieraskielisten lukumäärä	vieraskielisten lukumäärään vertaaminen
LUVUT Top 10 vieraskieliset Suomessa 1. Venäjä 63 000 henkilöä 2. Viro 38 000 3. Somali 15 000 4. Englanti (muun muassa britit ja yhdysvaltalaiset) 15 000 5. Arabia (muun muassa irakilaiset) 12 000 6. Kurdi (muun muassa irakilaiset) 9 000 7. Kiina 9 000 8. Albania 8 000 9. Thai 7 000 10. Vietnam 7 000 Lisäksi Suomessa on 291 000 ruotsia äidinkielenään puhuvaa. Heistä vajaa 8 000 on syntynyt Ruotsissa. Vieraskielisiä oli Suomessa jo 267 000 henkilöä vuonna 2012. Vuodesta 2005 alkaen vieraskielisten määrä on kasvanut reippaasti.	vieras- ja ruotsinkielisten lukumäärä	vieraskielisten lukumäärään vertaaminen
Nyt Vieraskielisten osuus Suomen väestönkasvusta oli viime vuonna 90 prosenttia, kertoo Tilastokeskus. Suomen väkiluku kasvoi noin 25 000 ihmisellä ja oli vuoden lopussa noin 5,45 miljoonaa. Väkiluvun kasvusta leijonanosa tapahtui Uudellamaalla. Saamea puhuvien määrä kasvoi 30:llä ja ruotsia puhuvien määrä väheni parillakymmenellä ihmisellä.	ruotsinkielisiä vähemmän	vieraskielisten lukumäärään vertaaminen
Lasten määrä, joiden äidinkieli on muu kuin suomi tai ruotsi , oli peruskoulun luokilla 1-9 yhteensä 25 347 vuonna 2012. Heitä oli 4,8 prosenttia näiden ikäluokkien koululaisista.	suomen- ja ruotsinkielisten lukumäärän vertaaminen muunkielisiin	vieraskielisten lukumäärään vertaaminen
Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston mukaan Suomessa asui vuonna 2011 vakituisesti noin 2 500 sellaista henkilöä, jotka työskentelivät maatilalla tai puutarhassa ja joiden äidinkieli oli muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Luku oli noin kolme prosenttia alan työllisten määrästä, mutta tämäkään tilasto ei ole kaiken kattava.	suomen-, ruotsin- ja saamenkielisten lukumäärän vertaaminen muunkielisiin	vieraskielisten lukumäärään vertaaminen
Asukkaat: Helsinkiläisistä 81,9 prosenttia on suomenkielisiä, 5,9 prosenttia ruotsinkielisiä ja 12,2 prosenttia muun kielisiä.	suomen- ja ruotsinkielisten lukumäärä vrt. muunkielisiin	vieraskielisten lukumäärään vertaaminen
Kaupungilla on saksan- ja ranskankielistä päiväkotiovetusta. Ruotsinkielistä päivähoitoa saa ostopalveluna ja englanninkielistä palvelusetelillä. Lisäksi yksityisissä päiväkodeissa on tarjolla englantia, ranskaa ja ruotsia.	ruotsinkielisen päivähoiton rinnastaminen muunkieliseen	vieraskielisiin vertaaminen
- Siis niin, että se menee poliittisella puolella läpi. Miettinen tarkoittaa muun muassa kielikysymyksiin liittyviä valtionosuuksia. Arkijärjellä kuvittelisi, että kaksikielisyyskriteeriä voisi soveltaa	vertailu ruotsinkieliset-saamenkieliset alueet	vertailu ruotsi-saame

sekä ruotsinkielisillä alueilla että saamelaisalueella, mutta ei. Saamelaisalueen tuki päätyi valtionosuuden lisäosakategoriaan.		
---	--	--

5b Vertailu muuhun (8)

[Kuinka laaja itsehallinto on Skotlannilla, joka päätti pysyä Britannian yhteydessä? Sen tilannetta voi verrata Suomelle kuuluvaa Ahvenanmaahan.] Ahvenanmaalta valitaan Suomen eduskuntaan aina yksi edustaja. Maakunnan ainoa virallinen kieli on ruotsi .	vertailu Ahvenmaa–Skotlanti	vertailu
Englannissa on noin 2 500 lajia yöperhosia kun taas päiväperhosia tunnetaan noin 70 lajia. Ero on dramaattinen. Päivällä näkemämme perhoset ovat todella pieni osa perhosista. Suurin osa perhosista lentää yöllä. Suomen perhostutkijain seuran toiminnanjohtaja Jari Kaitila sanoo, että "jos ajattelee, että perhonen on vain päiväperhonen, niin samalla loogikalla [sic!] suomessa asuu vain ruotsinkielisiä ihmisiä." Kaitilan mukaan Suomessa on noin 2 600 perhoslajia, joista vain noin viisi prosenttia, eli 126 lajia, on päiväperhosia.	vertailu ruotsinkieliset–päiväperhoset	vertailu
Kotjuhilla on ratkaisu. Hän kirjoittaa Viron ja venäläisen yhteen ja saa kokoon käsitteen vironvenäläinen. Yhdyssanan sävy on sopuisa ja seesteinen, melkein kuin suomenruotsalainen .	vertailu vironvenäläiset–suomenruotsalaiset	vertailu
Tangülin mukaan kurdin kielellä pitäisi olla samanlainen asema Turkissa kuin esimerkiksi ruotsilla on Suomessa. Vironomaisten pitäisi puhua vähän kurdia. Ja peruspalvelut alueilla, joilla puhutaan enimmäkseen kurdia, pitäisi hänen mielestään olla saatavilla kurdiksi.	vertailu kurdi Turkissa – suomenruotsi Suomessa	vertailu
Etnisesti on vaikea erottaa, missä kulkee ukrainalaisen ja venäläisen raja. Vuosisatojen kuluessa raja on luonnollisesti hämärtänyt naimakauppojen myötä. Monet Ukrainassa asuvat venäjänkieliset kokevat itsensä ukrainalaisiksi, samaan tapaan kuin suomenruotsalaiset ovat suomalaisia.	vertailu suomenruotsalaiset – venäjänkieliset ukrainalaiset	vertailu
- Olen feministin kasvattama feministi, samaan tapaan kuin olen suomenruotsalainen . Feminismi on minulle niin luonnollista, etten hirveän paljon edes analysoi asiaa, Turtchaninoff sanoo ja muistuttaa, että haluaa myös kirjoittaa itselleen tärkeistä teemoista.	vertailu feminismi–suomenruotsalaisuus	vertailu

6 Leikittely (4)

- Toivon että Ruotsi on iloinen siitä, että Suomella on nyt muumipeikkopääministeri, joka puhuu selvää suomenruotsia , Stubb laukoi.	suomenruotsi = muumikieli	huumori (suomenruotsi = muumikieli)
Sauli Niinistö nimitti puolustusvoimain komentajaksi lentäjä Lindbergin. Nimitys sopii myös ruotsalaisille. Kun Ruotsilla ei ole armeijaa, puolustuksen hoitaa pelkkä ruotsinkielinen nimi Suomessa.	sarkastinen viittaaminen Ruotsiin	huumori (suomenruotsalainen ministeri toimisi Ruotsinkin päin)

<p>- Kun heräsin, jano oli kauhea. Sanoin vatten, vettä. Kerroin myöhemmin ystävälle vitsinä, ettet tiedä miten vaikeaa on olla suomenruotsalainen. Silloinkin kun herää koomasta, on osattava puhua kahdella kielellä!</p>	<p>suomenruotsalaisten kaksikielisyydellä vitsailu</p>	<p>humori (kaksikielisyydellä vitsailu)</p>
<p>Luon lavalla mielikuvia, joihin on helppo samaistua. En edusta tiettyä ryhmää, en ole liian lihava tai laiha, pitkä tai lyhyt, suomenruotsalainen, koulukiusattu, nörtti ja niin edelleen. Pyrin olemaan oma itseni, se avaa yleisölle enemmän kuin rooli. Olen jollain lailla kansan mies, siihen ainakin pyrin.</p>	<p>mitä ei ole: suomenruotsalainen</p>	<p>mitä ei ole: suomenruotsalainen</p>